

INTERCONNECTATS

---

*PROJECTE PER AL DISSENY, IMPLEMENTACIÓ I
AVALUACIÓ D'UNA UNITAT DIDÀCTICA B-LEARNING*

Autor: Àlex Ruano Ferrer

Consultor: Vicent Part

Tutor extern: Enrique Mollà

Màster en Educació i TIC

Universitat Oberta de Catalunya

Treball de final de màster

Especialitat: Docència en línia

Alcoi, juny de 2016

Índex

1.	Resum executiu	4
1.1	Abstract.....	4
1.2	Descripció del projecte	4
2.	Introducció	5
3.	Contextualització.....	6
3.1	Característiques principals de l'organització	6
3.1.1	Plantejament i cultura institucional: valors, missió i visió	7
3.1.2	Estructura organitzativa del centre.....	8
3.1.3	Ús de les TIC dins de l'organització	8
3.2	Breu descripció de la necessitat que es vol abordar.....	9
4.	Justificació	9
4.1	Justificació de la viabilitat de la proposta	10
4.2	Valor per a l'organització	11
5.	Objectius	11
5.1	Objectiu general.....	11
5.2	Objectius específics.....	11
6.	Anàlisi de necessitats	11
6.1	Críteris i procediment d'anàlisi	11
Elements que es pretenen analitzar	11	
6.2	Descripció de la recollida de dades.....	14
6.3	Resultat de l'anàlisi de necessitats	15
6.3.1	Anàlisi necessitats institucionals	15
6.3.2	Anàlisi necessitats formatives	16
6.3.3	Anàlisi necessitats tecnològiques.....	17
6.3.4	Anàlisi necessitats recursos humans.....	17
6.3.5	Anàlisi necessitats econòmiques.....	18
6.4	DAFO	19
6.5	Possibles solucions als problemes detectats	19
6.6	Conclusions de l'anàlisi i punts clau del projecte.....	20
7.	Planificació	21
7.1	Tasques	21
7.2	Temporització	23
7.3	Pressupost.....	24
8.	Disseny	25
8.1	Fonamentació teòrica	25
8.1.1	Model pedagògic.....	25
8.1.2	Metodologia i modalitat de formació	28
8.2	Disseny tecnopedagògic del projecte	29

8.2.1 Objectius formatius i competències.....	29
8.2.2 Estructura, seqüenciació i temporització de les activitats	32
8.2.3 Metodologia general d'aprenentatge	36
8.2.4 Disseny pedagògic de la prova pilot	36
8.2.5 Destinatari, coneixements previs i rol	38
8.2.6 Docent, requeriments, funcions, rol	38
8.2.7 Interacció.....	39
8.2.9 Disseny de l'entorn tecnològic	40
8.2.10 Justificació i descripció	40
8.2.11 Disseny de materials	42
8.2.12 Atenció i suport a l'estudiant	42
8.3 Avaluació.....	43
8.3.1 Avaluació aprenentatges.....	44
8.3.2 Avaluació del producte dissenyat	48
9. Desenvolupament	49
9.1 Dades d'accés al materials	49
9.2 Principals decisions i accions vinculades al procés de desenvolupament	50
9.3 Descripció dels productes necessaris per a dur a terme el projecte	50
9.3.1 Entorn d'aprenentatge.....	50
9.3.2 Pàgina web	52
9.4 Materials dels alumnes	54
Recursos web	54
Històries de refugiats	55
Plantilla quadern personal d'aprenentatge	55
Plantilla distribució de tasques de grup	55
Rúbriques	55
Wiki del grup	55
Instruccions de les activitats	55
Tutorial i serveis de suport.....	56
Guia didàctica.....	56
Plantilla per al quadern individual	56
9.5 Materials del professor	56
9.6 Materials per a l'avaluació de l'aprenentatge	56
9.7 Materials per a l'avaluació del projecte.....	56
10. Implementació.....	56
10.1 Preparació de la implementació	56
10.2 Descripció de la implementació	57
10.3 Avaluació.....	60
10.3.1 Avaluació de les eines i materials.....	60
10.3.2 Avaluació de l'aprenentatge	60

10.3.3	Avaluació del projecte.....	61
10.4	Resultats de l'avaluació.....	61
10.4.1	Avaluació de les eines i materials.....	61
10.4.2	Avaluació de l'aprenentatge	62
10.4.3	Avaluació del projecte.....	63
10.5	Valor per a l'organització	65
10.6	Propostes de millora	65
11.	Conclusions.....	66
12.	Bibliografia.....	68
13.	Annexos	70
	Annex 1. Organigrama del centre	70
	Annex 2. Instruments d'anàlisi.....	71
	Annex 3. Recollida de dades	74
	Documents	74
	Entrevistes.....	78
	Resultats de l'enquesta als alumnes	85
	Observació	89
	Annex 3. Procediments i criteris avaluatius per a cada activitat	90
	Activitats unitat: globalització.....	90
	Activitats unitat: població	93
	Annex 4. Criteris per al disseny.....	100
	Annex 5. Observació implementació	102
	17 de maig.....	102
	18 de maig.....	103
	19 de maig.....	104
	20 de maig.....	105
	23 de maig.....	106
	Annex 6. Evidències implementació	107
	Annex 7. Resultats enquestes valoració	112
	Valoració de l'assoliment d'objectius (docent)	112
	Valoració aspectes tècnics (docent).....	113
	Valoració dels materials i recursos (docent)	114
	Valoració aspectes tècnics (alumnes)	116
	Valoració dels materials i recursos (alumnes).....	117
	Opinions escrites dels alumnes.....	119
	Annex 8. Certificat de pràctiques.....	120

1. Resum executiu

1.1 Abstract

El projecte parteix de la necessitat de canviar la metodologia i pedagogia en l'assignatura Geografia de 3r d'ESO al col·legi La Salle Alcoi per aprofitar les TIC amb la finalitat de fomentar el treball cooperatiu i situar els estudiants al centre del procés d'aprenentatge a través d'una formació en modalitat b-learning.

Paraules clau: ESO; geografia; b-learning; migració; educació en valors.

1.2 Descripció del projecte

Des del segle XVII les Obres Educatives de la Salle s'han anat estenent arreu del món, arribant a estar presents en l'actualitat en més de 80 països. La Salle Alcoi forma part d'aquestes Obres, que comparteixen una visió, missió i valors recollits en el "Caràcter propi dels centres de la Salle"¹, un document que també estableix les línies mestres que han de vertebrar totes les accions educatives que es duguen a terme.

Fruit del desig de millora constant i de la voluntat d'assolir els postulats del "Caràcter propi dels centres de la Salle", el col·legi es troba immers en un procés de canvi per introduir les noves tecnologies en favor d'un aprenentatge més significatiu en què l'alumne esdevinga el centre en el procés formatiu i a través del treball cooperatiu, tot fomentant els valors propis de la institució. A més, com a objectiu a llarg termini es pretén passar de la distribució en assignatures a una distribució per projectes interdisciplinaris.

Continuant amb l'anterior, el centre ha apostat decididament per les TIC a través de diverses accions tant materials (com la substitució de llibres per tauletes a primària o l'augment dels punts d'accés a la xarxa), com pedagògiques (a través d'un canvi metodològic i la inclusió d'activitats en xarxa). Totes aquestes accions estan coordinades i supervisades per un departament transversal de TIC que dirigeix un coordinador que, a més, és l'encarregat de formar el nou professorat i de configurar la plataforma Sallenet, una plataforma pròpia de tots els centres educatius de La Salle basada en Moodle.

Igualment, per al foment i inclusió del treball cooperatiu i dels valors propis es van crear dos departaments transversals que supervisen aquest procés d'introducció i millora.

Així mateix, tant el departament d'Humanitats com el propi docent de Geografia han mostrat un interès manifest pel desenvolupament de materials propis que puguin ser utilitzats els cursos vinents en un desig de deixar d'utilitzar el llibre de text que fins ara s'està utilitzant.

El projecte que es presenta a continuació pretén aprofitar la tecnologia ja disponible al centre per a desenvolupar una proposta formativa tipus blended-learning que ajude en la introducció de les TIC des de la fonamentació pedagògica i no pel seu simple ús. En altres paraules, es tracta de propiciar un canvi metodològic en què l'estudiant esdevinga el centre de la formació i que fomenti el treball cooperatiu fent ús de les TIC i entorn una temàtica que té relació amb la missió i valors del centre, com és la de la globalització i població.

---

¹ Podeu consultar aquest document al següent enllaç: <http://alcoi.lasalle.es/wp-content/uploads/2014/10/Cara%CC%81cter-Propio-La-Salle-2015.pdf>

Al llarg de les diverses fases contemplades pel model ADDIE s'ha pogut analitzar el context i les necessitats institucionals, formatives, tecnològiques i de recursos humans i econòmics per posteriorment poder dissenyar un projecte contextualitzat a partir d'aquestes dades. Al procés de disseny la coordinació amb el docent de geografia ha estat cabdal per realitzar una proposta realista i útil de cara a la implementació d'una part del projecte. Com a resultat, s'han pogut desenvolupar tots els materials necessaris per poder dur a terme una prova pilot que s'ha implementat i avaluat.

L'avaluació, present al llarg de tot el procés, ha fet que es modificara i adaptara tot allò que no acabava de funcionar. Això ha sigut especialment evident durant la implementació, ja que fruit de l'avaluació constant s'han desenvolupat materials complementaris de suport i s'han donat més indicacions tant al propi professor com als alumnes.

Els resultats de l'avaluació són igualment útils per a la realització de propostes de millora de cara a la futura reutilització dels materials. Endemés, les propostes també serveixen per extreure conclusions de com es pot desenvolupar la resta del projecte en cas que el centre decidisca la seua total implementació.

Quant a l'assoliment d'objectius, després de la implementació i avaluació es pot dir que s'han assolit tots els objectius, si bé alguns de manera més parcial que altres. Entre les dificultats trobades s'ha pogut veure que alguns dels punts dèbils extrets en la fase d'anàlisi són reals, sobretot l'accés a la xarxa sense cables. Altra dificultat ha sigut la manca de temps perquè els alumnes s'adaptaren a la nova metodologia i per desenvolupar algunes activitats, ja que la prova pilot s'ha implementat a final de curs i els alumnes es troben immersos en exàmens d'altres matèries. També cal destacar que el pilot no està contemplat en la programació inicial de curs ni d'avaluació, el que ha fet davallar la participació d'alguns alumnes.

No obstant això, el plantejament pedagògic i tecnològic s'ha demostrat adient atenent la valoració realitzada pel docent i pels estudiants. Així mateix, els resultats mostren que el projecte és útil i que la seua implantació és viable segons el que es desprén de l'experimentat en la prova pilot.

En definitiva, a hores d'ara es pot dir que el projecte ajuda a satisfer les necessitats per les quals va ser pensat i per això ha rebut una gran acceptació per part del docent, que està interessat en la reutilització dels materials de la prova pilot per als cursos vinents i, inclús, ha valorat la possible implementació de tot el projecte quan dispose de temps per crear tots els materials, amb una seqüència temporal adequada i tenint en compte els resultats del pilot.

2. Introducció

En l'actualitat la interactivitat possibilitada per internet està canviant la manera d'entendre l'educació, tant presencial com a distància. Cal situar en aquest marc el col·legi La Salle d'Alcoi i la seua decidida aposta per la inclusió de les TIC amb la finalitat d'aprofitar les potencialitats pedagògiques que ofereixen, és a dir, tenint en compte abans la metodologia que la tecnologia a emprar.

El projecte que es presenta a continuació va sorgir, entre altres coses, per la manca d'aplicació de les TIC a l'assignatura de Geografia 3r d'ESO. Tanmateix, la tecnologia aplicada a l'aprenentatge-ensenyament, per si sola, no va a millorar aquest procés, tal com recorda Clark (1994). És ací on cobra importància el disseny tecnopedagògic i dissenyar un model d'aprenentatge que realment

aprofite totes les potencialitats que ens possibilita la tecnologia per tal d'oferir un aprenentatge més significatiu i que siga diferent a l'aprenentatge formal instructiu tradicional.

Així doncs, la proposta parteix de la creença de que en una assignatura on s'aborden temes cabdals de caràcter global és fonamental que els alumnes realitzen activitats que fomenten la reflexió, tot relacionant els conceptes teòrics i aplicant-los a casos concrets.

Tenint en compte aquestes premisses, es planteja la necessitat de dissenyar una acció formativa que aprofite les potencialitats de les noves tecnologies amb la finalitat de potenciar una millor comprensió del temari, així com oportunitats de treballar cooperativament. Amb això, es pretén que la tecnologia servisca com a fil conductor d'una metodologia en la que l'alumne siga el principal protagonista en el procés d'aprenentatge, en línia del que ja es du a terme en altres cursos de La Salle.

El projecte es basa en un model b-learning on es combinen activitats presencials amb altres que es duen a terme a través de diverses tecnologies de l'aprenentatge per a recolzar i aconseguir els objectius proposats. Aquest model s'espera que actue d'una doble manera: fomentant el treball cooperatiu a la xarxa i facilitant la realització d'algunes activitats teòriques a casa per disposar de més temps per treballar activitats d'aplicació dels continguts teòrics a classe.

En síntesi, el que es pretén amb la posada en marxa del projecte és adaptar els continguts curriculars relacionats amb el tema de la globalització i població a unes activitats i metodologia que facen ús de la tecnologia en favor d'una comprensió més pròxima dels coneixements teòrics.

A l'efecte de desenvolupar un projecte com aquest és necessari comptar amb un model de disseny tecnopedagògic. En aquest cas s'ha escollit el model ADDIE, que consta de cinc fases: anàlisi, disseny, desenvolupament, implementació i avaluació.

La memòria que es presenta ací parteix de la contextualització del projecte i la justificació i viabilitat del mateix. A continuació s'estableixen els objectius que es pretenen aconseguir després d'una anàlisi preliminar del context per a posteriorment passar a desenvolupar les fases pròpies del model tecnopedagògic escollit, és a dir, es detalla el procés i resultats de l'anàlisi que són utilitzats en la fase de disseny, els elements que conformen el disseny, els materials desenvolupats per a la prova pilot, la implementació i l'avaluació de tot l'anterior. Finalment, les conclusions resumeixen tot el procés seguit i la valoració que se'n pot fer una vegada finalitzat el projecte.

3. Contextualització

3.1 Característiques principals de l'organització

El col·legi La Salle és un centre educatiu privat concertat situat a Alcoi on s'imparteixen diversos nivells educatius, que comprenen des d'infantil fins a batxillerat i que compta amb uns 700 alumnes distribuïts en dues línies per cada nivell educatiu.

Fa més de mig segle, els germans lasal·lians van decidir traslladar el centre des de l'actual Col·legi de Sant Roc fins l'emplaçament on es troba hui en dia. Des d'aleshores La Salle constitueix un referent educatiu no només de la ciutat, sinó de tota la comarca de l'Alcoià i el Comtat, ja que part dels seus estudiants provenen de localitats veïnes. En gran mesura, molts pares i alumnes trien aquest centre per la qualitat de l'ensenyança que ofereix, ja que disposa de diversos

certificats de qualitat educativa i el centre busca constantment la millora a través de noves metodologies i la inclusió de les noves tecnologies.

En referència a l'alumnat, la majoria procedeix d'Alcoi i la seua extracció social sol ser de classe mitjana i alta, tot i que també hi ha alumnes procedents de famílies amb més problemes econòmics. La majoria dels estudiants inicien els seus estudis en infantil i acaben al batxillerat, amb una taxa d'abandonament minoritària. A més, en batxillerat hi ha un augment d'alumnes procedents d'altres centres, en gran part perquè en l'actualitat ha passat de ser privat a ser concertat.

El centre compta amb un programa d'Aprenentatge Cooperatiu² que es comprén principalment entre els cursos de 1r, 2n i 3r d'ESO, on els alumnes es distribueixen en grups de quatre a les classes per fomentar el treball en grup. La resta de cursos (4t d'ESO i Batxillerat) se centren més en el treball individual per tal que els alumnes puguin superar millor les Proves d'Accés Universitari que es plantegen al final de Batxillerat.

A banda de les activitats estrictament educatives, La Salle compta amb un club esportiu compost per diversos esports com futbol i basquetbol. Aquests equips competeixen en diverses lligues locals i comarcals i contribueixen a la difusió de la imatge corporativa del col·legi.

3.1.1 Plantejament i cultura institucional: valors, missió i visió

Tal com s'indica a la pàgina del centre³, La Salle d'Alcoi és un col·legi "d'inspiració cristiana i basat en el Projecte Educatiu Lasalià, l'objectiu del qual és estar atent a les necessitats reals de les persones i la societat per a contribuir a l'Educació integral dels xiquets i jòvens".

El col·legi pertany a les Obres Educatives de la Salle, centres que tenen en comú com a filosofia fonamental des que es van començar a fundar al segle XVII mostrar sempre especial sensibilitat amb els qui més ho necessiten.

Entre els valors propis del centre hi ha:

- La responsabilitat
- La creativitat
- La convivència
- La justícia
- La interioritat
- La transcendència

Missió

La principal missió del col·legi és dotar els alumnes amb "coneixements, valors i actituds que necessiten per a viure com a persones" per mitjà d'una ensenyança de qualitat i sempre tenint en compte la cultura i principis establerts per Sant Joan Baptista.

Visió

El personal docent de La Salle treballa per:

- Integrar socialment les persones de diferents cultures i religions.

---

² Per a més informació consulteu: http://alcoi.lasalle.es/?page_id=255

³ <http://alcoi.lasalle.es/wp-content/uploads/2014/09/mvv.jpg>

- Invitar a la comunitat educativa a protagonitzar el projecte educatiu de la coresponsabilitat.
- Comprometre's a dur a terme una pedagogia activa de qualitat en què l'alumne és el centre del projecte.
- Afavorir la millora contínua a través del treball en equip.
- Iniciar i/o aprofundir en les TIC.
- Potenciar l'ensenyança d'idiomes i la resta de codis i símbols de diferents cultures.
- Fomentar la participació de les famílies en el procés educatiu dels seus fills.
- Avaluar la seua proposta educativa per millorar-la.
- Adaptar-se al propi entorn i donar resposta a les necessitats locals.
- Fomentar la formació contínua i la creativitat del professorat.

3.1.2 Estructura organitzativa del centre

La direcció del centre està composta pel Director General (En Marc Segura) i per dos Directors Tècnics, un d'infantil i primària (Na Milagro Jordà) i altre d'ESO i Batxillerat (En José Luis Gutiérrez). En l'actualitat tots aquests càrrecs els ocupen seglars i no germans, que ara només conserven el càrrec de Director de la Comunitat de Germans. Per davall dels directors hi ha els caps d'estudis d'Infantil i Primària i d'ESO i Batxillerat.⁴

Els directors, així com els caps d'estudis realitzen les tasques previstes al decret 244/1997 i 234/1997, de 2 de setembre, del Govern Valencià, que regulen les tasques pròpies de la direcció dels centres educatius de primària i secundària.⁵

A banda de l'estructura dels diversos nivells educatius, el col·legi compta amb una sèrie de departaments transversals (Orientació, pastoral, TIC, qualitat, idiomes i HARA⁶) que s'encarreguen de supervisar aquestes qüestions.

3.1.3 Ús de les TIC dins de l'organització

El centre sempre ha apostat per la innovació educativa en tots els àmbits i, conseqüentment ja fa molts anys que va començar a incorporar les noves tecnologies amb la instal·lació de projectors per a substituir i complementar les transparències i diapositives. Gradualment, també es van instal·lar ordinadors a la sala de professors, a les aules, despatxos...

Amb el pas del temps, la dotació tecnològica s'ha ampliat amb la instal·lació d'internet sense fil, pissarres digitals i la plataforma pròpia anomenada "Sallenet", que serveix tant per a la interacció alumnes-professors com també per a la comunicació entre pares, mares i tota la comunitat educativa. Així mateix, el llibre físic està sent substituït progressivament per materials creats pels propis professors i que es troben allotjats a la plataforma Sallenet.

A més, en l'actualitat les noves tecnologies tenen un paper fonamental en l'organització del centre, ja que són la principal via de comunicació interna i amb les famílies a través del correu corporatiu del qual disposen tots els professors.

---

⁴ Consulteu l'Annex 1 per a veure l'organigrama del centre.

⁵ http://www.docv.gva.es/portal/ficha_disposicion_pc.jsp?sig=2565/1997&L=1

⁶ El programa HARA pretén "integrar les diferents sessions d'interioritat el que es fa habitualment, en totes les matèries i a tots els nivells". Consulteu el següent enllaç per a obtindre més informació: http://alcoi.lasalle.es/?page_id=145

L'actuació més recent en referència a la inclusió de les TIC ha sigut la implantació de les tauletes a 5é de primària des de fa dos anys, amb la intenció d'anar ampliant progressivament el seu ús des d'aquest curs fins als nivells superiors. De fet, el curs vinent està prevista la utilització de les tauletes a 1r d'ESO.

Tot aquest procés està supervisat especialment pel coordinador de les TIC, que du a terme les següents tasques:

- Supervisió i gestió de la incorporació d'iPads per als alumnes (instal·lació, contacte amb l'empresa proveïdora, etc.).
- Contacte amb l'empresa externa de manteniment informàtic.
- Gestió d'incidències relacionades amb les TIC.
- Supervisió de la política de protecció de dades.
- Formació tecnològica per a les noves incorporacions.

3.2 Breu descripció de la necessitat que es vol abordar

Malgrat la decidida aposta per les noves tecnologies, el procés d'inclusió d'activitats que utilitzen les TIC a les classes per a oferir una formació més centrada en l'alumne encara no s'ha assolit completament. Fruit d'aquest desig, s'ha detectat la necessitat de canviar la metodologia en l'assignatura Geografia de 3r d'ESO, on les classes teòriques expositives encara tenen un paper predominant i on les TIC estan infrautilitzades.

Per altra banda, hi ha un desig per part del departament d'Humanitats i del docent de la matèria de crear nous materials que puguin ser utilitzats els cursos vinents per deixar de fer servir el llibre de text i fomentar el treball cooperatiu amb activitats significatives.

Les principals necessitats detectades, per tant, són la dificultat d'aprenentatge per part dels alumnes quan es tracten temes teòrics com els de la geografia humana, la infrautilització dels recursos TIC dels quals disposa el centre i la manca d'activitats cooperatives en l'assignatura Geografia de 3r d'ESO.

4. Justificació

El currículum oficial de l'educació secundària⁷ preveu l'estudi del complex món actual amb temes com els que tracta el projecte: la globalització i la població. Sovint, el nivell d'abstracció dels continguts que s'estudien dificulta la comprensió d'aquests i això pot fer que els estudiants es desmotiven o que no troben una relació directa amb el món real. Per altra banda, l'ús de les TIC pot motivar un interès major per l'estudi del tema, tot i que com s'ha dit més amunt, el seu simple ús sense un recolzament metodològic adient no suposa cap millora.

Fruit d'aquestes necessitats, del desig del docent de l'assignatura de disposar de materials propis i de la intenció d'assolir els objectius descrits en "Caràcter propi dels centres de la Salle", el projecte plantejat vol proposar una unitat didàctica que, utilitzant les TIC, propicie un canvi metodològic amb la finalitat d'oferir un aprenentatge més significatiu d'uns termes que a priori poden semblar distants i abstractes als alumnes.

---

⁷ Els continguts de la unitat estan relacionats amb el bloc 4 del currículum oficial, anomenat *Transformacions i desequilibris en el món actual*, en concret amb l'apartat referit a *Interdependència i globalització*.

La inclusió de les noves tecnologies en el procés d'aprenentatge d'aquests continguts permet que es dispose de més temps per al treball a classe a través d'una proposta *blended learning*⁸ que possibilita l'estudi dels conceptes més teòrics a casa, mentre que les activitats d'aplicació poden ser treballades tant a classe com a casa. A més, com que els productes elaborats pels estudiants estan disponibles a la xarxa i requereixen de l'activitat de tots els alumnes en aquesta, s'incentiva el treball col·laboratiu i la recerca conjunta en la comprensió del tema.

Fet i fet, les TIC permeten incidir en la metodologia del treball cooperatiu i incrementen la possibilitat d'aquesta interacció, ja que els continguts es treballen a través d'una sèrie d'activitats formatives en què tots es beneficien del treball dels altres gràcies a un *network* on està disponible el coneixement generat per ells mateixos (Siemens, 2005). Això ajuda a satisfer una de les necessitats del centre, el foment del treball cooperatiu a través de les TIC. A banda d'això, les TIC permeten una avaluació formativa superior a la que es du a terme habitualment⁹, ja que la producció dels estudiants pot ser avaluada a través d'instruments concrets.¹⁰ Sobre el mateix punt, s'hi inclou l'avaluació entre iguals per tal de fomentar una de les competències bàsiques previstes¹¹ com és la d'aprendre a aprendre. A més a més, aquest disseny formatiu permet, en línia del que comenten Kim, Kim, Khera & Getman (2014), citats en Uzunboylu, H., & Karagozlu, D. (2015), proveir una oportunitat perquè els estudiants adquirisquen un coneixement previ abans de la classe presencial i dota els estudiants de major llibertat en l'assoliment dels objectius proposats.

4.1 Justificació de la viabilitat de la proposta

La proposta presentada es considera viable en primer lloc perquè s'incideix en la metodologia ja present al centre i la millora. A més, el col·legi s'ha ofert a donar totes les facilitats necessàries per al seu desenvolupament.

Per altra banda, el centre disposa dels recursos humans i materials necessaris: el docent, dotat de coneixements teòrics i, com s'ha vist més amunt en la Contextualització i es detalla a l'Anàlisi, una dotació tecnològica que assegura la implementació d'aquest projecte sense necessitat d'incrementar els costos.

Per últim, els alumnes disposen dels coneixements tecnològics necessaris per dur a terme les activitats com es veurà més avall a l'Anàlisi. També compten amb accés a la plataforma Sallenet i amb un correu corporatiu que utilitzen per accedir a les aplicacions del Google Drive.

Tot i això, cal dir que com que el projecte no estava previst des de l'inici del curs no està programat en l'assignatura, pel que només s'implementarà una prova pilot.

---

⁸ Tot i que hi ha diverses definicions de *b-learning*, ací l'entendem com la combinació de mètodes d'ensenyament presencials amb diverses tecnologies de l'aprenentatge per a recolzar i aconseguir els objectius d'aprenentatge proposats.

⁹ En l'actualitat els estudiants només disposen d'un quadern grupal tradicional on anoten els treballs cooperatius realitzats, però no d'un quadern propi.

¹⁰ Els alumnes de 3r disposen d'uns criteris generals del trimestre però no d'uns instruments d'avaluació amb criteris clars per a dur a terme l'avaluació de l'aprenentatge.

¹¹ Segons el currículum oficial establert pel Govern Espanyol al Real Decret 1105/2014, de 26 de desembre, les competències bàsiques per a l'Educació Secundària Obligatoria són les següents: social i ciutadana; del tractament de la informació; digital; d'autonomia i iniciativa personal; d'aprendre a aprendre; lingüística; i matemàtica.

4.2 Valor per a l'organització

Als apartats anteriors s'ha descrit com la proposta no només és viable, sinó que té en compte les necessitats específiques de la institució, especialment la de la intencionalitat de proveir una educació basada en valors en què el centre de tot el procés ha de ser l'alumne i en què la millora metodològica ha de ser constant. Així mateix, el projecte satisfà moltes de les necessitats específiques detectades pel col·legi a Geografia de 3r:

- Promoure més el treball cooperatiu.
- Utilitzar les TIC de manera fonamentada.
- Crear materials per al curs vinent.
- Proveir els alumnes amb instruments d'avaluació basats en criteris competencials.

En suma, el projecte pot ajudar a satisfer les necessitats del col·legi i també pot servir com a model per al desenvolupament de materials propis per part del docent de cara a l'any vinent. El material de la prova pilot, a més, pot ser reutilitzat en el futur.

5. Objectius

5.1 Objectiu general

Dissenyar una unitat didàctica de Geografia de 3r d'ESO per a millorar la seua comprensió treballant cooperativament i amb el suport de les TIC.

5.2 Objectius específics

- Fer un major ús de les actuals infraestructures TIC de les que disposa el centre.
- Proporcionar estratègies per a la inclusió de les TIC.
- Propiciar un canvi metodològic en què l'alumne esdevinga el centre de la formació.
- Crear una comunitat d'aprenentatge on tots els alumnes puguin exposar i resoldre els seus dubtes respecte el tema estudiat.
- Generar dinàmiques d'aprenentatge que afavoreixen l'aprenentatge significatiu.
- Implementar una avaluació basada en criteris derivats de les competències que han de demostrar.
- Promoure el treball cooperatiu.

6. Anàlisi de necessitats

6.1 Criteris i procediment d'anàlisi

Elements que es pretenen analitzar

Per tal de dur a terme el desenvolupament de la unitat didàctica cal partir de tres pilars bàsics que sustenten el projecte:

1. **Necessitats institucionals.** Cal analitzar quines són les necessitats que presenta la institució en relació a la introducció de noves metodologies d'aprenentatge i com pot contribuir el desenvolupament de la unitat didàctica al projecte educatiu del centre.
2. **Necessitats formatives.** S'ha d'analitzar quin és l'ús actual que es dona a les TIC i quina metodologia s'empra habitualment, així com detectar les necessitats de coneixement envers les eines TIC i el treball col·laboratiu per part dels alumnes per tal de dur a terme una proposta formativa que tinga en compte aquests condicionants. També cal tindre en compte el currículum oficial i del propi centre per veure quins són els continguts, objectius i competències que s'han previst treballar.
3. **Necessitats tecnològiques.** És necessari conèixer amb quins recursos es compta per dur a terme el projecte, des de la infraestructura WiFi fins a als dispositius disponibles al centre.
4. **Necessitats relacionades amb recursos humans.** En principi, el projecte només involucra el professor de Geografia i l'estudiant del màster, tot i que és convenient analitzar si es requereix el suport tècnic d'altres persones per configurar les eines TIC.
5. **Necessitats econòmiques.** El projecte no ha de suposar cap despesa per a la institució, pel que s'analitzen els recursos disponibles actualment al centre i les eines TIC gratuïtes que poden servir al projecte.

A partir de l'anàlisi d'aquestes necessitats es pot dur a terme una anàlisi **DAFO**, que permet visualitzar clarament les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats del projecte, amb el que es pretén adoptar estratègies que minimitzen els aspectes negatius i incrementar l'efecte positiu.

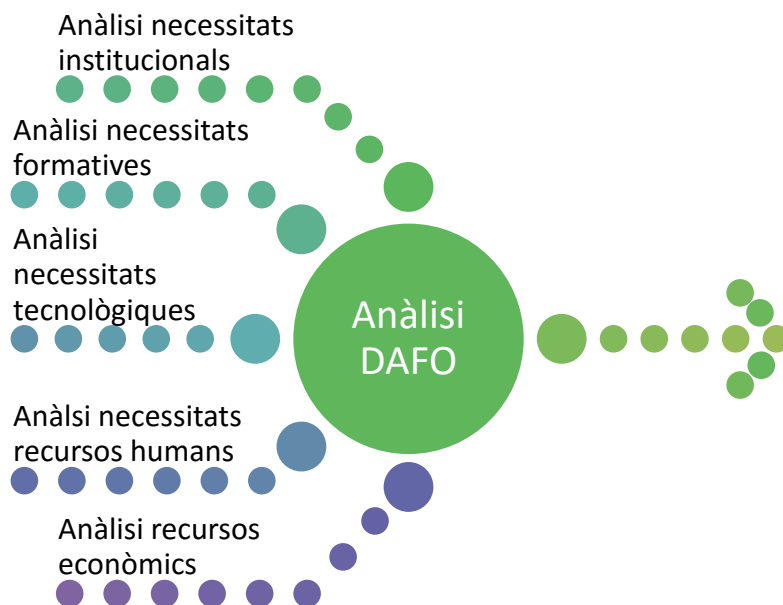
A continuació es mostra un resum d'allò analitzat, quins són els instruments emprats i en quin termini s'ha dut a terme:

Necessitats institucionals			
Element que s'analitza	Instrument	Procediment d'anàlisi	Termini
Entorn institucional.	Consulta documental: projecte educatiu i programació de l'assignatura.	Recollida, lectura i síntesi de la principal informació que pugui tindre relació amb el projecte.	18/3/16 – 22/3/16
	Entrevista amb el director tècnic de l'ESO	Establir una conversa estructurada per esbrinar els projectes educatius que s'estan duent a terme a l'ESO i sobre les possibilitats d'implementar una prova pilot del projecte.	21/3/16 – 23/3/16
Necessitats formatives			
Element que s'analitza	Instrument	Procediment d'anàlisi	Termini
Alumnes	Enquesta	Qüestionari en línia a partir del qual s'espera obtenir informació sobre el	21/3/16 – 4/4/16

		coneixement d'eines TIC, connectivitat i interessos dels estudiants.	
	Observació	Observació d'una classe de Geografia de 3r habitual.	21/3/16 – 5/4/16
Docent	Observació	Observació d'una classe de Geografia de 3r habitual.	21/3/16 – 5/4/16
	Entrevista	Entrevistes estructurades amb José Luis Gutiérrez (director tècnic de la ESO i professor de Geografia de 3r) i Leticia Rodrigo (cap de departament d'Humanitats).	21/3/16 – 5/4/16
Currículum oficial	Consulta documental: DOGV, BOE, programació de l'assignatura i unitats didàctiques.	Consulta del currículum de Geografia per saber el contingut, objectius i competències que s'espera treballar en la unitat.	18/3/16 – 22/3/16
Necessitats tecnològiques			
Element que s'analitza	Instrument	Procediment d'anàlisi	Termini
Infraestructura TIC	Entrevista	Entrevista amb el coordinador TIC per esbrinar els recursos disponibles i les possibles limitacions en l'accés a internet i a dispositius amb connexió a la xarxa.	21/3/16 – 5/4/16
	Enquesta	El qüestionari per als alumnes inclourà preguntes relatives als hàbits i habilitats sobre l'accés a la xarxa i l'ús de TIC.	21/3/16 – 4/4/16
Necessitats de recursos humans			
Element que s'analitza	Instrument	Procediment d'anàlisi	Termini
Recursos humans necessaris	Entrevista	Entrevista estructurada amb José Luis Gutiérrez (director tècnic de la ESO i professor de Geografia de 3r) per esbrinar si caldrà alguna ajuda tècnica per tal de configurar la plataforma i altres eines TIC.	21/3/16 – 5/4/16

Necessitats econòmiques			
Element que s'analitza	Instrument	Procediment d'anàlisi	Termini
Recursos disponibles	Anàlisi documental dels recursos d'aprenentatge i ensenyament de Geografia	Anàlisi dels materials actuals utilitzats i d'altres possibles proporcionats per l'editorial.	21/3/16 – 25/3/16
	Entrevista	Entrevista estructurada amb José Luis Gutiérrez (director tècnic de la ESO i professor de Geografia de 3r) per conèixer els recursos en format digital dels que disposa l'assignatura actualment.	21/3/16 – 5/4/16
Anàlisi DAFO			
Amb les dades recollides es pot dur a terme una anàlisi DAFO que permet conèixer i visualitzar els possibles entrebancs i potencialitats del projecte.			4/4/16

6.2 Descripció de la recollida de dades

Amb la finalitat de dur a terme l'anàlisi documental s'ha procedit a la recopilació i lectura dels següents documents:

- Caràcter propi dels centres de la Salle
- Programació docent de Geografia de 3r d'ESO
- Unitats didàctiques

- Currículum oficial
- Web del centre

El procediment seguit per recaptar informació ha sigut en tots els documents la lectura de la informació que contenien, el resum d'allò de què tractaven i la redacció de tot el que pot tindre relació directa o indirecta en el projecte.

Alguns documents són públics i es pot accedir a ells des de la xarxa¹², mentre que altres (la programació i les unitats didàctiques) han sigut facilitats pel docent de la matèria.

Per a dur a terme les entrevistes, el procediment fou plantejar una sèrie de qüestions dissenyades per obtenir informació útil sobre tot el que es pretenia analitzar. Cal dir que per impossibilitat de contactar físicament amb dos dels entrevistats es va recórrer a enviar les preguntes escrites a través d'un correu electrònic i així s'ha pogut solucionar aquest imprevist.

L'anàlisi dels materials dels quals es disposa actualment per impartir la matèria s'ha fet mitjançant l'entrevista amb el professor de l'assignatura, que ha facilitat tant el llibre com el codi d'accés als recursos virtuals, com a través de l'anàlisi de les unitats didàctiques, que contempnen els materials utilitzats en cada sessió.

Per l'extensió de tota la informació recaptada, aquesta ha sigut dividida pels instruments pels quals s'ha obtingut i es pot consultar als annexos.

6.3 Resultat de l'anàlisi de necessitats

6.3.1 Anàlisi necessitats institucionals

Després de consultar els documents¹³ i de l'entrevista amb el director tècnic de l'ESO i professor de Geografia de 3r s'ha pogut constatar el que ja s'havia apuntat en les anteriors fases.¹⁴ En concret, cal destacar l'aposta del centre per una decidida innovació metodològica en favor d'un estil pedagògic que fomenti els valors propis en què es basa tot el projecte lasal·lià. En eixe sentit, es considera que l'alumne ha de ser al centre de tota l'acció formativa i, per aconseguir-ho, hi ha tot un pla d'introducció de projectes de treball cooperatiu.

El treball cooperatiu s'espera que potencie tant les competències pròpies previstes al currículum com també altres competències relacionades amb valors humans i la creació de coneixement compartit i aplicat a la realitat quotidiana.

També convé destacar en relació a les TIC que s'aposta per la seua implantació però sempre d'una manera justificada i sempre que supose una millora pedagògica, no el seu ús pel simple fet de que és una nova tecnologia.

No obstant això, hi ha certs aspectes en què l'actual metodologia emprada en l'assignatura de Geografia de 3r d'ESO encara pot millorar, tal com s'ha pogut constatar a l'entrevista. Concretament, la utilització fonamentada de les TIC encara és minoritària i, conforme es pot comprovar a les unitats didàctiques, el paper del professor actualment és predominant.¹⁵ Per

---

¹² En concret, els documents "Caràcter propi dels centres de la Salle", els relatius al currículum oficial i la pàgina web del centre.

¹³ Podeu veure informació més detallada al respecte a l'Annex 3 (apartat documents).

¹⁴ L'entrevista completa al professor de Geografia es troba a l'Annex 3 (apartat entrevistes).

¹⁵ Vegeu l'Annex 3 (apartat entrevistes).

altra banda, l'anàlisi de les unitats didàctiques constata que el treball cooperatiu previst en ambdós unitats es redueix a dues activitats. En relació al treball cooperatiu, el docent ha manifestat la intenció d'incrementar l'ús del quadern grupal per incorporar reflexions i no només el treball realitzat en grup.

Els estudiants han constatat que el paper de l'exposició teòrica per part del docent encara acapara majoritàriament l'ús de les TIC i bona part del temps de classe.¹⁶

A través de l'entrevista amb el Director Tècnic també s'ha pogut confirmar la intenció explicitada en els documents relatius a l'estil pedagògic i la programació d'incrementar la interdisciplinarietat. El mateix ha expressat la cap de departament, que ha destacat el treball interdisciplinari com una de les fites per al futur pròxim del centre.¹⁷ Tanmateix, s'ha decidit no realitzar un projecte interdisciplinari perquè els docents manquen de temps per coordinar-se adequadament amb la distribució horària actual.

En relació als materials utilitzats, també hi ha la intenció des del centre de disposar de materials propis per als propers cursos, pel que el projecte pot contribuir a aquesta finalitat.

6.3.2 Anàlisi necessitats formatives

En principi, les necessitats formatives en aquest cas venen determinades pel currículum oficial¹⁸, que determina els continguts, objectius i competències que s'han de treballar en cada assignatura i tema. Aquests elements apareixen definits en la unitat didàctica, on també es reflecteixen els criteris avaluatius.

De manera paral·lela, s'han de considerar les competències relacionades amb els ideals propis del centre, el que apareix reflectit a la programació:

“els trets que caracteritzen, donen identitat i identifiquen el nostre centre, elaborant una llista d'aquells que creem necessari que s'aconsegueixen. En les nostres programacions de totes les nostres assignatures estaran distribuïts aquells trets que es treballaran.”

Els trets es poden definir com una sèrie de competències transversals que es duen a terme a través de diverses àrees curriculars i al llarg de totes les etapes educatives. Aquestes competències s'expliciten al document *“Trets CCBB La Salle Alcoi”* i apareixen reflectides en les unitats didàctiques.

Respecte a l'avaluació, s'ha constatat que els alumnes tenen un paper actiu en aquesta quan treballen de manera cooperativa a través de l'autoavaluació. Tanmateix, segons ha comentat el docent a l'entrevista, els alumnes no disposen d'un instrument d'avaluació com a tal (p. ex. una rúbrica), sinó que han de guiar-se per una sèrie de criteris d'avaluació dels quals tenen constància des del principi de cada curs i avaluació. Els alumnes, per la seua banda, valoren positivament

---

¹⁶ La informació relativa a l'enquesta resposta pels estudiants es troba en l'Annex 3 (apartat resultats de l'enquesta als alumnes).

¹⁷ L'entrevista completa a la cap del Departament d'Humanitats es pot consultar a l'Annex 3 (apartat entrevistes).

¹⁸ El currículum oficial està determinat pel Reial Decret 1105/2014 de 26 de desembre i pel DECRET 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatoria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana.

disposar d'aquesta informació. Igualment, consideren que és important que hi haja un sistema d'avaluació del professorat i dels materials mentre que es desenvolupa l'acció formativa.¹⁹

Per altre costat, hi ha un marcat interès per implantar projectes interdisciplinaris que permeten treballar les competències des d'una perspectiva més ampla. Tanmateix, es tracta d'un projecte de futur i encara no hi ha cap document que reculli unes directius clares sobre com s'ha de dur a terme aquest procés.

A través de l'entrevista amb el docent també s'ha esbrinat que hi ha certs alumnes amb necessitats educatives especials i que normalment treballen de manera diferent a la majoria d'alumnes. Aquests alumnes normalment ixen de l'aula per treballar per projectes.

En cas dels alumnes, la majoria saben crear i compartir documents i treballar col·laborativament en línia. D'igual manera, coneixen les aplicacions del Google Drive i com usar-les. No obstant això, quasi la meitat dels estudiants han manifestat que manquen d'experiència relativa a l'ús d'eines TIC per representar informació.

6.3.3 Anàlisi necessitats tecnològiques

L'anàlisi tecnològica ha permès una aproximació a les facilitats tecnològiques que disposa el centre i veure en quin grau és viable un projecte com el que es pretén dur a terme.

El centre disposa de cobertura WiFi a totes les aules, pel que l'accés a la xarxa no suposa cap problema. No obstant això, les instal·lacions actuals WiFi de l'ESO estan pensades per a uns 15-20 equips per punt de connexió. Això pot suposar un problema a l'hora de connectar-se a la xarxa. Com a solució, el coordinador TIC²⁰ ha suggerit la possibilitat de programar la xarxa per reduir la connexió a primària i augmentar la de secundària o bé que els alumnes utilitzen el seu telèfon mòbil. Amb això es creu que serà suficient per resoldre aquest problema. A més, hi ha la possibilitat d'utilitzar les aules d'informàtica.²¹

Pel que fa als dispositius, el coordinador TIC i el professor de l'assignatura han coincidit en què la majoria d'alumnes disposa de tauleta, mòbil o portàtil propi que pot connectar-se a la xarxa. Endemés, ambdós també han apuntat la possibilitat d'utilitzar les 28 tauletes amb sistema Android del centre.

En referència als estudiants, tots disposen d'accés a internet i hi accedeixen diàriament. El dispositiu preferit per accedir-hi és el mòbil, seguit a molta distància per la tauleta i l'ordinador.

6.3.4 Anàlisi necessitats recursos humans

En principi, el projecte només involucra el docent de l'assignatura i l'estudiant del màster, ja que com s'ha dit més amunt és cada docent qui configura l'aula virtual i dota dels materials necessaris als alumnes. No obstant això, el coordinador TIC ha apuntat la possibilitat de que siga necessària la participació d'una tercera persona per tal de reconfigurar la infraestructura

---

¹⁹ Podeu consultar la informació relativa a les enquestes a l'Annex 3 (apartat resultat enquesta alumnes).

²⁰ L'entrevista completa es pot consultar a l'Annex 3 (apartat entrevistes).

²¹ Hi ha 2 aules d'informàtica per a secundària i batxiller amb 45 i 28 equips respectivament.

d'Internet del col·legi en cas de que no es dispose de suficient accés a la xarxa. Açò implicaria la participació del coordinador TIC o d'algun tècnic.²²

Així les coses, no es preveu cap recurs humà del que no disposa el centre, encara que sí que és necessària la participació d'un mínim de dos persones: el docent i l'estudiant del màster.

6.3.5 Anàlisi necessitats econòmiques

Des del començament la intenció ha sigut realitzar un projecte que aprofite els recursos existents al col·legi i que s'ajuste a les necessitats expressades pel mateix. Amb l'anàlisi dels recursos disponibles s'ha arribat a la conclusió de que el centre disposa de suficients garanties per dur a terme un projecte com el que es pretén sense haver de realitzar cap despesa econòmica extraordinària.

S'ha detectat la necessitat d'incrementar l'accessibilitat a la xarxa els pròxims anys a tot secundària perquè en l'actualitat aquest accés pot presentar limitacions puntuals. Emperò es tracta d'una despesa a més llarg termini que la institució té prevista i que, per tant, no és un dispendi directament relacionat amb el projecte, tot i que la instal·lació de més punts d'accés a la xarxa de més capacitat afavoriria el bon desenvolupament del projecte en referència a l'accés a internet.

A través de l'anàlisi dels materials disponibles de l'assignatura s'ha pogut evidenciar que hi ha recursos propis de l'editorial que es poden reaprofitar, ja que tots els alumnes hi poden accedir gràcies al codi imprés al seu llibre. Es tracta de materials que poden ser útils per repassar conceptes teòrics. Amb tot, el material TIC reutilitzable és escàs, pel que cal invertir temps en el disseny del projecte. Endemés, la majoria d'activitats presents al llibre de text són de síntesi, amb un escàs marge per un treball cooperatiu més significatiu.

En conseqüència, tot i que no hi ha una despesa econòmica directa, sí que cal invertir temps per dissenyar el projecte. Però el temps invertit pot revertir en la creació de material que pot ser reutilitzat en cursos vinents, coincidint amb la intenció expressa del professor de geografia de substituir el llibre per recursos i activitats de creació pròpia, en línia al que ja s'està fent en altres cursos segons el que ha manifestat el propi professor de l'assignatura a l'entrevista.

---

²² Aquesta informació també s'ha obtingut a través de l'entrevista realitzada al coordinador TIC i al director tècnic de l'ESO. L'entrevista completa es troba a l'Annex 3 (apartat entrevistes).

6.4 DAFO

FACTORS INTERNS	<p style="text-align: center;">FORTALESES</p> <ul style="list-style-type: none"> • El projecte està relacionat amb la filosofia del centre i amb les intencions del Departament d'Humanitats. • Actualment ja es treballa de manera cooperativa. • L'aplicació del projecte no suposa cap despesa. • El docent i el departament pretenen continuar ampliant els materials TIC disponibles. • El centre disposa dels recursos TIC necessaris per a dur a terme la prova pilot. • Possibilitat de dur a terme un projecte interdisciplinari. • Possibilitat de crear noves dinàmiques d'aprenentatge i d'avaluació. • El centre preveu l'ampliació dels punts de connexió dels pròxims anys. 	<p style="text-align: center;">DEBILITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poc material docent propi disponible o reutilitzable. • La creació de material suposa una major càrrega horària per al docent. • Temps limitat per a dur a terme la prova pilot. • Possible escassa realització de les activitats fora de l'aula. • Nivell heterogeni de coneixement de les eines TIC per part de docent i alumnes. • Inexistència d'un pla d'implementació de projectes interdisciplinaris.
FACTORS EXTERNS	<p style="text-align: center;">OPORTUNITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitat de material en línia. • Possibilitat d'utilitzar nombroses eines TIC gratuïtes. • Major reconeixement social a partir del treball en noves dinàmiques d'aprenentatge i avaluació. • Oportunitat d'obtenir valoració positiva per part de les auditories de qualitat educativa al mantindre la introducció de noves metodologies. • Existència de comunitats virtuals que permeten compartir opinions i experiències. 	<p style="text-align: center;">AMENACES</p> <ul style="list-style-type: none"> • Possibles limitacions en la connexió a la xarxa. • Possibles reticències a les noves metodologies per part de pares i alumnes. • Plataforma virtual institucional difícil d'actualitzar. • Incompatibilitat d'algunes eines TIC i activitats amb la plataforma. • Major accés als recursos a través del mòbil i tauletes, limitant la quantitat de recursos compatibles.

6.5 Possibles solucions als problemes detectats

Com es desprén de l'anàlisi DAFO, els principals inconvenients estan relacionats amb tres factors: el temps, els participants i els recursos.

- Per fer front a la manca de temps caldrà planificar bé la implementació de la prova pilot, així com acurtar la duració de la mateixa. Això pot implicar que, encara que es desenvolupi tot el projecte conforme estava planificat des del principi, només s'implementarà i avaluarà part d'aquest. Quant a la falta de temps del docent, és un assumpte de difícil resolució que es pot mitigar amb la participació més activa de l'estudiant del màster i la reutilització de materials existents en xarxa.
  - Altra cosa molt important alhora de fer front a la manca de temps és la coordinació amb el docent, ja que aquest té planificades les sessions que es poden dedicar a cada tema i, a més, com que la prova pilot es desenvolupa a final de curs, els professors

sofreixen una major càrrega de treball amb les avaluacions finals, que també s'han de considerar a l'hora de planificar les fases d'implementació.

- Pel que fa als participants, aquests cursen una assignatura obligatòria i sovint poden veure els continguts com allunyats de la realitat i sense una aplicació pràctica. Una possible solució pot ser l'aposta per l'augment del treball cooperatiu que incrementa la interactivitat i juga engrescar més els alumnes. També s'intentarà incloure diversos tipus d'activitats dirigides a estudiants amb habilitats diferents, de manera que uns puguin ajudar els altres. Així mateix, cal dissenyar una proposta educativa que tinga en compte els interessos dels alumnes.
  - A banda de l'anterior, cal preveure algun tipus de suport envers la utilització de les eines TIC i les possibles reticències que puguin sorgir.
- Per últim, en relació als recursos, el centre compta amb prou recursos per a garantir el bon desenvolupament de la prova pilot, tot i que poden aparèixer problemes puntuals de connexió perquè el col·legi està en procés d'instal·lació de nous punts de connexió amb més capacitat. Tanmateix, el coordinador TIC ha donat dos possibles solucions com utilitzar els punts ja existents de WiFi de més capacitat o fer ús dels dispositius mòbils dels alumnes que tinguin connexió a la xarxa externa al centre.
  - Igualment relacionat amb els recursos, hi ha el problema de la manca de material disponible al centre, pel que s'han de crear o reutilitzar materials i activitats disponibles en línia i, a més, que siga compatible o que es pugui enllaçar des de la plataforma Sallenet.

6.6 Conclusions de l'anàlisi i punts clau del projecte

Després de realitzar l'anàlisi s'ha pogut obtenir una imatge més ampla i clara del context del centre i de tots els actors que poden veure's involucrats en el projecte. Així doncs, sembla que els objectius inicials concorden amb la informació obtinguda.

Primerament, les propostes educatives del col·legi estan basades en els preceptes del document "Caràcter propi dels centres de la Salle", que és la referència de totes les obres educatives de la Salle. Aquests punts es palesen en totes les programacions i unitats didàctiques. Per consegüent, la implementació de les TIC, el treball cooperatiu i dels valors propis del centre ja es duen a terme al centre i hi ha unes comissions que s'encarreguen de supervisar la seua inclusió. A més, tot i que encara no està desenvolupat a cap document, hi ha una intenció manifesta d'implementar projectes educatius interdisciplinaris.

En relació amb l'anterior, el projecte ha d'acomplir amb les expectatives i estàndards propis del centre tenint en compte aquests factors. El paper de les TIC en açò pot resultar fonamental en el sentit de que la utilització d'aquestes eines pot fomentar més el treball cooperatiu i proveir d'un feedback més immediat i acurat als estudiants. Així mateix, els estudiants es podran beneficiar mútuament del treball realitzat pels altres grups, ja que els resultats de les activitats es trobaran disponibles en línia i no només al quadern físic del grup. També cal considerar que els alumnes han valorat de manera positiva l'oportunitat de treballar cooperativament i investigant a través d'eines TIC, pel que tal vegada podria augmentar la seua motivació.

Una cosa que ha quedat manifesta és que els alumnes aprecien positivament la possibilitat de disposar d'informació relativa a l'avaluació des del principi, però també d'instruments per tal de dur-la a terme. D'igual manera, els estudiants han manifestat el seu interès en avaluar tant els materials com el procés docent, el que implica introduir una nova dinàmica en l'avaluació que no només tinga en compte l'aprenentatge dels alumnes, sinó tot el procés d'aprenentatge i tot allò relacionat amb ell (materials docents, activitats...).

Amb tot, també s'ha comprovat l'existència d'una sèrie de limitacions que cal tindre en compte a l'hora de dissenyar el projecte, sobretot aquelles referents a la manca de temps, els possibles problemes de connexió i la necessitat de reutilitzar i dissenyar nous recursos pedagògics.

En conclusió podem traure alguns punts clau que s'hauran de tindre presents en el procés de disseny:

- És fonamental comptar amb el suport del docent per tal de coordinar totes les accions amb la finalitat d'adaptar els continguts i activitats a la realitat de les classes, incloent-hi les temporals. Així mateix, cal la seua col·laboració per configurar l'aula virtual.
- El projecte ha de constituir una proposta educativa que servisca per al futur desenvolupament dels materials de l'assignatura.
- Cal comptar amb el recolzament de l'equip de TIC per reconfigurar la xarxa WiFi i resoldre qualsevol problema en la plataforma en cas que siga necessari.
- Dissenyar una sèrie d'activitats que puguen propiciar una dinàmica d'aprenentatge més significativa i que engresquen els estudiants.
- Dissenyar una avaluació amb instruments i criteris tangibles del procés d'aprenentatge i ensenyament i de la dinàmica i materials utilitzats.
- Aprofitar materials ja creats o dissenyar-ne nous amb eines de lliure utilització.
- Implementar i avaluar part del projecte com a prova pilot, amb possibilitat de desenvolupar-lo sencera ment en un plànol teòric.

Al finalitzar aquest apartat es mantenen els objectius inicials previstos, tot i que l'anàlisi ha evidenciat que és difícil dur a terme una proposta formativa interdisciplinària, almenys en l'actualitat. Per aquesta raó s'ha optat per dissenyar només activitats pròpies de l'assignatura de Geografia.

7. Planificació

La planificació que es presenta a continuació segueix les fases pròpies del model tecnopedagògic ADDIE, detallant en cada fase les tasques desenvolupades i els agents implicats. També s'hi inclou un cronograma on es defineix la distribució temporal de les tasques. Per últim, el pressupost pretén donar una idea de la despesa teòrica que suposa el projecte.

7.1 Tasques

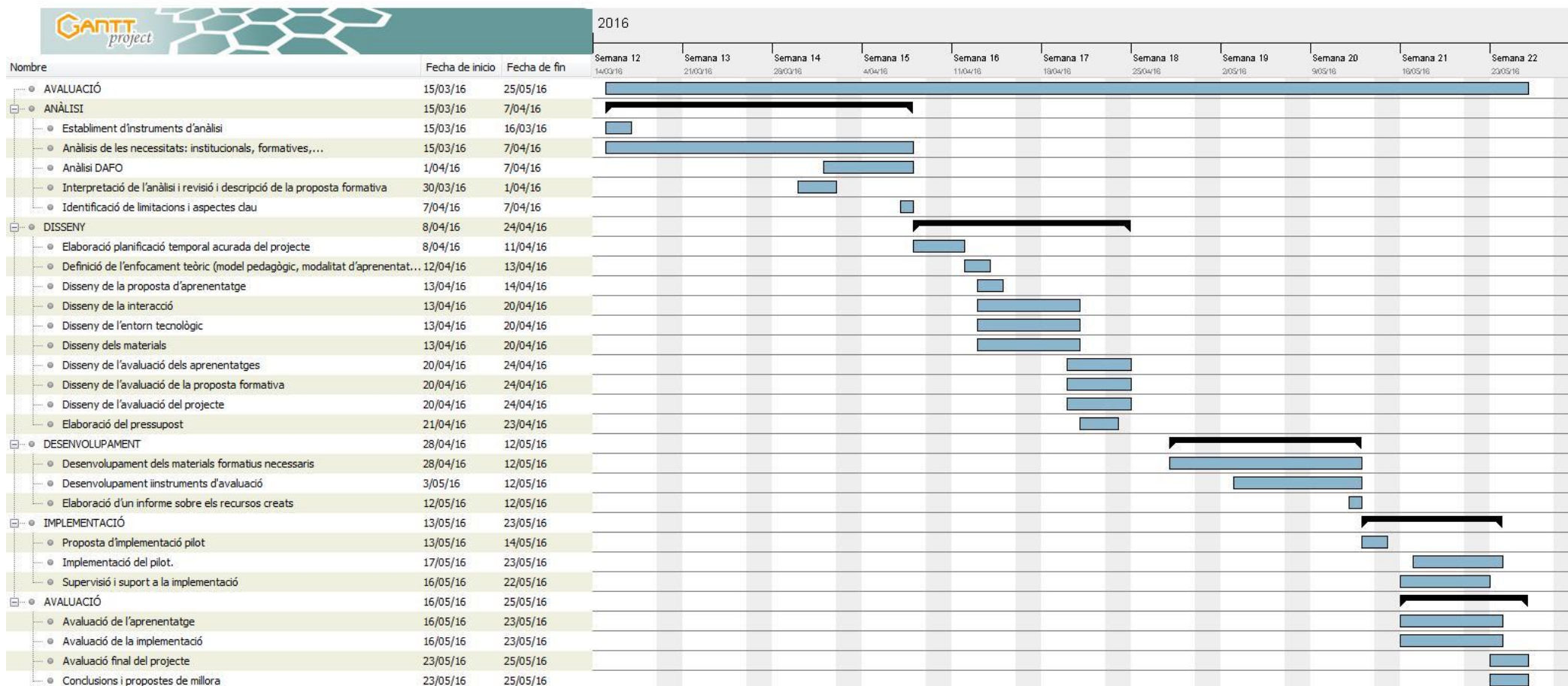
Per començar, és important determinar els recursos necessaris, els responsables i els productes que caldrà desenvolupar en cada fase, amb eixa finalitat s'ha elaborat la següent taula:

FASE	TASQUES	AGENTS IMPLICATS
ANÀLISI	<ul style="list-style-type: none"> • Establiment d'instruments d'anàlisi. • Anàlisi de les necessitats: <ul style="list-style-type: none"> ○ Institucionals ○ Formatives ○ Tecnològiques ○ Econòmiques • Anàlisi DAFO. • Interpretació de l'anàlisi i revisió i descripció de la proposta formativa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiant pràctiques • Docent Geografia • Coordinador TIC • Cap departament Geografia

	<ul style="list-style-type: none"> • Identificació de limitacions i aspectes clau. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alumnes
DISSENY	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració planificació temporal acurada del projecte. • Definició de l'enfocament teòric (model pedagògic, modalitat d'aprenentatge i justificació). • Disseny de la solució proposada: <ul style="list-style-type: none"> ○ Disseny de la proposta d'aprenentatge. ○ Disseny de la interacció. ○ Disseny de l'entorn tecnològic. ○ Disseny dels materials. ○ Disseny de l'avaluació dels aprenentatges. ○ Disseny de l'avaluació de la proposta formativa. ○ Disseny de l'avaluació del projecte. • Elaboració del pressupost necessari i justificació de l'ús dels recursos utilitzats. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiant pràctiques • Docent Geografia
DESENVOLUPAMENT	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupament dels materials formatius necessaris. • Desenvolupament dels instruments d'avaluació. • Elaboració d'un informe sobre els recursos creats. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiant pràctiques • Docent Geografia
IMPLEMENTACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Proposta d'implementació pilot. • Implementació del pilot. • Supervisió i suport a la implementació. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiant pràctiques • Docent Geografia • Alumnes • Coordinador TIC
AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació de l'aprenentatge. • Avaluació de la implementació. • Avaluació final del projecte. • Conclusions i propostes de millora. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiant pràctiques • Docent Geografia • Alumnes • Tutor UOC

7.2 Temporització

A banda de la distribució temporal, igualment important és determinar la temporització concreta per a cada fase amb l'objectiu de poder dur a terme les diverses fases especificades en el model ADDIE. Així doncs, es proposa la següent temporització:

7.3 Pressupost

Com ja es va mencionar anteriorment, el projecte, en principi, no suposa cap despesa econòmica monetària extra per al centre, el que ha quedat clar després de l'anàlisi. No obstant això, hi ha una sèrie de costos que cal considerar, destacant el temps de creació de materials i configuració de la plataforma. Tot i que existeixen, aquests costos són difícils de determinar, encara que es pot estimar unes 70 hores entre la cerca i creació de material i la configuració de la plataforma.

Pel que fa a una estimació del valor econòmic, s'han pressupostat els següents costos:

PRESSUPOST PROJECTE <i>INTERCONNECTATS</i>	
Concepte despeses	€
Recursos humans	
Sou del docent de l'assignatura ²³	1.800 €
Recursos materials i infraestructura	
Pissarra digital	2.500 €
Ordinador a l'aula	500 €
Instal·lació i infraestructura	1.000 €
Manteniment i funcionament	
Connexió Internet	150 €
Electricitat	200 €
Manteniment tècnic	200 €
TOTAL	6350 €

Com es pot comprovar, no es contemplen ingressos per a aquest projecte, ja que la proposta es durà a terme a un centre d'educació secundària obligatòria i, per tant, els alumnes tenen el dret de rebre la formació de manera gratuïta. Tampoc es contempla cap ingrés extraordinari per part de l'AMPA o altres associacions.

²³ Aproximació extreta de diverses fonts per a calcular el salari mitjà d'un docent de secundària.

8. Disseny

8.1 Fonamentació teòrica

8.1.1 Model pedagògic

Un dels aspectes fonamentals que cal tindre en compte a l'hora de dissenyar experiències educatives són les teories de l'aprenentatge, ja que aquestes ofereixen un nexse d'unió teòric entre l'ús de la tecnologia amb unes determinades finalitats i els rols dels professors i els estudiants, les dinàmiques d'aprenentatge, etc.

Entre les moltes teories de l'aprenentatge, les que semblen adaptar-se millor a les necessitats de l'educació actual són el constructivisme i el connectivisme. Ambdues comparteixen semblances, especialment el situar l'estudiant en el centre de l'aprenentatge, fomentar l'aprenentatge col·laboratiu i impulsar la curiositat dels alumnes.

El coneixement, segons els constructivistes resideix en la ment, no és independent a ella (conforme defensen els cognitivistes i conductivistes). Així, el món real existeix, però conforme l'interpretem depèn de les nostres experiències, és a dir, els humans creem significat, no l'adquirim. D'ací, precisament, pren nom aquesta teoria de l'aprenentatge: cada individu construeix interpretacions personals del món basades en les seues experiències. D'aquesta manera, el coneixement no és abstracte, sinó que està relacionat amb el context i les experiències que tenen els aprenents. El paper del formador, doncs, és mostrar els estudiants com crear el coneixement, proveint l'estudiant amb experiències i activitats autèntiques (Bannan, Dabbagh i Murphy, 2002). A més, la finalitat de la formació és que els alumnes desenvolupen les capacitats necessàries per a integrar-se en la societat de manera crítica i creativa, garantint-los la preparació necessària per a continuar aprenent. (Barberà *et al.*, 2002, pàg. 19)

El constructivisme es basa en els següents supòsits segons Jonassen, Peck, i Wilson (1999, citats en Jonassen, 2005):

- El coneixement es construeix.
- La realitat (el sentit que construïm del món) es troba en la ment.
- Hi ha múltiples perspectives del món.
- El coneixement es construeix a partir de les nostres interaccions amb el medi ambient.
- El coneixement es troba ancorat i indexat en contextos rellevants.
- El coneixement no es pot transmetre
- La construcció del coneixement s'estimula per una qüestió de necessitat o desig de saber.
- El significat es negocia de manera social.
- El significat i el pensament es distribueixen entre la cultura i la comunitat en les quals vivim i les eines que utilitzem.
- No tot el significat es crea de la mateixa manera.

En eixe sentit, la interacció dels estudiants amb les noves tecnologies és profitosa per fomentar un aprenentatge més efectiu, ja que es poden donar quatre característiques fonamentals: compromís actiu, participació en grup, interacció freqüent, i retroalimentació i connexions amb el context del món real (Roschelle *et al.*, 2000, citat per Hernández, 2008).

Emperò, si realment es vol tindre en compte la influència de les TIC no només en el procés educatiu, sinó també en la societat, aleshores tal vegada la teoria connectivista és la que millor

explica com aprenem en l'actualitat, ja que com afirma el propi Siemens (2005), les altres teories van nèixer en una època anterior a les TIC.

En aquesta teoria de l'aprenentatge l'element més important són les connexions, ja que el postulat fonamental és que s'aprèn creant connexions en un network (Siemens, 2006). El network s'entén com una xarxa composta de nodes (elements que es poden connectar a altres elements, com ara pensaments, sentiments i la interacció amb altres) i connexions (els links entre els nodes que permeten que fluisca la informació). Conforme es configuren els nodes i les connexions, van creant-se networks a l'interior de cada individu i aquests, a la seua vegada, conforme es connecten amb altres, poden formar part d'altres networks més grans.

En relació amb l'anterior, amb la interacció dels individus en la xarxa, no només s'enriqueixen ells com a individuals que s'aprofiten del coneixement contingut en aquesta, sinó que si com a individuals accedeixen a les comunitats de network i contribueixen amb dades i informació, tot el network es beneficia.

A banda d'això, una diferència fonamental envers el constructivisme és que aquesta teoria postula que el significat existeix però està distribuït de manera caòtica i l'aprenent és qui ha de reconèixer els patrons i relacionar la informació (Davis *et al.*, 2008). En altres paraules, es disposa de molta informació però això no és sinònim de coneixement, sinó que la informació que sovint es presenta de manera caòtica, dispersa i canviant ha de ser seleccionada i interpretada per a aprendre coses noves (crear coneixement) o per a canviar els coneixements ja existents sobre quelcom (Siemens, 2006). Així doncs, s'entén que la capacitat per aprendre (el com) és més important que el contingut (el què) (Downes, 2012, Siemens, 2005 i 2006).

Els principis del connectivisme, segons George Siemens (2005), es concreten de la següent manera:

- L'aprenentatge i el coneixement es troben en la diversitat d'opinions.
- L'aprenentatge és un procés de connexió entre nodes especialistes o fonts d'informació.
- L'aprenentatge pot residir en aparells tecnològics (no només en l'ésser humà).
- La capacitat per aprendre és més important que el coneixement que ja es té.
- El manteniment de les connexions és necessari per tal de facilitar l'aprenentatge continu.
- La capacitat de veure connexions entre diferents camps, idees i conceptes és una capacitat clau.
- El coneixement acurat i actualitzat és l'objectiu de qualsevol activitat connectivista.
- La presa de decisions és un procés d'aprenentatge. Ens trobem davant d'una realitat canviant contínuament i hem de triar què aprenem i quin és el significat de la informació nova que contínuament arriba.

Com es desprén dels anteriors principis, es proposa un aprenentatge més actiu, basat en la diversitat d'opinions, interdisciplinari i continu. Es basa en capacitats com la capacitat de saber navegar i buscar informació en molts tipus de canals, saber distingir la informació important de la que no ho és, reconèixer quan una nova informació altera les decisions preses anteriorment, crear, mantenir i utilitzar el flux d'informació o disposar d'eines per gestionar la informació. D'eixa manera, es pot dir que l'ús de la tecnologia té un sentit, no és el mer ús perquè estiga de moda, sinó perquè ajuden a crear connexions, tant entre les pròpies persones com connexions virtuals que resideixen en xarxes no humanes. Així, la tecnologia juga un paper fonamental en la comunicació del coneixement.

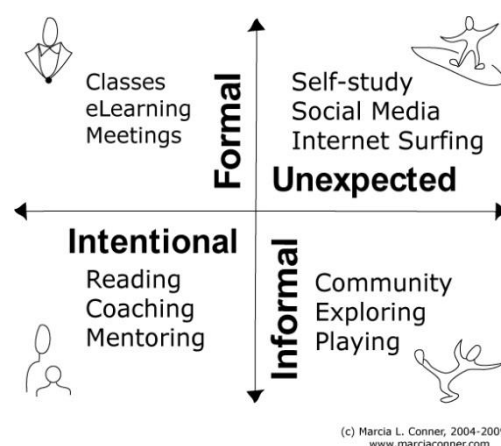
De fet, com recorda John W. Moravec (2011, p. 67), a l'hora d'utilitzar la tecnologia cal plantejar-se per a què es vol utilitzar. En eixe sentit, a *Aprendizaje Invisible* (2011) els mateixos autors aporten algunes recomanacions per al seu ús:

- S'han d'utilitzar amb un propòsit ben definit
- Han de contribuir al desenvolupament de la creativitat, imaginació i capacitat per a innovar.
- Han de funcionar com una ferramenta social, com una finalitat social.
- Han de permetre experimentar, fomentar aprendre fent.
- Ha d'evolucionar constantment l'ús que se'n fa a mesura que també canvia la societat, la manera d'aprendre i compartir l'aprenentatge.

Per altra banda, cal considerar que ja que l'escola no constitueix l'única font de formació en l'actualitat; l'educació que oferta a les escoles ha de considerar aquesta característica. En paraules de Vallejos i Hernández (2013, p. 193) *"Ya no son los docentes o las figuras parentales los referentes más decisivos de la formación de las personas, sino otras agencias impersonales con mayor poder de configuración y persuasión"*.

En conseqüència, en l'actualitat només constitueix part de l'aprenentatge de qualsevol alumne, ja que a fora d'aquesta els alumnes aprenen de molt distinta manera, des d'aquell aprenentatge informal al formal i de l'intencional fins aquell accidental. Tenint en compte això, Conner (2009) va desenvolupar un diagrama que mostra com es poden combinar diversos tipus d'aprenentatge, uns aprenentatges que cal no negligir alhora de formular propostes educatives, ja que cal tindre presents els coneixements previs dels estudiants, especialment si es considera que van a aprendre creant connexions amb allò que ja coneixen.

Per altre costat, si s'intenta situar el projecte en el diagrama de paradigmes pedagògics creat per Coomey i Stephenson (2001), d'entrada aquest se situarà necessàriament en el quadrant nord-oest, ja que el contingut i les tasques inicialment seran les que establirà el docent. Emperò l'objectiu és que els alumnes treballen temes del seu interès i que descobrisquen per ells mateixa quins són els millors processos per arribar a les conclusions que se'ls demana, per això els estudiants adquiriran gradualment més protagonisme i es pretén que al final del procés l'aprenentatge passe a situar-se més en el quadrant S-E.

Diagrama amb els diferents tipus d'aprenentatge. Font: Conner, M.L. (2009).

Per últim, a l'hora de dissenyar els materials es tenen en compte els principis proposats per Merrill (2002), ja que aquest autor va identificar una sèrie de principis que es repetien en diversos models instruccionals i que, segons el mateix autor, per eixa raó són uns principis a

considerar alhora de dissenyar una experiència d'aprenentatge eficaç. Aquests principis són que l'aprenentatge s'ha d'estructurar al voltant d'un problema central i ha de preveure una sèrie de passos:

- **Activació:** activar les experiències prèvies dels estudiants amb la finalitat d'enllaçar el que van a aprendre amb el que ja saben.
- **Descripció:** descriure la tasca que els alumnes han de dur a terme i explicar com fer-la.
- **Aplicació:** els estudiants han d'aplicar el que han après a través de problemes.
- **Integració:** els aprenents integren el coneixement a través de la reflexió sobre el seu aprenentatge, mostrant a altres el que han après i ampliant l'ús del que han après a altres àmbits.

Tot el que s'ha dit més amunt està en relació amb el projecte, ja que ofereix una visió clara de com enfocar aquest, així com el tipus d'activitats i la utilització de les tecnologies. Concretament, fomentar un aprenentatge crític, cooperatiu i dotar els alumnes amb competències són tres factors que apareixen clarament reflectits en la filosofia pròpia del centre i, a més a més, s'adapta perfectament a la temàtica tractada, que dona peu a la reflexió, al plantejament de problemes reals i a la selecció i interpretació de la informació.

8.1.2 Metodologia i modalitat de formació

Com es va comprovar amb l'anàlisi, els alumnes estan treballant cooperativament durant bona part del curs i, a més, els alumnes semblen respondre molt positivament a aquesta idea i des del centre s'aposta pel treball cooperatiu. Així, es proposa un treball cooperatiu que tinga un suport virtual i que es base en la resolució de problemes en el sentit de que "el nucli central del disseny és la pregunta, els exemples, el problema o el projecte que els alumnes han de resoldre i solucionar" (Esteban, 2002), en línia amb el que proposa el model de Jonassen (1999). A partir d'aquest problema els alumnes arriben a la informació i elaboren els conceptes. Açò, a saber, també guarda relació amb un dels principis instruccionals de Merrill (2002).

Tenint en compte l'anterior, la tecnologia pot jugar un paper important en la creació de coneixement com van demostrar Johnson i Johnson (1996). Per això, es proposa una modalitat *blended learning*. Aquesta modalitat, que combina les activitats presencials amb altres en línia, pot deixar més temps de classe per a activitats que requereixen el consell i supervisió del docent, ja que altres activitats més teòriques es poden realitzar a casa (O'Byrne i Pytash 2015). D'eixa manera, els alumnes quan arriben a classe són realment els protagonistes, perquè són ells qui exposen les seues opinions i qüestions en base al que han estudiat a casa, mentre que el professor desenvolupa un paper de guia en el procés de construcció del coneixement (Hwang i Arbaugh, 2009). A més a més, la tecnologia facilita l'accés i gestió de la informació i la comunicació de l'estudiant amb el docent i els altres alumnes (Badia & García, 2006, p. 44). Així, es crea no només una comunitat d'aprenentatge virtual, sinó també una comunitat d'aprenents on poden compartir els seus dubtes i impressions.

Per altra banda, el fet de disposar de bona part dels materials generats pels alumnes en línia permet al docent realitzar una supervisió més constant i proveir un feedback més significatiu (Johnson i Johnson, 1996).

En definitiva, es tracta de combinar la formació presencial amb la formació en línia per incrementar la cooperació i l'adquisició d'algunes competències com la de la pròpia cooperació com altres relacionades amb el tractament de la informació i l'ús de les tecnologies i aprofitar les potencialitats que ofereixen les noves tecnologies per a proporcionar un aprenentatge més personalitzat.

8.2 Disseny tecnopedagògic del projecte

8.2.1 Objectius formatius i competències

UNITAT 9: El procés de globalització i el món de les xarxes	
OBJECTIUS	COMPETÈNCIES
<ul style="list-style-type: none"> a) Comprendre el concepte de globalització, distingir les fases d'integració mundial, i identificar els diferents components que fan del món un espai globalitzat. b) Descriure els principals fluxos econòmics i la importància que representen per a la globalització. c) Conèixer els elements que impulsen l'expansió de les empreses a escala internacional, i identificar les característiques que donen lloc a l'organització espacial de les empreses multinacionals i els seus principals eixos de localització. d) Diferenciar els diversos tipus de transport dins de la xarxa global i comprendre l'abast del desenvolupament de les telecomunicacions les connexions de les quals tenen hui una projecció global. e) Adquirir i utilitzar amb propietat el vocabulari específic d'aquesta unitat. 	<p>Generals:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats mitjançant textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada. b) Usar diferents eines informàtiques per a cercar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint aquesta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques. c) Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, recolzar a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies. d) Explicar les transformacions dels espais, territoris i paisatges fent referència a processos econòmics i polítics i destacar la importància de la dimensió temporal dels fenòmens geogràfics a l'hora de comprendre la realitat actual.

	<p>Específiques:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Fer ús habitual dels recursos tecnològics disponibles per a aplicar-los en diferents entorns i per a resoldre problemes reals. b) Conèixer i comprendre la realitat històrica i social del món i el seu caràcter evolutiu. c) Conèixer les principals institucions, obres i manifestacions del patrimoni cultural, i fomentar l'interès per participar en la vida cultural. d) Contribuir a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la comunitat pròpia com d'altres comunitats. e) Prendre consciència del funcionament de la nostra manera d'aprendre.
--	---

UNITAT 10: Població mundial i els seus moviments	
OBJECTIUS	COMPETÈNCIES
<ul style="list-style-type: none"> a) Identificar l'evolució en el creixement de la població mundial i les diferències en aquest creixement segons els països. b) Distingir la desigual distribució de la població al món i reconèixer les causes que la determinen, a més dels factors que han contribuït al grau i forma d'ocupació en les regions habitades. c) Reconèixer les desigualtats en l'estructura demogràfica de la població mundial, parant atenció especialment a les diferències entre països joves i països envellits i el desigual repartiment per sexe. d) Entendre com s'ha produït el creixement de la població urbana al llarg dels segles XIX i XX i com la urbanització al món ha tingut una desigual evolució segons països i regions. 	<p>Generals:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats mitjançant textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada. b) Usar diferents eines informàtiques per a cercar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint aquesta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques. c) Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, recolzar a companys i companyes demostrant

<p>e) Conèixer els principals problemes que presenten les grans urbs mundials.</p> <p>f) Analitzar els principals moviments migratoris de la història i distingir les conseqüències que han tingut per a la humanitat, com també la dinàmica de les migracions actuals i els canvis que estan introduint al món.</p>	<p>empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.</p> <p>d) Explicar les transformacions dels espais, territoris i paisatges fent referència a processos econòmics i polítics i destacar la importància de la dimensió temporal dels fenòmens geogràfics a l'hora de comprendre la realitat actual.</p> <p>e) Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tenir iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient es les seues fortaleses i febleses, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat cercant solucions alternatives.</p> <p>f) Interpretar les dades, evidències i informació mitjançant la seua representació en forma de gràfiques, diagrames, taules, mapes, informes o síntesis de conclusions, usar destreses cartogràfiques i analitzar els fets geogràfics des d'una perspectiva que relacione espais de diferent ordre de magnitud.</p> <p>g) Planificar la realització d'una indagació sobre problemes geogràfics amb la supervisió del docent mitjançant la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis sobre la diversitat espacial, la interacció que es donen en l'espai geogràfic i els canvis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'estimació del temps necessari i l'organització del treball individual i grupal.</p> <p>Específiques:</p> <p>a) Interpretar i expressar amb claredat i precisió diferents tipus d'informació, dades i argumentacions, utilitzant un vocabulari matemàtic</p> <p>b) Mantenir una actitud constructiva, solidària i responsable davant dels problemes socials</p> <p>c) Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació de forma autònoma i en treballs col·laboratius de grup.</p> <p>d) Reconèixer la diversitat cultural i mantenir una actitud oberta i de respecte envers altres cultures.</p>
--	---

8.2.2 Estructura, seqüenciació i temporització de les activitats

L'estructuració de les activitats presentada a continuació s'ha estructurat en dos unitats interrelacionades amb la intenció d'oferir una imatge més ampla i integrada dels problemes actuals.

Per altra banda, les activitats s'han dividit entre fases presencials i virtuals. Així, algunes tenen lloc íntegrament a l'aula mentre que altres consten de diverses fases que es desenvolupen tant de manera presencial com de manera virtual. L'objectiu d'això és que les sessions presencials puguin ser més profitoses per incitar la curiositat dels alumnes, ja que el docent pot plantejar qüestions en base a les respostes i inquietuds que els estudiants han manifestat al llarg de les activitats. D'aquesta forma, els alumnes se situen al centre de la formació i poden adquirir millor certes habilitats com la relacionada amb les relacions interpersonals, ja que moltes activitats es plantegen per a ser realitzades de manera cooperativa.

Cal dir que, com es podrà comprovar a continuació, no s'ha contemplat el procés de creació de grups perquè aquest es du a terme a l'inici de cada trimestre, pel que els alumnes ja treballen cooperativament en grups de 4.

Amb la finalitat d'oferir una visió més clara s'han confeccionat dues taules-resum amb la distribució de les activitats per fases, la temporització i els recursos necessaris.²⁴

---

²⁴ Podeu consultar una explicació més detallada de les activitats a l'Annex 3.

UNITAT: GLOBALITZACIÓ										
	Objectius i activitats que els treballen	Competències i activitats que les treballen	Activitat	Fase	Sessió	Modalitat	Descripció	Recursos necessaris	Duració	Organització
Activació	a	a, b, c	1	1	1	Presencial	Introducció a la temàtica.	Imatges Projector	1 h	Petit grup Gran grup
				2		Virtual	Recerca d'una notícia i comparació.	Fòrum Moodle	30'	Individual
				3	2	Presencial	Posada en comú de les definicions.	Google Drive	20'	Petit grup Gran grup
Desenvolupament	a, b, c, e	a, c	2	1	3	Presencial	Lectura de textos de diverses fonts.	Textos amb la informació	30'	Gran grup
				2	3	Presencial	Posada en comú.		20'	
	a, b, c, d, e	a, b, c, d	3	1	4	Presencial	Presentació d'una webquest.	Web amb el plantejament del problema i enllaços	30'	Gran grup
				2	4	Presencial	Creació d'una rúbrica	Projector Eina creació de rúbriques	30'	Gran grup
				3	4	Presencial i virtual	Investigació i elaboració d'informe.	Wiki Enllaços	2h	Petit grup
				4		Virtual	Realització presentació i coavaluació.	Eina de presentació Fòrum	2h	Petit grup
				5	5	Presencial	Exposició en classe dels <i>Pecha Kucha</i> .	Projector Eina de presentació	1h	Petit grup Gran grup
	Conclusió	a, b, c, d, e	a, b, d	4	1		Virtual	Lectura i visualització de materials i elaboració d'un guió.	Enllaços web Google Drive	40'
2					6	Presencial	Debat.		40'	Gran grup
3					6	Presencial	Elaboració d'una opinió personal.	Google Drive	20'	Individual

UNITAT: POBLACIÓ										
	Objectius i activitats que els treballen	Competències i activitats que les treballen	Activitat	Fase	Sessió	Modalitat	Descripció	Recursos necessaris	Duració	Organització
Activació	b	a, b, f	1	1		Virtual	Presentació d'un mapa amb la gent connectada a internet i intenten respondre a la pregunta <i>qui no està connectat? Per què?</i>	Mapa Fòrum Moodle	15'	Individual
			2	1	Presencial	Introducció al tema de la població i la seua distribució amb el mapa de creixement de la població.	Mapa http://www.gapminder.org/ Projector	30'	Gran grup	
			3	1	Presencial	Intercanvi d'opinions.	Mapa http://www.gapminder.org/ Projector	20'	Gran grup	
Desenvolupament	a, b	a, b, c	2	1		Virtual	Elaboració d'un glossari sobre i cada alumne planteja dos preguntes per al joc.	Glossari Moodle	30'	Petit grup
			2	2	Presencial	Joc de vocabulari	Kahoot Dispositius mòbils Projector	25'	Gran grup	
	a, b, c, d	a, b, c, d, f	3	1	2	Presencial	Treball en grup sobre un continent.	Glossari Moodle Targetes dels continents Wiki	15'	Petit grup
			2	2	Presencial	Posada en comú amb la resta de la classe.		15'	Gran grup	
	a, b, c, d, e	a, b, c, d, f	4	1		Virtual	Investigació de cada grup.	Wiki	20'	Petit grup
				2	3	Presencial	Exposició de la investigació a la resta de la classe.	Wiki	30'	Gran grup
				3	3	Presencial	Discussió en grup.		30'	Petit grup Gran grup
	a, b, c, d, e	a, b, d, f	5	1		Virtual	Estudi individual d'un país i comparació amb els altres.	Google Drive Fòrum de Moodle	40'	Individual

			2		Virtual	Elaboració d'un informe.	Google Drive	20'	Individual	
	a, c	a, c, f	6	1	4	Presencial	Explicació de les piràmides de població i cada alumne n'elabora una.	Prezi Llibreta	40'	Gran grup Individual
				2	4	Presencial	Comparació de les formes de les piràmides i posada en comú	Llibreta Projector	20'	Gran grup
	a, c, f	a, b, c, d, e, f, g	7	1	5	Presencial	Explicació projecte d'aplicació i investigació.	Dispositius mòbils Enllaços als materials	30'	Gran grup
				2	5	Presencial	Cada grup estudia una ruta migratòria i la situen en el mapa.	Enllaços als materials Google Maps o Thinklink	30'	Petit grup
				3	6	Presencial	Investigació i posada en comú.	Enllaços als materials	60'	Petit grup
				4		Virtual	Els estudiants debaten com els països receptors es beneficien dels immigrants.	Fòrum Moodle	30'	Individual i gran grup
				5	7 i 8	Presencial	Disseny i elaboració del producte de la campanya publicitària.	Wiki Eina que trien els alumnes	2h	Petit grup
				6		Virtual	Presentació del disseny i coavaluació.	Wiki Eina que trien els alumnes	30'	Gran grup
				7	9 i 10	Presencial	Presentació final de la campanya dissenyada a la resta de la classe.	Projector	2h	Gran grup
Conclusió	c, e, f	a, b, c, e	8	1	11	Presencial	Anàlisi d'informació.	Enllaços als materials	30'	Petit grup
				2	11	Presencial	Debat		30'	Gran grup
	a, b, c, d, e, f	b, c, d	9			Virtual	Elaboració grupal d'un mapa conceptual.	Materials treballats Eina de creació de mapes conceptuals	2h	Petit grup

8.2.3 Metodologia general d'aprenentatge

Com s'ha vist més amunt, un dels principals objectius del projecte és proporcionar uns materials que permeten el foment del treball cooperatiu centrat en l'alumne. Així doncs, aquesta serà la metodologia principal d'aprenentatge. A més, també s'han previst algunes activitats de caràcter més individual adreçades a proporcionar una reflexió personal sobre els temes estudiats.

El treball cooperatiu adquireix sentit en aquesta proposta perquè permet a l'alumne a assolir una sèrie de competències bàsiques que l'ajudaran no només amb el seu aprenentatge, sinó també en l'adquisició dels valors propis del col·legi. Així, els alumnes hauran de col·laborar en la recerca d'informació, planificar les tasques...

Com ja s'ha apuntat, les noves tecnologies poden ajudar en aquest procés perquè aquestes permeten i aconsellen una metodologia de treball cooperativa i centrada en l'alumne.

Per altra banda, el fet de combinar activitats presencials amb altres virtuals permet resoldre la majoria dels dubtes a classe i possibilita una incorporació gradual de les tecnologies, facilitant l'adaptació dels estudiants a la nova metodologia de treball virtual.

Per últim, al disposar de tots els materials en línia, tots els alumnes hi poden accedir fàcilment des de qualsevol lloc amb connexió tant per a la consulta com per a la realització d'activitats. Això també afavoreix una avaluació formativa superior a la tradicional a través de la supervisió, per part del docent, de la realització de les activitats.

8.2.4 Disseny pedagògic de la prova pilot

A l'hora de realitzar la implementació es va comprovar que el projecte era massa ampli per a la seua posada en marxa al curs actual. Conseqüentment, es va decidir adaptar una activitat de les contemplades al projecte per a implementar-la. En concret, es tracta de l'activitat 7 de la unitat de població. El resultat ha sigut una unitat didàctica estructurada com un xicotet projecte d'investigació que es divideix en diverses activitats i fases.

Objectius	Competències	Continguts	Activitats	Fases	Modalitat	Estratègies metodològiques	Recursos
<p>Objectius generals</p> <p>Identificar l'evolució en el creixement de la població mundial i les diferències en aquest creixement segons els països.</p> <p>Reconèixer les desigualtats en l'estructura demogràfica de la població mundial, parant atenció especialment a les diferències entre països joves i països envellits i el desigual repartiment per sexe.</p> <p>Analitzar els principals moviments migratoris de la història i distingir les conseqüències que han tingut per a la humanitat, com també la dinàmica de les migracions actuals i els canvis que estan introduint al món.</p> <p>Objectius específics</p> <p>Reconèixer les causes i característiques de les migracions actuals.</p> <p>Utilitzar eines de representació gràfica i analitzar-ne el resultat.</p> <p>Saber extraure i resumir informació de fonts diverses.</p> <p>Desenvolupar un vídeo que il·lustre l'experiència viscuda per una persona refugiada.</p>	<p>Identificar els principals moviments migratoris i assenyalar-ne les conseqüències.</p> <p>Explicar els principals fluxos migratoris actuals i les seues repercussions, tant en la zona de recepció com d'emissió.</p> <p>Descriure les causes i els fluxos dels moviments migratoris, tant exteriors com interiors, que s'han produït al llarg de la història d'Espanya, igual que els dels immigrants que hui acollim entre nosaltres.</p> <p>Valorar la desigualtat i la dependència entre països a través de l'anàlisi de causes i conseqüències d'aquestes.</p> <p>Analitzar de forma crítica el valor, beneficis i problemes que presenta una societat multicultural i complexa.</p> <p>Treballar en grup per a realitzar un treball d'investigació.</p> <p>Obtindre, analitzar i presentar informació de diverses fonts.</p>	<p>Vocabulari de les migracions.</p> <p>Països receptors i emissors d'immigració.</p> <p>Principals rutes dels refugiats que arriben a Europa.</p> <p>Causes i orígens de les migracions.</p>	1	<ol style="list-style-type: none"> Repàs de vocabulari. Anàlisi de països receptors i emissors d'immigrants. Configuració quadern individual. Repartiment tasques grup. 	Presencial	<p>Activitat en gran grup per activar coneixements previs i aclarir dubtes sobre diferències terminològiques.</p> <p>Planificació de les tasques que es desenvoluparan en grup a l'activitat 2.</p>	<p>Sallenet</p> <p>Enllaços web proporcionats</p> <p>Mapa interactiu en línia</p> <p>Google Docs</p> <p>Projector</p> <p>Tauletes, ordinadors i dispositius mòbils</p> <p>Web del projecte</p> <p>Rúbriques d'avaluació</p>
			2	<ol style="list-style-type: none"> Recerca d'informació. Creació mapa il·lustratiu rutes refugiats. Edició wiki grupal. 	Virtual	Treball grupal de recerca d'informació i buidat en la wiki grupal per a poder realitzar el vídeo.	
			3	1. Creació de vídeo.	Presencial	Treball en grup per a la realització d'un vídeo contestant les preguntes plantejades.	
			4	<ol style="list-style-type: none"> Simulació experiències refugiats. Compartiment de l'experiència al fòrum. 	Virtual	Treball individual per promoure la reflexió i posterior posada en comú i contrastament d'experiències i opinions.	
			5	<ol style="list-style-type: none"> Joc de posada en comú. Avaluació. 	Presencial	<p>Posada en comú entre grups per extreure conclusions del que han investigat.</p> <p>Avaluació de l'aprenentatge i treball grupal i individual a través de coavaluació i autoavaluació.</p>	

8.2.5 Destinataris, coneixements previs i rol

La proposta formativa ací presentada està contextualitzada per a que la realitzen els alumnes de l'assignatura de Geografia de 3r d'ESO del col·legi La Salle, que formen dos grups d'una trentena d'estudiants cada un.

Coneixements previs

És important assenyalar que els alumnes no han estudiat en cap dels cursos anteriors continguts relacionats amb el procés de globalització i, per tant, no estan familiaritzats amb el tema. Tanmateix, es tracta d'un tema transversal del qual segur disposen molts coneixements previs que es poden activar amb interrogants sobre el tema.

Pel que fa a al tema de la població mundial, els alumnes sí que el van estudiar el curs passat i en altres anteriors, per tant estan familiaritzats amb el tema que s'aborda. Així i tot, és convenient repassar alguns termes i conceptes, per això s'ha proposat l'elaboració d'un glossari i un joc.

En referència als coneixements digitals, va quedar clar a l'anterior fase que la majoria disposa d'un coneixement alt o suficient sobre les eines compreses en Google Drive, ja que habitualment treballen amb aquestes eines, tot i que no estan tan acostumats a utilitzar eines per representar informació. Així mateix, els alumnes coneixen basant bé l'entorn Moodle, pel que en principi no hi haurà cap inconvenient en utilitzar aquesta plataforma.

El projecte pretén que els alumnes adquirisquen un paper actiu al llarg de la formació, ja que hauran de:

- Crear
- Buscar i compartir informació
- Reelaborar informació
- Treballar amb altres companys
- Pensar críticament

8.2.6 Docent, requeriments, funcions, rol

Si es considera l'acció formativa en general, les funcions del docent es duen a terme entorn a tres moments principals:

- Disseny i planificació de l'acció docent, abans d'iniciar la formació.
- Desenvolupament de l'activitat docent, durant la formació
- Tancament de l'activitat docent, en finalitzar la formació

Al llarg de les tres etapes el docent desenvolupa una sèrie de funcions que es poden resumir en els següents punts (Guitert i Romeu, 2011):

- Conceptualització i disseny del curs o assignatura.

- Planificació de les activitats.
- Dinamitzador i guia del procés d'aprenentatge.
- Motivador i animador de la interacció en xarxa.
- Gestor del procés d'aprenentatge.
- Avaluador del procés d'aprenentatge.
- Avaluador de l'assignatura com a projecte.

Per fer totes aquestes tasques, segons Salmon (2003) el professor ha de reunir cinc característiques:

1. comprensió dels processos en línia
2. habilitats tècniques
3. habilitats comunicatives en línia
4. contingut expert
5. característiques personals.

En el cas concret del projecte, algunes tasques són compartides entre l'estudiant de màster i el docent de l'assignatura, com ara el suport als estudiants i l'avaluació de la utilitat del projecte per promoure l'aprenentatge.

Com es desprén de tot el que s'ha dit anteriorment, el professor actua com a facilitador, guia i comunicador per tal d'afavorir la recerca, selecció i tractament de la informació, amb el que es facilita que la informació es convertisca en coneixement (Cabero, 2006). Així, els docent exerceix com a intermediari del saber i no tant com un transmissor de coneixements. Ara bé, cal tenir en compte que la introducció d'aquesta nova metodologia pot implicar també certa reticència o falta d'experiència per part dels alumnes, pel que la supervisió del docent de tot el procés i la funció de proveir materials rellevants i estratègies de recerca d'informació és important. A més, com que es tracta d'una acció formativa mixta, el docent no només ha de supervisar el treball a classe, sinó també el treball realitzat fora de l'aula.

8.2.7 Interacció

Donat que es parteix d'una modalitat d'aprenentatge blended learning (B-learning), on es fa ús de les TIC (a nivell presencial i no presencial; de forma sincrònica i asincrònica), la interacció es du a terme tant a nivell presencial com virtual. En l'àmbit virtual, la major part de la comunicació es du a terme dins del propi sistema virtual d'aprenentatge (Moodle-Sallenet).

A continuació es descriu la interacció entre els tres elements bàsics de l'acció formativa en línia, l'estudiant, el docent i els continguts.

Estudiant - continguts

Els continguts de la unitat es trobaran allotjats al Moodle del centre (Sallenet), on també hi haurà organitzats en diverses etiquetes els recursos necessaris per a dur a terme cada activitat. A més, sempre que siga possible s'hi inclourà una versió en PDF perquè puguin descarregar-la.

Emperò per a dur a terme la prova pilot s'ha utilitzat una web externa on s'allotjen la resta dels materials necessaris. Els estudiants accediran a aquesta pàgina per visualitzar/descarregar els recursos necessaris (enllaços, enunciats activitats...).

Estudiant - estudiant

La interactivitat entre els estudiants es produirà de múltiples maneres, ja que els estudiants utilitzaran diverses eines per a treballar col·laborativament:

- Fòrum del Moodle
- Wiki
- Glossari Moodle
- Eines de presentació (Prezi, Slideshare...)
- Altres eines que els alumnes decidisquen utilitzar com Diigo
- Correu electrònic

Estudiant - docent

El docent podrà visualitzar en tot moment el treball virtual dels estudiants a través de la plataforma. També pot intervindre al fòrum a l'espai de dubtes i s'utilitza el correu electrònic, si escau, per a resoldre dubtes de manera més ràpida. Això, per altra banda, pot suposar una major càrrega de treball per al docent, ja que ha de sumar a les hores lectives presencials les hores que hi dedique a la supervisió de l'activitat virtual.

8.2.9 Disseny de l'entorn tecnològic

8.2.10 Justificació i descripció

Plataforma e-learning

El centre educatiu compta amb una plataforma pròpia basada en Moodle que, a pesar les limitacions que es van detectar respecte a les actualitzacions, és molt útil per tal de dur a terme la proposta formativa, ja que tots els alumnes hi tenen accés, coneixen com funciona i el docent pot configurar i incorporar amb uns mínims coneixements tècnics els materials i activitats necessàries. A més, és una plataforma amb provada qualitat i permet disposar d'una gran varietat d'eines integrades com ara el glossari o el fòrum, amb el que es permet una gran interactivitat amb altres usuaris.

S'ha decidit optar per aquesta plataforma perquè, a banda d'estar ja disponible i no suposar cap despesa extraordinària, s'adapta a la proposta formativa dissenyada gràcies a les múltiples eines de les quals disposa i de les que se'n farà ús. En concret, cal destacar les següents:

Eina Moodle	Finalitat
Fòrum	Debats i comunicació entre estudiants-estudiants i estudiants-professor.
Wiki	Entorn on els grups desenvolupen el seu treball cooperativament i és accessible als altres grups.
Glossari	Els alumnes completen les definicions d'alguns conceptes i entre tots conformen un material d'aprenentatge i consulta accessible per a tota la classe.
Qualificació	El docent publica les qualificacions i el feedback de cada activitat.
Documents embedits i enllaços	Actua com la plataforma fonamental des de la qual accedir a totes les activitats i materials necessaris per a dur a terme la seqüència formativa.

Cal dir que els alumnes coneixen la plataforma i l'usen habitualment, amb el que s'eviten problemes derivats del desconeixement de les eines utilitzades. També cal considerar que el Moodle està configurat per matèries, de manera que s'hi pot accedir fàcilment al contingut del curs.

Així mateix, però no menys important, el docent hi pot controlar des d'un mateix lloc la majoria de les activitats i els alumnes hi poden accedir a tot allò necessari per a la seua formació des d'una mateixa pàgina, inclús amb l'aplicació per als dispositius mòbils. Per últim, cal dir que l'organització per etiquetes facilita la navegació i millora la visualització de la seqüència formativa.

Així doncs, l'eina principal amb la qual s'accedirà als recursos i des de la qual es realitzaran moltes de les activitats és l'aula virtual pròpia del centre.

Altres eines de treball i comunicació

A banda del LMS, s'utilitzaran altres eines de la web 2.0 per treballar i presentar els continguts:

- **Google Drive.** Permet la supervisió constant del docent i la interacció síncrona i asíncrona entre els estudiants i el professor, facilitant la creació cooperativa i l'intercanvi d'impressions. El Google Docs s'utilitzarà com un diari personal d'aprenentatge per part de cada estudiant, on haurà de reflectir que ha après en cada activitat i com ho ha après.
- **You Tube.** Permet pujar i cercar vídeos sobre els temes treballats de manera gratuïta. Pot ser útil per allotjar alguns productes dels alumnes (si així ho decideixen), així com per trobar recursos a l'hora d'investigar un tema.
- **Wiki (dins del Moodle).** Permet la interacció entre els estudiants i la creació presentació d'informació de manera cooperativa. Actuarà com un portafolis grupal.
- **Textos en format PDF.** Permeten ser descarregats sense patir modificacions quan s'obrin i es poden emmagatzemar en dispositius mòbils per a la realització de tasques sense connexió.

- Eines de presentació en línia. Permeten treballar col·laborativament i compartir el resultat amb la resta de companys i el docent. Ajuden a fer seleccionar la informació que es vol presentar i a pensar en quina manera presentar-la perquè siga accessible al públic a qui va dirigit. L'eina utilitzada pel docent serà *Prezi*, tant per la seua fiabilitat com per les possibilitats que ofereix tant d'edició com pel seu allotjament en línia i la possibilitat d'accedir a aquestes presentacions des de l'aplicació mòbil. Els alumnes podran decidir utilitzar altres eines per dur a terme les activitats de presentació (*Emaze, PPT*, etc.)
- Eines de creació de mapes conceptuals. Permeten treballar col·laborativament i compartir el resultat amb la resta de companys i el docent. Es proposarà utilitzar *bubbl.us* per la possibilitat de treballar en línia de manera cooperativa, tot i que hi ha moltes eines disponibles i els alumnes poden triar-ne d'altres sempre que en justifiquen la seua raó.
- Correu electrònic per a resoldre dubtes en cas que siga necessari. És una eina que permet una comunicació asíncrona ràpida.

8.2.11 Disseny de materials

A l'hora de dissenyar els materials és necessari considerar dos vessants, per un costat tots aquells aspectes tecnològics i, per l'altre, tot allò relacionat amb els aspectes pedagògics. Tenint en compte el criteris recollits a l'Annex 4 s'han dissenyat els materials d'aprenentatge a través de documents de text i presentacions amb possibilitat de descàrrega, enllaços a recursos de la web ja existents i vídeos, amb el que els formats en què es presenta la informació seran diversos:

- Les instruccions per a dur a terme les activitats, així com els criteris d'avaluació i objectius es presentaran en format PDF. Aquests PDF també contindran els enllaços necessaris.
- Enllaços a pàgines web. La majoria dels materials que s'utilitzaran es troben allotjats a la web.
- Wiki. Els propis alumnes elaboraran materials que seran accessibles per a la resta de la classe.
- Glossari. Els termes seran primer emplenats pels estudiants i després es podran consultar.
- Vídeos i presentacions en línia que utilitza el professor en les explicacions.

També s'incorporaran materials amb diversos nivells de dificultat perquè s'adapten al ritme i capacitat d'aprenentatge de la majoria d'alumnes.

8.2.12 Atenció i suport a l'estudiant

Al igual que en l'anterior apartat, ací també cal considerar dues perspectives, la derivada de l'ús de noves tecnologies (tècnica) i la derivada de les pròpies activitats de l'assignatura (pedagògica).

En el vessant pedagògic es proveirà als estudiants amb exemples i tècniques de selecció de la informació, s'explicitaran els criteris que cal que tinguin en compte a l'hora de realitzar les tasques, s'intentarà proveir un feedback constant perquè siga significatiu i a partir dels dubtes plantejats el docent podrà aprofitar-los per a plantejar interrogants sobre altres aspectes que es consideren complicats o confusos.

Les tècniques de selecció de la informació estaran disponibles en tot moment a la plataforma virtual en format PDF, mentre que a classe el professor explicarà aquests materials. En cas que sorgisquen dubtes relacionats amb alguna activitat en línia els alumnes els exposaran d'un apartat del fòrum específic perquè el docent els conteste i tots puguin aprofitar l'aclariment. A classe s'explicarà de nou el dubte per assegurar que s'ha comprés el que s'ha contestat al fòrum. Per la seua banda, els dubtes que sorgisquen a classe seran explicats en el mateix moment a l'aula.

En l'àmbit tecnològic, en cas que siguin noves per als estudiants les eines que s'utilitzen es mencionaran en classe i si es detecta una manca de coneixement es proveiran enllaços a tutorials i guies sobre com utilitzar-les. S'optarà, sempre que siga possible, per proveir amb els tutorials propis de l'eina, ja que solen contenir tota la informació pràctica sobre la utilització de les eines de manera sintètica i clara.

Endemés, els propis estudiants podran ajudar-se entre ells, ja que disposaran d'un espai al fòrum per a dubtes.

Àmbit	Eines/estratègies de suport	
	Modalitat presencial	Modalitat virtual
Pedagògic	<ul style="list-style-type: none"> • Explicació clara de cada activitat per part del professor • Supervisió de la comprensió a través de preguntes • Aclariments que siguin necessaris 	<ul style="list-style-type: none"> • Materials sobre selecció d'informació disponibles en PDF al Moodle • Instruccions i criteris de les activitats en PDF al Moodle • Fòrum • Correu electrònic
Tecnològic	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de les eines amb instruccions clares • Aclariments que siguin necessaris 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutorials de les pròpies eines • Fòrum

8.3 Avaluació

Al model pedagògic ADDIE, la fase d'avaluació és transversal a tot el procés i contempla múltiples aspectes. Per avaluar la proposta formativa anem a seguir els nivells proporcionats per Branch (2010). Aquest autor proposa tres nivells d'avaluació:

- Nivell 1: Percepció. Aquest nivell mesura la percepció dels estudiants sobre el curs, continguts, tasca docent...
- Nivell 2: Aprenentatge. Aquest nivell mesura el coneixement i l'habilitat adquirits i demostrats pels estudiants a l'hora de dur a terme les activitats.
- Nivell 3: Aplicació. Aquest nivell mesura el coneixement i habilitats aplicats en un ambient de treball real.

En el nostre cas, els dissenys d'avaluació presentats a continuació corresponen al Nivell 1 i 2, ja que el Nivell 3 no és aplicable.

8.3.1 Avaluació aprenentatges

Si entenem l'avaluació com una eina per millorar el procés d'ensenyament i aprenentatge a través de la introducció de modificacions necessàries, cal dissenyar un sistema que ens permeti analitzar si els estudiants han assolit els objectius i competències previstos. De fet, convé recordar que, a pesar de que els continguts curriculars són importants, la Comissió Europea (2012) ja va apuntar que una de les majors debilitats dels sistemes educatius era que se centraven massa en l'avaluació de continguts i no de les competències. A més, el currículum d'Educació Secundària es basa en l'adquisició de competències bàsiques. Tenint en compte tot això, apostem per una avaluació formativa, continuada al llarg del procés d'aprenentatge que contemple l'adquisició de competències i no només el producte final.

Al llarg del procés d'aprenentatge l'estudiant rebrà un feedback que podrà utilitzar per a millorar la seua comprensió i habilitats (proalimentació). El docent, per la seua part, tindrà l'oportunitat de comprovar en temps real si les estratègies i eines emprades són útils per assolir els objectius plantejats.

Mitjans d'avaluació

Amb la finalitat de dur a terme aquesta avaluació es disposarà dels següents mitjans:

- Wiki de treball grupal. La wiki haurà d'incloure les activitats que han treballat de manera grupal i un enllaç als quaderns individuals de cada alumne. Actuarà com una mena de portafolis grupal, a la vegada que contindrà informació accessible als altres grups.
- Quadern individual de l'alumne. Es tractarà d'una mena de portafolis en un document Google Docs en què els estudiants escriuran al final de cada activitat el que han après. A l'inici de cada tema apuntaran què és el que saben i què és el que es proposen saber i al llarg del desenvolupament aniran completant el seu diari d'aprenentatge descrivint què han après i com ho han après, així com les dificultats que hagen pogut trobar. A més, algunes activitats individuals han de realitzar-se al quadern.
- Intercanvi d'opinions i debat. Els alumnes han d'aplicar els coneixements teòrics per defensar les seues opinions.
- Joc de vocabulari. Els alumnes han d'aprendre els conceptes per poder contestar les preguntes plantejades per ells mateixa.
- Mapa conceptual. A través d'un treball cooperatiu s'han d'establir relacions clares entre conceptes.

Criteris d'avaluació de les unitats

Els criteris d'avaluació general de cada unitat que es tindran en compte són els següents:

Criteris unitat: globalització

- a) Diferenciar les fases històriques per les quals ha travessat el procés de globalització i identificar els components que assenyalen la globalització creixent del món.
- b) Enumerar els fluxos de mercaderies, persones i informació que es produeixen en el món actual i els factors que impulsen la globalització econòmica.
- c) Conèixer els elements que potencien la globalització de les empreses multinacionals, i classificar les estratègies que segueixen les multinacionals per a la seua expansió a tot el món.

- d) Explicar les innovacions que s'estan produint en els transports a escala mundial i que estan determinant una nova distribució dels fluxos de persones i mercaderies, així com els avanços de les telecomunicacions que dominen el món.
- e) Utilitzar correctament el vocabulari específic d'aquesta unitat.

Criteris unitat: població

- a) Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- b) Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- c) Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- d) Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- e) Identificar els principals problemes que presenten les grans urbs del planeta.
- f) Identificar els principals moviments migratoris de la història i assenyalar-ne les conseqüències. Explicar els principals fluxos migratoris actuals i les seues repercussions, tant en la zona de recepció com d'emissió.
- g) Explicar les diferents fases per les quals ha anat evolucionant la població des del segle XIX fins ara, segons les taxes de natalitat, nupcialitat, fecunditat i mortalitat.
- h) Enumerar les causes que determinen el repartiment desigual del poblament del nostre país i delimitar les diferents zones resultants.
- i) Establir les principals formes de poblament que es donen al nostre país, com també les causes del desigual repartiment de la població i de l'estructura de la població espanyola actual.
- j) Descriure les causes i els fluxos dels moviments migratoris, tant exteriors com interiors, que s'han produït al llarg de la història d'Espanya, igual que els dels immigrants que hui acollim entre nosaltres.
- k) Explicar les transformacions recents de la ciutat relacionant-les amb les causes que les produeixen. Descriure i analitzar els problemes de les grans ciutats espanyoles.

Criteris generals comuns:

- La qualitat del treball i l'aprofitament del temps
- La presentació del treball dins dels terminis establerts
- L'actitud i esforç de l'alumne
- El procés d'elaboració dels treballs i els productes
- L'adequació de la intervenció, la qualitat de la informació aportada.
- El respecte als altres companys i la diversitat d'opinions.
- Seguir les indicacions del professor sobre l'estructura formal d'alguns treballs.
- Citació de les fonts d'informació utilitzades.
- Faltes d'ortografia i expressió.
- Participació als debats argumentant raonadament l'opinió.

Instruments i estratègies d'avaluació

Els instruments d'avaluació que utilitzaran els alumnes i el professor seran les **rúbriques i les llistes de control**. A més, el professor realitzarà observacions i qüestions a classe que li podran donar informació útil.

Per millorar els productes finals, en les activitats de projectes els grups s'avaluaran entre ells (coavaluació formativa) a través d'una rúbrica a meitat del procés, de manera que podran millorar el projecte abans de la presentació final a classe si així ho desitgen.

Els estudiants disposaran dels criteris d'avaluació abans de realitzar les activitats i entre el docent i la classe configuraran una rúbrica per a les exposicions orals i una llista de control per als debats i intercanvis d'opinions en línia, de manera que els alumnes seran participants també en l'establiment d'alguns criteris avaluatius.

El docent, amb la finalitat de donar un feedback de qualitat en cada activitat, farà arribar a l'alumne un comentari sobre l'activitat duta a terme, utilitzant les seues **observacions** i una rúbrica d'avaluació o llista de control. El resultat de cada activitat es concretarà en una nota alfabètica de la següent manera:

- A – Excel·lent
- B – Notable
- C – Suficient
- C- – Insuficient

En el procés avaluatiu també es contempla l'autoavaluació i la coavaluació per a determinades activitats, tal com es pot comprovar a la taula de més avall. La nota es concretarà en una nota alfabètica, al igual que la del professor i en cas que la diferència entre les notes atorgades pels diferents agents siga molt gran el professor es reunirà amb els estudiants per determinar a què es deuen les diferències.

	Què	Qui	Com	% sobre nota de l'activitat	% sobre la nota final de la unitat	
Unitat: globalització	Activitat 1	Docent	Observacions		5%	
	Activitat 2	Docent	Observacions Llista de control		10%	
	Activitat 3	Docent	Observacions Rúbrica Anàlisi documental	70%	50%	
			Alumnes individual	Rúbrica		10% (autoavaluació)
			Alumnes grup	Rúbrica		20% (coavaluació)
Activitat 4	Docent	Observacions Llista de control Anàlisi documental		35%		

Unitat: població	Activitat 1	Docent	Observacions		5%
	Activitat 2	Docent	Observacions Llista de control Anàlisi documental		5%
	Activitat 3	Docent	Observacions Llista de control Anàlisi documental		10%
	Activitat 4	Docent	Observacions Llista de control Anàlisi documental	5%	10%
		Alumnes grup	Rúbrica	5%	
	Activitat 5	Docent	Observacions Llista de control Anàlisi documental	5%	10%
		Alumne	Llista control	5%	
	Activitat 6	Docent	Anàlisi documental		5%
	Activitat 7	Docent	Observacions Rúbrica Anàlisi documental	70%	40%
		Alumnes individual	Rúbrica	10% (autoavaluació)	
		Alumnes grup	Rúbrica	20% (coavaluació)	
	Activitat 8	Docent	Observacions Llista de control		5%
Activitat 9	Docent	Rúbrica Observacions Anàlisi documental	5%	10%	
	Alumnes grup	Rúbrica	5%		

Al finalitzar totes les activitats el professor realitzarà una ponderació de les notes de les activitats de la unitat, tant les que ha avaluat ell com les que han avaluat els alumnes.²⁵ L'estudiant rebrà un informe personal amb els comentaris del professor i on apareixerà reflectida la nota numèrica compresa entre 0 i 10.

A banda de les activitats, tot el procés d'aprenentatge està avaluat pels propis alumnes, que apunten en els seus quaderns individuals el que aprenen i com ho aprenen, proporcionat una informació útil al docent a l'hora de comprovar l'evolució de l'estudiant, proveir-lo amb feedback sobre les activitats i establir la qualificació final.

8.3.2 Avaluació del producte dissenyat

L'avaluació de la proposta formativa es concreta en una sèrie d'ítems que s'avaluaran a través de tres enquestes²⁶ i l'observació directa i l'intercanvi d'impressions amb el docent.

Com a instruments d'avaluació de la proposta, al llarg de tot el procés, a observar el funcionament de tot allò relatiu amb la implementació, tant des del punt de vista tecnològic com des del punt de vista pedagògic. Així, s'anotaran tant aquells aspectes que funcionen correctament com aquells que mostren deficiències, així com els entrebancs que hi sorgisquen.

Altres instruments d'avaluació de la prova pilot que s'han previst els constitueixen una sèrie d'enquestes que hauran d'omplir els diversos agents implicats en la prova. En primer lloc, una [enquesta per als alumnes sobre el disseny tecnopedagògic](#) on valoraran també l'experiència formativa del pilot. Aquesta enquesta, a més, conté un espai en blanc perquè els estudiants puguin dir allò que creguen que és important i que no s'ha tractat en les preguntes de resposta numèrica.

Per altre costat, igualment important és conèixer l'opinió del docent. En eixe sentit, el docent disposarà de dues enquestes, [una per avaluar el disseny tecnopedagògic](#) i altra [per avaluar el grau d'assoliment dels objectius](#) proposats al projecte, així com per conèixer el valor que el projecte pot suposar dins de la institució. A banda d'això, com ja s'ha dit, es prendran notes de tot el que s'observe durant el procés i de les impressions del docent al llarg d'aquest.

Els indicadors utilitzats per elaborar les enquestes són:

1. Avaluació del contingut del curs:
  - a. Acompliment dels objectius del curs
  - b. Rellevància del contingut en el procés formatiu general
  - c. Foment de les habilitats proporcionat per les activitats
  - d. Grau d'aplicació de les habilitats assolides en altres contextos
  - e. En quina mesura els materials del curs han recolzat l'aprenentatge
  - f. Valor dels materials audiovisuals per a la formació
  - g. Adequació de l'allotjament i accés als materials
2. Avaluació de la tasca docent:

---

²⁵ També s'atendrà a l'evolució de l'alumne a través de les diverses evidències sobre el treball realitzat (quadern d'observació docent, quadern de l'alumne i wiki grupal)

²⁶ Podeu accedir a les enquestes a través dels següents enllaços:

Alumnes: <http://goo.gl/forms/cwtiicAkHjDKtAO93>

Docent: <http://goo.gl/forms/1AbSIfTxvKlrP9qn2> <http://goo.gl/forms/j8gxljXMISHNNVv22>

- a. Coneixement del material
  - b. Adequació de l'estil de les presentacions
  - c. Habilitat mostrada en la comunicació
  - d. Qualitat del feedback rebut
3. Avaluació de la participació de l'estudiant:
- a. Participació/interacció dels estudiants
  - b. Contribució de la participació a l'efectivitat de l'aprenentatge

Altres elements que caldrà valorar a través de l'observació directa i l'intercanvi d'impressions amb el docent són:

- La idoneïtat o no dels recursos utilitzats.
- El grau de reusabilitat del projecte per a cursos posteriors.
- Determinar la causa dels problemes que hagen pogut sorgir (problemes en l'accés als materials, falta de connexió...) i identificar si s'han resolt bé.
- L'efectivitat de la metodologia emprada, comparant les notes actuals amb les d'altres cursos anteriors.
- El compliment de la temporització prevista en la planificació.

9. Desenvolupament

9.1 Dades d'accés al materials

Pàgina web: <http://interconnectats.weebly.com/>

Plantilles del quadern individual i de la distribució de tasques de grup:

<https://goo.gl/xuLyKq>

<https://goo.gl/cMC5YC>

Rúbrica d'autoavaluació alumnes: <http://goo.gl/forms/JraCF7kthC>

Rúbrica de coavaluació alumnes: <http://goo.gl/forms/Db84d0SzDI>

Rúbriques d'avaluació de la implementació:

<http://goo.gl/forms/KZNUokASq4>

<http://goo.gl/forms/EjCCMKRKTn>

<http://goo.gl/forms/XBWuzcKGnB>

Plataforma Sallenet: per política de privacitat de dades el centre prefereix que només accedisca l'alumne de pràctiques. La manca d'accés s'intenta pal·liar amb captures de pantalla.

9.2 Principals decisions i accions vinculades al procés de desenvolupament

Per a desenvolupar tot allò necessari per a la implementació s'han realitzat una sèrie de passos que es descriuen a continuació.

En primer lloc, al llarg de la segona meitat del mes d'abril es van anar definint les dates d'implementació amb les necessitats i realitat del centre. Així, es va acordar que la implementació es duria a terme entre el 17 i el 23 de maig amb una disposició de tres sessions presencials en cada grup de 3r d'ESO. Seguint aquesta limitació temporal, amb la finalitat de dur a terme la implementació del projecte s'ha informat al docent encarregat de l'assignatura de les possibles activitats que es podien realitzar i el docent ha triat la que considerava més convenient d'acord amb el que els alumnes han vist al llarg del curs. En concret, es tracta de l'activitat 7 descrita a la fase de disseny, tot i que s'ha modificat per adaptar-la a les restriccions temporals.

Per tal de poder configurar la plataforma s'ha creat un usuari amb rol de professor que permet a l'alumne del màster accedir a l'entorn d'aprenentatge propi del centre (Sallenet). Amb aquest usuari s'ha creat un mòdul dins de l'espai de l'assignatura Geografia. S'ha optat per deixar la configuració visual igual conforme ja estava perquè és la pròpia de la institució i perquè és a la que els alumnes estan habituats.

Com que no se sabia si es podria realitzar la formació al Sallenet o no pel sentit de l'accés es va optar des d'un principi perquè les activitats estiguessen recollides en una web externa. Com que finalment sí que es pot dur a terme la part de la formació que toca al Sallenet, la pàgina actua com a contenidor principal de totes les activitats i recursos necessaris per a desenvolupar la prova pilot, mentre que al Sallenet s'alberguen les wikis grupals i el fòrum, tant per als dubtes com per a dur a terme una activitat.

9.3 Descripció dels productes necessaris per a dur a terme el projecte

A continuació es descriuen els productes desenvolupats per dur a terme el projecte, destacant les principals característiques i el seu ús.

9.3.1 Entorn d'aprenentatge

Sallenet

Tal com estava previst a la fase de disseny, algunes activitats es duen a terme dins de la plataforma pròpia del col·legi. En concret, per al treball grupal s'utilitza un wiki i per a una activitat es requereix la participació al fòrum.

Sallenet Español - Internacional (es) Mis cursos Web Correo This course ALEX

UNITAT 11: EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

Projecte població

- Fòrum activitats
- Espai de dubtes
- El viatge de la seua vida

Tema 12

Tema 13

Tema 14

S'ha desenvolupat un mòdul per al projecte que anem a desenvolupar

S'han creat dos espais de fòrum, un per a dubtes i altre per a les activitats

S'ha creat una wiki per al treball grupal estructurada per temes d'investigació

Detall del mòdul desenvolupat

Wiki

S'han creat sis pàgines dins del wiki, tantes com temes hi ha. Per facilitar la gestió i el procés de

Sallenet Español - Internacional (es) Mis cursos Web Correo ALEX

El viatge de la seua vida

Espai per als wikis grupals

Ver Editar Comentarios Historia Mapa Ficheros Administración

Inici

Menú de administració:
Eliminar páginas

Nombre de la página
Un afganés a Calais
Un afganés a Turquía
Un centreafricà a Libia
Un sirinà a Alemanya
Un sirinà a Idomeni
Un sudanès a Mellilla

Mixtrar totin

S'han creat sis pàgines, una per a cada tema investigat. Cada grup de 3r (A i B) només pot veure el seu wiki.

Pàgines creades al wiki per a cada tema

treball cada grup de 3r (A i B) només pot veure i editar el wiki del seu grup.

Cada pàgina de wiki correspon a un tema del que s'ha de treballar en l'activitat 2 i servirà per allotjar els productes desenvolupats a l'activitat 3.

Fòrum

Per a dur a terme l'activitat 4 s'ha configurat un fòrum d'activitats perquè cada alumne individualment compartisc el que ha experimentat amb la simulació i comente l'experiència d'altres companys.

Ciencias sociales 3ESO

Fòrum activitats El fòrum d'activitats servirà per compartir el que s'experimenta a través de la simulació de l'activitat 4

Este és el fòrum que utilitzarem per compartir el que hem experimentat a l'activitat 4

Grupos separados
Todos los participantes

Añadir un nuevo tema de discusión

Tema	Comenzado por	Grupo	Réplicas	Último mensaje
Activitat 4	ALEX RUANO FERRER		0	ALEX RUANO FERRER jue, 5 de may de 2016, 17:48

Fòrum per a l'Activitat 4

9.3.2 Pàgina web

Tots els materials estaran contesos en una pàgina que actua com a lloc principal on accedir a les activitats, criteris d'avaluació...

El lloc web que conté tots els materials s'ha creat amb weebly.com, una eina de creació de pàgines gratuïta que està optimitzada per a mòbils. Amb això es pretén que s'hi pugui accedir des de qualsevol dispositiu. S'ha procurat que continga tot el necessari per poder dur a terme el projecte, tot distribuint els continguts en diverses pestanyes que descriuen la informació que contenen. Així, els alumnes poden trobar fàcilment diversos apartats: procés, avaluació, objectius... A més, s'han incorporat els enllaços a les rúbriques d'avaluació que s'utilitzen al final de l'acció formativa.

Apartats de la web

Inici

Es mostra un vídeo que s'utilitzarà per introduir el projecte.

Introducció

Conté una breu explicació del projecte i de com a va a desenvolupar-se.

Procés

Explica l'estructuració de les activitats.

Inici pàgina del projecte

Activitats

Hi ha 5 activitats dividides en diverses fases. Cada activitat conté la seua pròpia pàgina accessible des del menú desplegable de la pestanya procés.

Les activitats 1 i 4 contenen recursos externs embedits però també s'ha proporcionat un enllaç per poder accedir als materials en cas que no es visualitzen bé a la pàgina del projecte.

Objectius

Apartat on es descriuen els objectius generals i específics del projecte, així com les competències que els alumnes hauran de demostrar.

Calendari

Conté la seqüenciació de les activitats en activitats que es duren a terme al centre i activitats que es desenvoluparan a casa.

Avaluació

Pestanya on s'expliquen els criteris d'avaluació i l'estructuració de la nota. També s'hi ha incorporat els enllaços a les rúbriques d'autoavaluació i de coavaluació.

Dins de l'apartat d'avaluació el menú desplegable du a l'avaluació de l'experiència educativa que servirà per avaluar el producte i el procés del pilot per part dels alumnes.

Activitat 1

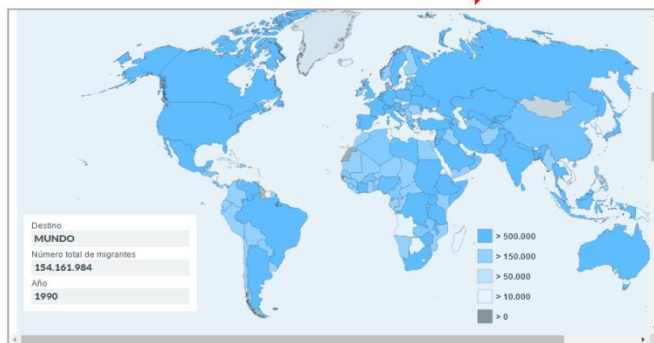
1. Amb l'arribada de molts refugiats a Europa sovint sentim als titulars algunes paraules com: *refugiats*, *immigrants*, *asilats* o *desplaçats*. Però sabem el que realment signifiquen? Hi ha alguna diferència?

immigrant
refugiat
asilat
desplaçat

Embed del mapa i enllaç

2. Analitzem el mapa en grup i contestem les següents preguntes:

- A quins països van els immigrants?
- Quins eren els països de destinació principal en 1990? I en 2013? S'observen diferències? A què creieu que es deuen?
- Creieu que en l'actualitat o en el futur s'estan produint o es produiran canvis en estes rutes? Per què?
- Per què creieu que estos països atrauen els immigrants (acullen bé, donen facilitats...)?

Enllaç a les plantilles del quadern d'aprenentatge i distribució de tasques de grup

3. Ens repartim les tasques entre els membres del grup per realitzar l'activitat 2 a casa. Podeu utilitzar la següent plantilla.

4. Anotem el que hem après al quadern personal d'aprenentatge. Hui anem a fer la primera entrada en el diari la qual titularem "Iniciem el viatge". Per començar a redactar ens podem preguntar quines idees creiem que són més importants del que hem après i què esperem aprendre. Podeu utilitzar la següent plantilla.

Activitat 1 amb el mapa i enllaços

Recursos

En aquesta pestanya hi ha enllaços per a dur a terme l'activitat 2. S'ha realitzat una recerca de fonts d'informació i s'ha organitzat per temes, de manera que cada grup té un apartat on trobar informació sobre el tema que ha d'investigar. Els enllaços s'han dividit en dos subapartats dins de cada grup: informació relacionada amb el país d'origen i informació relacionada amb el lloc d'arribada.

Al final també s'han incorporat enllaços amb informació general per a tots els grups.

Guia didàctica

En un document de PDF es recull tota la informació de la pàgina web, des dels objectius fins als enunciats de les activitats.

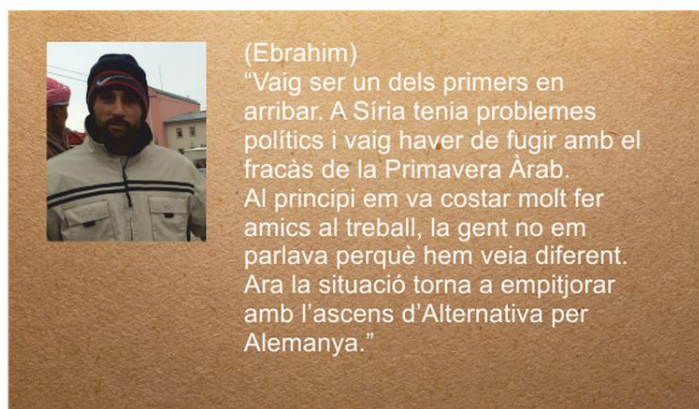
9.4 Materials dels alumnes

Recursos web

Es componen dels enllaços necessaris per a dur a terme les recerques a internet. S'ha intentat combinar diverses fonts d'informació i amb diversos formats (vídeo, imatges i escriptura) per intentar adaptar-se a la naturalesa d'aprenentatge dels estudiants. Així mateix, s'encomia als estudiants a buscar fonts d'informació addicional.

Històries de refugiats

S'han creat històries de refugiats basant-se en testimonis reals per ajudar els alumnes a enfocar les seues investigacions i vídeos.

Exemple de pàgina amb la història d'un refugiat

Plantilla quadern personal d'aprenentatge

Per facilitar l'edició del quadern personal de cada alumne s'ha creat una plantilla amb algunes preguntes que els estudiants han de contestar al finalitzar cada activitat.

Plantilla distribució de tasques de grup

Es pretén facilitar la distribució de tasques en cada grup amb una plantilla organitzada en tasques i persona encarregada de dur-la a terme, així com els objectius que persegueix l'equip.

Rúbriques

Es tracta de rúbriques d'autoavaluació i coavaluació. Aquestes es basen en els criteris d'avaluació descrits en l'apartat avaluació i serviran per avaluar el procés i el treball realitzat per cada alumne i cada un també valorarà el treball dels altres membres del grup.

Les rúbriques s'han creat en Google Forms per facilitar la gestió i el procés d'avaluació. Els diversos ítems van acompanyats d'una escala de l'1 al 10 (on 1 és el valor més baix i 10 el màxim). En el cas de la rúbrica d'autoavaluació els alumnes al final han de justificar per escrit la nota global que es posen.

Wiki del grup

Com ja s'ha descrit, cada grup té una wiki que serà l'eina fonamental per al treball cooperatiu de l'activitat 2 i 3.

Instruccions de les activitats

Al web apareixen totes les instruccions de les activitats i els materials necessaris per a realitzar-les.

Tutorial i serveis de suport

Per a personalitzar un mapa a l'activitat 2 s'ha proporcionat un tutorial molt senzill de com dur a terme aquesta activitat, mentre que per a plantejar i resoldre els dubtes s'ha habilitat un espai de fòrum a Sallenet.

Guia didàctica

A la guia didàctica s'especifiquen tots els criteris de qualificació, competències i objectius, de manera que els alumnes saben el que s'avaluarà abans de realitzar les activitats.

Plantilla per al quadern individual

S'ha creat una plantilla per al quadern individual en Google Docs, de manera que puguem copiar-la i omplir-la al llarg de les activitats.

9.5 Materials del professor

El professor disposa dels mateixos materials que els alumnes més dues rúbriques que s'utilitzaran per avaluar el treball dels grups al wiki i el vídeo.

A banda d'això es disposa del mòbil i del correu electrònic per solucionar els possibles problemes que sorgisquen fora de les sessions presencials.

9.6 Materials per a l'avaluació de l'aprenentatge

Els alumnes disposen de dues rúbriques, una d'autoavaluació (10% de la nota final del projecte) i una de coavaluació (20% de la nota final del projecte). Com ja s'ha esmentat més amunt, serveixen per avaluar el seu treball però també el treball dels companys de grup.

Per altra banda, s'han creat dues rúbriques per a l'avaluació de la wiki i del vídeo, de manera que els alumnes i el docent disposen des del principi dels criteris que es tindran en compte a l'hora d'avaluar aquests productes.

9.7 Materials per a l'avaluació del projecte

S'ha creat una enquesta perquè els alumnes avaluen l'experiència educativa. Així mateix, s'ha creat una altra enquesta per al professor per tal d'avaluar l'experiència del projecte i altre formulari perquè el docent valore si s'han assolit els objectius proposats per al projecte. Amb això pretenem valorar no només l'experiència d'aprenentatge, sinó també el valor que tot el projecte pot suposar al si de la institució.

10. Implementació

10.1 Preparació de la implementació

Una vegada desenvolupat tot allò necessari per implementar part del projecte és necessari dur a terme la implementació en un context real, que en aquest cas proporcionen els grups A i B de 3r d'ESO. En referència a la duració, segons el que estava acordat, s'ha decidit realitzar la prova pilot entre el 17 i el 23 de maig.

Abans de començar a utilitzar els materials desenvolupats, però, a través d'una reunió amb el docent encarregat de l'assignatura s'ha exposat una proposta d'implementació i s'ha explicat el funcionament de les activitats, els recursos materials necessaris per a cada una i s'han resolt dubtes.

Aquesta proposta, una vegada presentada i aprovada, ha permès posar en marxa la prova pilot sense realitzar cap canvi al respecte. Només es va decidir la inclusió al Sallenet d'unes instruccions molt bàsiques sobre com editar la wiki i també es va comentar la possibilitat d'alleugerir la càrrega de treball d'algunes activitats si es veiera que els alumnes no les poden dur a terme en el temps estipulat. A més, al llarg del cap de setmana anterior a la implementació el bloc que constitueix el projecte a Sallenet s'ha fet visible als estudiants.

10.2 Descripció de la implementació

Conforme estava previst, el projecte pilot s'ha implementat en l'assignatura de Geografia en ambdós grups de 3r d'ESO (A i B), compost cada un per una trentena d'alumnes.

Per a dur a terme les activitats s'han utilitzat els materials descrits a l'apartat anterior. Cal dir que la pàgina web del projecte ha actuat com a contenidora de les activitats i que els alumnes han pogut accedir a l'enunciat i recursos d'aquesta, mentre que han utilitzat el Sallenet com a EVA per poder introduir la informació als wikis grupals i per poder trobar fàcilment la pàgina del projecte i les instruccions creades per a l'edició de la wiki i la realització del quadern personal. Tanmateix, no s'ha fet ús de l'espai reservat a l'activitat 4 perquè aquesta finalment es va desenvolupar a classe i no a casa conforme estava previst inicialment. Per la seua banda, el quadern personal l'han fet a través d'una plantilla proporcionada a la pàgina del projecte i el resultat és un Google Docs que facilita el seguiment de la tasca diària dels alumnes per part del docent.

Respecte a la temporització, tot i que s'ha mantingut el que s'havia establert, la implementació del 17 al 23 de maig a través de tres sessions presencials, la realitat del final de curs amb els exàmens, la nova dinàmica d'aprenentatge i la novetat del propi projecte ha fet que no es poguera complir la temporització inicial prevista per a cada activitat. Així, es va decidir realitzar totes les activitats excepte la creació del vídeo perquè no donava temps. Altres incidències principals han estat la dificultat d'accés a la xarxa i la participació poc activa d'alguns alumnes perquè el projecte es trobava en plena època d'exàmens i no està contemplat en l'avaluació de l'assignatura de del principi de curs, pel que l'han vist com una activitat complementària sense incidència real en la nota, encara que el docent els ha recordat que sí que s'hi inclourà dins la nota final de l'assignatura.

Totes les sessions han sigut supervisades per l'alumne del màster de manera presencial per tal d'explicar el projecte als alumnes, per observar el desenvolupament de les activitats i per resoldre els possibles dubtes que pogueren sorgir.

A continuació es mostra una taula-resum de la implementació. La taula està dividida en dos grans blocs que mostren els principals elements de la implementació en cada grup. A l'annex 5 es pot consultar una descripció més detallada estructurada per dies on també s'expliquen les incidències i solucions adaptades.

3r ESO B						
Data	Activitat	Modalitat	Recursos/espai/ús de l'entorn	Participants	Incidències principals	Solucions
17 maig	Activitat 1	Presencial	Aula Projector Pàgina projecte Sallenet	Alumnes Docent Estudiant màster	Inacabament de l'activitat Mal funcionament navegador ordinador aula	Reajustament temporització activitats
17-19 maig	Creació quadern individual	Virtual	Pàgina projecte Sallenet (compte dels alumnes)	Alumnes Docent	Dubtes sobre com copiar plantilla quadern individual	Explicació de com copiar plantilla i compartir document
19 maig	Activitat 2	Presencial	Aula Pàgina projecte Sallenet (wiki)	Alumnes Docent Estudiant màster	Dificultat accés xarxa	Utilització de recursos web en format escrit
19, 20, 21, 22 maig	Continuació activitat 2	Virtual	Pàgina projecte Sallenet (wiki) Google Docs	Alumnes Docent		
23 maig	Activitat 4 i 5	Presencial	Aula ordinadors Projector Pàgina projecte Sallenet Rúbriques	Alumnes Docent Estudiant màster	Algun ordinador trencat	Passar alumne a altre ordinador
3r ESO A						
Data	Activitat	Modalitat	Recursos/espai/ús de l'entorn	Participants	Incidències principals	Solucions
18 maig	Activitat 1	Presencial	Aula Projector Pàgina projecte Sallenet	Alumnes Docent Estudiant màster	Projector trencat Dificultat accés xarxa	Canvi d'aula Utilització només un dispositiu per grup
18, 19, 20 maig	Activitat 2	Virtual	Pàgina projecte Sallenet (compte dels alumnes i wiki)	Alumnes Docent	Dubtes sobre com editar el wiki	Explicació de com accedir i editar pàgina grup
20 maig	Continuació activitat 2	Presencial	Aula Pàgina projecte Sallenet (wiki)	Alumnes Docent Estudiant màster	Projector trencat Dificultat accés xarxa	Utilització de recursos web en format escrit

20, 21, 22 maig	Activitat 3	Virtual	Pàgina projecte Sallenet (wiki) Google Docs	Alumnes Docent		
23 maig	Activitat 4 i 5	Presencial	Aula ordinadors Projector Pàgina projecte Sallenet Rúbriques	Alumnes Docent Estudiant màster	Algun ordinador trencat	Passar alumne a altre ordinador

10.3 Avaluació

A continuació es descriu com l'avaluació dels diversos aspectes de la prova pilot. Com a desviació més important de la planificació prevista, convé destacar que l'activitat 3 (la realització del vídeo) no es podrà dur a terme per falta de temps, pel que aquesta activitat no serà avaluada i per això no apareix en l'avaluació de l'aprenentatge.

10.3.1 Avaluació de les eines i materials

Què	Qui	Quan	Com
Aspectes tecnològics	Alumnes	Durant el procés i sessió final.	Enquesta de valoració.
	Docent	Durant el procés i sessió final.	Durant el procés: observació. Al finalitzar el procés: enquesta de valoració i intercanvi d'impressions.
	Estudiant de màster	Durant el procés i sessió final.	Durant el procés: observació i intercanvi d'opinions. Al finalitzar el procés: revisió dels resultats de les enquestes i intercanvi d'impressions amb el docent.
Aspectes pedagògics	Docent	Durant el procés i sessió final.	Durant el procés: observació. Al finalitzar el procés: enquesta de valoració i intercanvi d'impressions.
	Estudiant de màster	Durant el procés i sessió final.	Durant el procés: observació i intercanvi d'opinions. Al finalitzar el procés: revisió dels resultats de les enquestes i intercanvi d'impressions amb el docent.

10.3.2 Avaluació de l'aprenentatge

Què	Qui	Quan	Com
Procés	Activitat 1 Activitat 2 Activitat 4 Activitat 5 Docent	Al llarg del procés i al finalitzar.	Observació. Anàlisi documental de quadern individual i del repartiment de tasques.

		Alumnes		Rúbrica de coavaluació. Rúbrica d'autoavaluació.
Wiki		Docent	Al finalitzar les activitats.	Anàlisi documental. Rúbrica de valoració del wiki.
		Alumnes	Sessió del dia 23.	Rúbrica de coavaluació. Rúbrica d'autoavaluació.

10.3.3 Avaluació del projecte

Què	Qui	Quan	Com
Valor del projecte per a la institució	Docent	Al finalitzar la implementació el dia 23.	Intercanvi d'impressions amb l'estudiant del màster.
Assoliment dels objectius	Docent	Al finalitzar la implementació el dia 23.	Enquesta amb resposta oberta
	Estudiant de màster	Al finalitzar la implementació el dia 23.	Anàlisi de tots els resultats

10.4 Resultats de l'avaluació

10.4.1 Avaluació de les eines i materials

Valoració aspectes tecnològics

Com es desprén de les valoracions dels alumnes²⁷, quasi tots els aspectes avaluats assoleixen una valoració majoritària de 5, sent minoritària la valoració del projecte de 3 i molt minoritària la de 2. En general, es destaca que el disseny tècnic proposat ha sigut adequat i que es facilita tant l'accés com la comprensió dels materials. Això concorda amb el que s'ha pogut observar a classe, ja que tant la plataforma Sallenet com la pròpia pàgina del projecte han funcionat perfectament al llarg de totes les sessions.

El docent, per la seua banda, també ha valorat amb la màxima puntuació els materials desenvolupats com es pot comprovar a l'Annex 7.

Valoració dels materials i recursos

Com es pot veure a les valoracions, els materials i recursos utilitzats assoleixen igualment una valoració positiva per part dels alumnes i el professor. Per banda dels alumnes els valors atorgats a la majoria de preguntes se situen entre la puntuació màxima i la que la precedeix (5 i 4), és a

²⁷ Aquestes valoracions es poden consultar a l'Annex 7

dir, es troben entre una valoració bona i molt bona de manera equilibrada. També cal destacar que els aspectes que han rebut una pitjor nota per part dels estudiants són l'assoliment d'objectius i competències. Així, es pot dir que els alumnes han realitzat una avaluació coherent i conseqüent amb la manca de temps per a dur a terme el projecte, ja que amb més temps s'hagueren pogut desenvolupar millor les activitats, assolint els objectius i adquirint les competències i molts materials i recursos segurament hagueren adquirit més sentit.

Respecte a la plataforma Sallenet i tots els recursos que s'havien allotjat o enllaçat en aquesta, al llarg de la implementació s'ha observat que l'estructuració era adequada perquè els alumnes han trobat fàcilment la pàgina del projecte. De fet, es pot dir que Sallenet ha constituït una eina fonamental en la implementació perquè ha sigut la principal manera d'accedir al projecte i era on es trobaven els documents explicatius creats per explicar els processos en què els alumnes mostraven més dificultats.²⁸

Continuant amb els materials de la plataforma, tot i que no s'ha desenvolupat conforme estava previst, l'activitat de recerca d'informació i posterior edició del wiki ha rebut bona acceptació per part dels alumnes i, sobretot, del docent, que mai havia treballat aquesta eina i que ha mostrat intenció en utilitzar-la en el futur, inclús per acabar l'activitat que iniciada amb la prova pilot.²⁹

En definitiva, la valoració per part dels alumnes i del professor dels recursos i materials permet concloure que aquests són útils per a l'aprenentatge i per a la finalitat que s'havien previst, tot i que tal vegada el nivell d'algunes activitats era un poc superior al que es pot demanar en aquest nivell.

10.4.2 Avaluació de l'aprenentatge

L'avaluació de l'aprenentatge, seguint el que es va dir a la fase de disseny, l'han duta a terme els propis alumnes i el professor de la matèria. Per a dur-la a terme s'han utilitzat les rúbriques previstes per a dita finalitat, tant les dues allotjades en la xarxa Google Forms com la rúbrica per a l'avaluació de les wikis incorporada en la guia didàctica.³⁰

Tant els instruments d'avaluació com l'apartat de la web "Avaluació" han permès els alumnes visualitzar els criteris d'avaluació a l'hora de dur a terme aquest procés. Això és especialment important si es considera que en la coavaluació que normalment duen a terme no disposen de cap eina d'avaluació ni tampoc d'uns criteris lligats estretament al producte que estan avaluant, sinó simplement uns criteris generals per a l'avaluació.

Amb tota aquesta informació i l'observació per part del docent de tot el procés i dels quaderns personals d'aprenentatge es realitzarà l'avaluació per part del docent, que correspon a un 70% de la nota del projecte.

Com s'ha esmentat més amunt, el projecte no estava contemplat des del principi, pel que els alumnes no disposaven del valor que aquest tindria dins de la nota del trimestre, el que ha fet que la participació en algunes activitats no haja estat la que s'havia previst. No obstant això, el

---

²⁸ A l'Annex 6 s'inclou una captura de pantalla on s'observa l'estructuració del bloc creat per a la implementació, així com els materials de suport creats durant el procés de formació conforme es va detectar la necessitat de majors explicacions.

²⁹ A l'Annex 7 es pot veure que el docent és sincer respecte a l'estat de la informació de les wikis però que té intenció de reprendre aquesta activitat.

³⁰ L'activitat de creació del vídeo no s'ha dut a terme i per això no serà avaluada, encara que sí que apareix a la pàgina del projecte i també hi ha una rúbrica per a valorar-lo.

docent els ha recordat que el projecte sí que tindrà un pes dins de la nota global de l'avaluació, més concretament en l'apartat que ells coneixen com "controlets".

Igualment important és tindre en compte que l'avaluació basada en els criteris proposats per a realitzar-se correctament s'hauria de realitzar per a una durada més llarga perquè es valoren no només els productes, sinó també el propi procés i les competències demostrades. Tot i això, sí que s'han pogut, si no adquirir, posar en pràctica algunes competències fonamentals com el pensament crític o la recerca d'informació.

Per últim, cal dir que els percentatges que decideix cada actor implicat en l'avaluació de l'aprenentatge és el mateix al que estan habituats des de l'inici del curs: 20% de la nota prové de la coavaluació, 10% de la nota de l'autoavaluació i un 70% que atorga el docent.

10.4.3 Avaluació del projecte

Assoliment d'objectius

Després d'implementar la prova pilot, es pot dir que l'objectiu general del projecte s'ha assolit³¹. En termes generals, els objectius específics també s'han assolit, tot i que de manera parcial pels diversos problemes i entrebancs sorgits durant aquesta fase (manca de temps, problemes amb la connectivitat...).³²

Amb relació amb l'anterior, la proposta de dur a terme activitats a casa només s'ha acomplert parcialment perquè els alumnes tenien exàmens d'altres matèries i es va acordar amb el professor que aquestes activitats foren més curtes. Així, a casa només han completat el diari personal d'aprenentatge i han buscat informació. Altre entrebanc vinculat amb açò ha sigut la manca de temps de classe per a dur a terme els exercicis que organitzaven l'activitat a casa.

Per altre costat, un dels objectius específics era propiciar un canvi metodològic per potenciar el paper dels alumnes en el procés formatiu. Aquest objectiu segurament sí que s'ha assolit perquè per aquesta raó es pot explicar que moltes activitats no s'hagen pogut dur a terme, ja que el canvi que ha suposat tant la novetat del projecte com de les pròpies maneres de treballar requereix un temps d'adaptació i assimilació per part dels estudiants que en el temps d'implementació no s'ha pogut aconseguir.

En referència a l'augment del treball cooperatiu, les activitats principals desenvolupades sí que l'han fomentat, encara que no s'ha aconseguit crear una vertadera comunitat d'aprenentatge virtual perquè els alumnes no estan habituats a exposar els seus dubtes i pensaments a la resta de la classe. De fet, l'espai de "dubtes" i del Sallenet no s'ha utilitzat, tot i que sí que s'ha pogut observar que hi havia una posada en comú a classe dels dubtes entre els membres d'alguns equips. Endemés, la manca de temps és un factor a tindre en compte per explicar la falta de confiança amb la nova metodologia i amb el nou espai d'intercanvi d'informació.

No obstant això, s'ha creat un material que compleix la majoria dels objectius plantejats i que s'ha mostrat útil per treballar en aquest nivell de l'educació secundària si es considera tant l'opinió dels alumnes com del docent.³³

---

³¹ Cal recordar que l'objectiu general és: "Dissenyar una unitat didàctica de Geografia de 3r d'ESO per a millorar la seua comprensió treballant cooperativament i amb el suport de les TIC".

³² Aquesta opinió també és compartida pel professor de l'assignatura com es pot comprovar a l'Annex 7.

³³ Vegeu els diversos apartats de l'Annex 7.

Avaluació general del projecte

Tot i que hem vist que s'han pogut assolir molts dels objectius previstos inicialment, la posada en marxa del projecte pilot a les aules ha evidenciat que aquest producte, malgrat estar pensat i dissenyat per al context específic, ha hagut de fer front a una sèrie d'imprevistos (si bé alguns d'ells ja es van apuntar a l'anàlisi).

Entre els factors que expliquen les dificultats trobades hi ha:

Aspectes tecnològics

- La dificultat d'accés a la xarxa WiFi.
- La manca de sales d'ordinador per solucionar les anteriors dificultats.
- El no funcionament del projector d'una classe.

Aspectes pedagògics

- Pressupòsit de que els coneixements tecnològics eren superiors als reals.
- Excés d'enllaços per investigar els temes proposats.
- Manca de suficients explicacions perquè desenvolupen les tasques de còpia, edició i compartició del quadern individual.

Altres aspectes

- Les activitats no estaven contemplades des de l'inici de curs i alguns alumnes adopten una actitud passiva perquè l'avaluació d'aquestes tindrà poc impacte en la nota global del trimestre.
- La temporització prevista és escassa per al nombre d'activitats i tasques proposades.
- És una època d'exàmens i els estudiants prioritzen aquestes assignatures en el temps que havien de dedicar a casa a preparar les activitats.
- Els problemes amb la tecnologia i el propi context fan que la temporització inicial siga impossible de complir.

Igualment, s'han pogut constatar els aspectes positius que resumim a continuació:

Aspectes tecnològics

- Les eines i recursos creats en la fase de desenvolupament han funcionat perfectament.

Aspectes pedagògics

- El professor veu el producte desenvolupat molt útil per aprofitar els pròxims cursos, amb una distribució temporal més llarga i incorporant les observacions fetes durant aquesta prova pilot.
- Els exercicis de l'activitat 1 han sigut útils perquè els estudiants aprenen nou vocabulari i per fomentar un pensament més crític envers la informació trobada en els diversos grups.

- Els estudiants han investigat sobre uns temes que només coneixien superficialment.
- El tema del projecte està amb estreta relació amb el de la població, que havien estudiat en les sessions anteriors a la implementació.

Altres aspectes

- Alguns alumnes s'han mostrat engrescats amb la creació del vídeo, tot i que finalment no van a dur-lo a terme per a la implementació de la prova, però tenen interès en desenvolupar-lo les pròximes sessions.

10.5 Valor per a l'organització

El centre educatiu, amb l'objectiu de millorar i adaptar constantment la seua pedagogia a la realitat que l'envolta, es troba actualment en un procés de renovació a través de tres línies fonamentals d'actuació: la inclusió decidida de les TIC, el foment del treball cooperatiu i la introducció gradual de projectes interdisciplinaris.

Després de l'avaluació es pot evidenciar que el projecte desenvolupat té en compte dues de les tres variables esmentades,³⁴ ja que la proposta no només fa un major ús de les TIC disponibles al centre, sinó que també fomenta el treball cooperatiu i propicia un canvi metodològic en què l'alumne esdevé el centre de l'aprenentatge.

De manera paral·lela, molts docents estan creant els seus propis materials i la voluntat del professor de geografia i del departament d'Humanitats és poder disposar de nous materials de creació pròpia per al curs vinent, amb el que el projecte desenvolupat podrà ser reutilitzat. De fet, el docent ha valorat molt positivament tots els materials desenvolupats (especialment la pàgina) i ha mostrat interès en saber si es mantindria la pàgina o es deshabilitaria després de la implementació de la prova pilot.

En suma, sembla que la proposta és útil per a la institució perquè pot ajudar a l'assoliment dels objectius a curt i llarg termini del centre i del departament d'Humanitats.

10.6 Propostes de millora

Amb l'avaluació es poden extraure valuoses propostes de millora per bé que cal destacar que els materials a nivell tecnològic han funcionat majoritàriament bé i que les qüestions que mostren un major recorregut de millora són les pedagògiques.

En primer lloc, s'ha vist que cal molt més temps per implementar correctament una proposta com aquesta. Les activitats donen molt de joc per treballar termes de geografia i temes actuals, però si els exercicis no es desenvolupen en la seua totalitat pot semblar que manquen de sentit i que no tinguen relació entre ells. També s'ha vist que les noves metodologies requereixen un temps d'adaptació més llarg fins que es consoliden. A més, el projecte hauria d'estar contemplat dins de la programació des de l'inici de curs, especificant el seu valor específic en la qualificació i en l'assoliment de competències.

---

³⁴ Cal dir que els projectes interdisciplinaris de moment es contemplen com un objectiu a més llarg termini per la necessitat de reorganitzar totes les matèries i d'augmentar la coordinació entre departaments i docents.

En segon lloc, s'ha observat que els coneixements tecnològics dels alumnes pressuposats després de la realització de l'anàlisi són molt menors dels reals, el que ha fet que l'activitat de copiar la plantilla del quadern d'aprenentatge i compartir-la amb el docent requerisca més instruccions que les donades. Per tant, un punt de millora hauria de ser proveir més instruccions per a dur a terme les activitats que necessiten de l'ús de tecnologia.

Altre punt que permet una millora és tot allò relacionat amb els recursos proporcionats per a l'activitat 2. S'ha vist que hi havia massa enllaços per dur a terme la investigació i que cal guiar més l'activitat, ja que els alumnes no estan acostumats a que les activitats estiguen poc definides per fomentar la creativitat i la llibertat. En eixe sentit, seria aconsellable al llarg del curs anar passant d'activitats més guiades a altres de resolució més lliure.

Quant al plantejament del disseny tecnopedagògic, el disseny ha acomplit amb els objectius previstos i es pot dir que l'única cosa millorable és una major explicació d'on trobar cada cosa abans de començar el projecte.

Per últim, en referència als aspectes tecnològics, tant la pàgina web com els recursos i la plataforma han funcionat perfectament durant tota la prova pilot. L'únic problema destacable ha sigut l'accés a internet però aquest aspecte està previst que se solucione amb la instal·lació de nous punts d'accés per al curs vinent. Tornant a aquest punt, en el futur seria aconsellable que els alumnes dugueren a classe dispositius mòbils de més grandària o portàtils, ja que els dispositius massa menuts dificulten el treball d'edició de documents i de les pàgines de wiki.

11. Conclusions

Acabat el projecte es pot dir que, sense dubte, el procés iniciat en febrer i la combinació de les diverses fases contemplades en el model ADDIE són l'explicació de que el projecte tinga una raó de ser i pugua ser aprofitat i millorat en el futur. Això és així sobretot perquè en tot moment s'han volgut tindre presents les necessitats i realitat pròpia del centre i, per a fer-ho, el procés d'avaluació constant del propi model de gestió han sigut de gran ajuda, ja que en tot moment s'ha reajustat i adaptat la proposta conforme s'anava concretant el projecte.

Paral·lelament, la realització d'aquest projecte ha suposat la posada en pràctica de nombroses decisions relacionades amb múltiples aspectes, des de les necessitats pròpies de la institució fins al disseny d'una proposta tecnopedagògica adient al context. Endemés, en tot moment s'havia de considerar quin era el paper de la tecnologia en tot l'aprenentatge per no proposar el seu ús pel simple fet que el centre disposava dels recursos necessaris, és a dir, calia plantejar un disseny on les TIC jugaren un paper important però de manera raonada.

Tot allò relacionat amb la fase de l'anàlisi s'ha demostrat fonamental perquè moltes de les dades recollides han tingut una aplicació pràctica en les posteriors fases (disseny, desenvolupament i implementació).

Cal dir que el procés no ha estat fàcil perquè es partia de la total desconexió de les necessitats pròpies del centre. De fet, en principi suposava un repte plantejar un projecte que poguera ser útil donat l'elevat grau d'innovació constant que el col·legi demostra en tots els rànquings de qualitat educativa.

La fase de disseny, per la seua banda, a pesar de ser més teòrica, fou molt útil per definir tant el model pedagògic i la modalitat d'aprenentatge com les pròpies eines i criteris d'avaluació de l'aprenentatge i del propi projecte. A la fase de disseny, a més, fou fonamental la comunicació amb la institució. En eixe sentit, la comunicació constant amb el director tècnic de l'ESO i

professor de Geografia, En José Luis Gutiérrez, ha estat fonamental per crear una proposta que realment fóra útil per al centre. Tant és així que finalment, tot i no ser el tutor de pràctiques al centre, ha acabat exercint moltes de les seues funcions. Gràcies a aquesta comunicació i coordinació s'ha pogut suplir en molts casos la manca de coneixement per part de l'estudiant del màster que era totalment alié a la institució.

Com a resultat del disseny es va obtenir una seqüència formativa formada per dues unitats didàctiques formades per activitats de diversa naturalesa i complexitat, tot pensant en què fomentaren el treball cooperatiu i el pensament crític a través d'un ús de la tecnologia raonat.

Fruit d'aquest disseny fou possible desenvolupar els productes necessaris per a la implementació. Tanmateix, com que no es disposava de temps suficient per a implementar tot el projecte, fou el docent qui es va encarregar d'escollir l'activitat més adient per a la posada en marxa de la prova pilot. El procés de desenvolupament no fou senzill perquè ja havia quedat clar en la fase d'anàlisi que caldria el treball actiu de l'estudiant a l'hora de configurar i crear tots els materials. No obstant això, la dedicació horària va donar els seus resultats amb uns materials que finalment s'han mostrat molt útils.

Fruit de tot l'esforç anterior, la implementació va començar conforme estava prevista el 17 de maig i va acabar el 23 del mateix mes. La implementació ha estat un procés molt útil per conèixer, amb l'avaluació, quins aspectes tecnològics i pedagògics funcionen i quins no, el que permetrà realitzar futures millores. A més a més, el feedback recollit ha demostrat que el projecte és viable i que els materials creats per a la prova pilot poden ser reutilitzats en els pròxims cursos, satisfent algunes de les necessitats del centre com és la disposició de materials didàctics propis, el foment del pensament crític i la promoció del treball cooperatiu a Geografia de 3r a través d'una proposta que utilitze les TIC.

En conclusió, el projecte ha permès posar en pràctica molts coneixements i competències que s'adquireixen a través de les diverses assignatures del Màster Educació i TIC. Aquesta experiència ha sigut realment útil, no només perquè ajuda a comprendre millor com aplicar a un context real allò estudiat, sinó perquè la realització d'un projecte com aquest que satisfaga les necessitats d'una institució concreta no és fàcil. El resultat és totalment satisfactori perquè l'esforç realitzat ha cobrat forma a través d'una proposta contextualitzada i útil per al que es va crear.

12. Bibliografia

Badia Garganté, A., & García Tamarit, C. (2006). Incorporación de las TIC en la enseñanza y el aprendizaje basados en la elaboración colaborativa de proyectos. *RUSC. Universities and Knowledge Society Journal*, 3(2)

Barberà, E. et al. (2002). Pautas para el análisis de la intervención en entornos de aprendizaje virtual: dimensiones relevantes e instrumentos de evaluación. EDUS/UOC & GRINTIE/UB. *Informe de progreso*. [Data de consulta: 18/4/16] <http://goo.gl/c2hvSz>

Borges, F. (2007): «El estudiante de entornos virtuales. Una primera aproximación». A: Federico BORGES (coord.). «L'estudiant d'entorns virtuals» [dossier en línia]. *Digithum*. Núm. 9. UOC.

Branch, R. M. (2010;2009;). *Instructional design: The ADDIE approach* (1st ed.). Boston, MA: Springer US.

Cabero, J. (2006). "Bases pedagógicas del e-learning". *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento* (vol. 3, núm. 1, pàg. 1-10).

Cobo Romani, Cristóbal; Moravec, John W. (2011). Aprendizaje Invisible. Hacia una nueva ecología de la educación. Col·lecció Transmedia XXI. Laboratori de Mitjans Interactius / Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. Barcelona.

Conner, M.L. (2009). *Informal Learning*. <http://marciaconner.com/resources/informal-learning/>

Davis, C, Edmunds, E, & Kelly-Bateman, V. (2008). Connectivism. In M. Orey (Ed.), *Emerging perspectives on learning, teaching, and technology*. [Publicació en línia] [Data de consulta: 18/4/16] <http://epltt.coe.uga.edu/>

Downes, S. (2012): Connectivism and Connective Knowledge *Essays on meaning and learning networks*. <http://www.downes.ca/me/mybooks.htm>

European Commission (2012). *Assessment of Key Competences in Initial Education and Training: Policy Guidance*. Commission staff working document. Available at: <http://eose.org/wp-content/uploads/2014/03/Assessment-of-Key-Competences-in-initial-education-and-training.pdf>

Fullan, M. (2013): The New Pedagogy: Students and Teachers as Learning Partners. *LEARNING Landscapes*. Vol. 6, Núm. 2 (Spring 2013), 23-29 [Data de consulta: 12/4/16] <http://www.learninglandscapes.ca/images/documents/ll-no12/fullan.pdf>

Gil Pascual, J. A., & Universidad Nacional de Educación a Distancia (Espanya). (2011). *Técnicas e instrumentos para la recogida de información*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Guitert, M.; Romeu, T. (2011): La formación en línea: un reto para el docente. *Cuadernos de pedagogía*, 418, 77-81.

Hernández Requena, S. (2008). *El modelo constructivista con las nuevas tecnologías: aplicado en el proceso de aprendizaje*. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento (RUSC)*. Vol. 5,n.º 2. UOC. [Data de consulta: 18/4/16] <http://www.uoc.edu/rusc/5/2/dt/esp/hernandez.pdf>

Hwang, A., & Arbaugh, J. B. (2009). Seeking feedback in blended learning: Competitive versus cooperative student attitudes and their links to learning outcome: Seeking feedback in blended learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 25(3), 280-293.

Jonassen, D., i Rorher-Murphy, L. (1999): Activity Theory as a framework for designin constructivist learning environments. *Educational Technology:Research and Development*, 46 (1)
Jonassen, J (2005) Processos d'aprenentatge mitjançant les TIC. Barcelona: UOC

Merrill, M. D. (2002). First principles of instruction. *Educational Technology Research and Development*, 50(3), 43-59.

Morante, A. (autor) (2009). *Iniciació al desenvolupament de projectes d'intervenció en l'àmbit de l'e-learning*. UP08/M1020/02652. Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

O'Byrne, W. I., i Pytash, K. E. (2015). Hybrid and blended learning. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 59(2), 137-140.

Siemens, G. (2005): Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2 (1).

Siemens, G. (2006): Connectivism: Learning Theory or Pastime for the Self-Amused?

Vallejos, R. M., & Mª Ángeles Hernández Prados. (2013). Hacia otra educación en la sociedad del conocimiento: Cuestiones y propuestas pedagógicas. *Teoría De La Educación : Educación y Cultura En La Sociedad De La Información*, 14(3), 191-210

13. Annexos

Annex 1. Organigrama del centre

 ORGANIGRAMA DEL CENTRO LA SALLE ALCOI curso 2015-2016 DIRECCIÓN GENERAL: Marc Segura i Falcó			
TITULARIDAD: La Entidad Titular es la Congregación Religiosa de los Hermanos de las Escuelas Cristianas (Hermanos de La Salle)			
INFANTIL-PRIMARIA	ESO-BACHILLERATO	ÓRGANOS COLEGIADOS	SERVICIOS
<p>Comisión Pedagógica Dirección Técnica: Milagro Jordá Jefa de Estudios (Infantil): Ana Matarredona Jefa de Estudios (Primaria): Mónica Nadal Orientadora (Infantil-Primaria): Tamara Pulido Pastoral: Belén Blanes</p> <p>INFANTIL 3 años: Belén Blanes, Clara Payá 4 años: Tamara Pulido, Ester González, Ana Matarredona 5 años: Macu Gosálbez, Noemí Bernabeu Teacher: Ariadna Crespo</p> <p>PRIMARIA 1º EP: Ainara Vidal, Milagro Sellés 2º EP: Marisa Casanueva, Luisa García 3º EP: Juan Carlos Pérez, Ana Martínez 4º EP: Susana Andrés, Ana Carbonell 5º EP: Luis Verdú, Laura Verdú 6º EP: Loli Rama, Montse Martí</p> <p>Otro Profesorado Milagro Jordá, Paco Pla, Toni Miró, Ariadna Crespo Mónica Nadal, Mª José Vilanova, Jordi Monllor</p> <p>Aula de Apoyo: Ana Martínez</p>	<p>Comisión Pedagógica Dirección técnica: José Luis Gutiérrez Jefe de Estudios(ESO): Juan del Río Jefe de Estudios(Bto.): Pedro Camacho Orientador: Francesc Bravo Pastoral: Arantxa Ripoll</p> <p>1º ESO Hno. Javier López, Carmina Castro, Francesc Bravo</p> <p>2º ESO Ana de la Cruz, Elena Molina, Juan Cruz</p> <p>3º ESO Montse Payá, Arantxa Ripoll</p> <p>4º ESO Noelia Abad, Enrique Ferrero, Paula Mollá</p> <p>1º Bach. Cristina Soler, Jordi Cano, Pedro Camacho</p> <p>2º Bach. Mónica Pascual, Leticia Rodrigo, David Galbis</p> <p>Dpto. Lingüístico: Ana de la Cruz (Jf. Dpto.) Mónica Pascual, Leticia Rodrigo, Fuensanta Santa Carmina Castro, Josele Vilaplana, Carmina Martínez, Sara Egea, David Galbis, Montse Payá</p> <p>Dpto. Científico: Arantxa Ripoll (Jf. Dpto.) Pedro Camacho, Elena Molina, Marc Segura, Enrique Ferrero, Hno. Javier López, Cristina Soler, Juan del Río, Francesc Bravo</p> <p>Dpto. Humanístico: Leticia Rodrigo (Jf. Dpto.) Jordi Cano, Josele Vilaplana, Noelia Abad, Hno Javier Lopez, José L. Gutiérrez, Montse Payá</p> <p>Dpto. Artístico-Tecnológico: Paula Mollá (Jf. Dpto.) Fernando Guillén, Juan Cruz, Fuensanta Santa Hno. Javier López, Cristina Soler, Pedro Camacho</p> <p>Aula de Apoyo: Noelia Abad</p>	<p>Equipo Directivo Marc Segura, Milagro Jordá, Ana Matarredona, Mónica Nadal, José L. Gutiérrez, Juan del Río, Pedro Camacho, Francesc Bravo, Belén Blanes, Susana Andrés, José Luis Miró</p> <p>Claustros Infantil/Primaria, Secundaria, General</p> <p>Comisiones Pedagógicas: Infantil/Primaria, ESO/Bachillerato</p> <p>Consejo Delegados de Alumnos</p> <p>Consejo Escolar</p> <p>PROYDE Jordi Cano</p> <p>Asociación de Padres Alicia Pascual</p> <p>Club Deportivo Juan Cruz</p>	<p>Administración José L. García</p> <p>Secretaria Macu Llorens</p> <p>Mantenimiento Sergio España</p> <p>Comedor Alfonso Villahermosa</p> <p>Act. Extraescolares Empresa SEA, Judo Club Alcoy, SMASH TEAM (Tenis), Let's Go! Academy, Crescendo Escuela de música, Club Ajedrez (Chimo Corbí), Teatro (Macrina Soler), Pintura (Celeste Agullar)</p> <p>CARACTERÍSTICAS GENERALES</p> <p>Centro Concertado Infantil: 2 líneas (6 aulas) Primaria: 2 líneas (12 aulas) 1 aula de Apoyo ESO: 2 líneas (8 aulas) 1 aula de Apoyo Bachillerato Concertado: 4 aulas (C. Singular) Modalidades Bto: · Científico-Tecnológico · Social</p>
DEPARTAMENTOS TRANSVERSALES			
ORIENTACION Francesc Bravo	PASTORAL Belén Blanes	CALIDAD Susana Andrés	IDIOMAS Milagro Sellés
			TIC Paula Mollá / Enrique Ferrero
			HARA Belén Blanes/Elena Molina

Annex 2. Instruments d'anàlisi

Recopilació i consulta documental

La consulta dels documents propis del centre com ara les programacions del departament, el pla educatiu i altres documents d'interés ajuda a entendre quin és l'enfocament educatiu general del centre en l'actualitat i quins són els seus objectius tant a curt com a mitjà i llarg termini.

A banda d'això, però amb estreta relació, hi ha el marc legal de referència que és comú i obligat per a tots els centres educatius, les lleis pròpies de l'administració que fixen tant els objectius com els continguts i les competències que cal treballar en cada àrea curricular.³⁵ Cada professor concreta aquests requisits en les unitats didàctiques, que també cal analitzar i veure quina és la metodologia i currículum actual d'aquests temes i com es poden incloure els elements curriculars al projecte. L'anàlisi d'aquests documents resulta de vital importància perquè no només ajuda a enfocar el projecte, sinó que el condiona aspectes fonamentals d'aquest.

Finalment, una anàlisi dels materials utilitzats fins ara per part dels estudiants (llibres, tipus d'activitats, etc.) és útil per tal de determinar la possibilitat d'utilitzar alguns materials en la fase de disseny. Igualment, s'han analitzat els materials utilitzats i d'altres disponibles de l'assignatura de Geografia per determinar la seua naturalesa (tant per la metodologia d'aprenentatge proposada com la tipologia d'activitats i recursos), també cal comprovar el seu format per saber si són compatibles amb la plataforma Sallenet.

Fet i fet, l'anàlisi documental és un instrument ràpid, econòmic i útil que està destinat "a formular, a partir de certes dades, inferències reproduïbles i vàlides que puguen aplicar-se a un context" (Krippendorff, 1990, citat en Gil Pascual, J. A., 2011, p. 283). En altres paraules, ajuda a conèixer millor el context actual i futur del propi centre educatiu, així com les característiques pròpies de la matèria.

Enquesta als estudiants

Amb l'objectiu de conèixer la població objectiu, en aquest cas als alumnes de 3r d'ESO, s'ha optat per utilitzar l'enquesta, ja que és una eina útil per tal de recaptar informació d'un procés estandarditzat d'interrogació.³⁶

L'enquesta prendrà forma d'un qüestionari amb blocs de preguntes que versaran sobre el coneixement de l'entorn tecnològic per part dels estudiants i sobre els seus hàbits de connexió, així com també les seues inquietuds. Endemés, es pretén recollir informació relativa específicament al procés d'aprenentatge i ensenyament de la matèria de Geografia. Amb això es vol conèixer quines poden ser les millors metodològiques que pot suposar el projecte respecte a l'ús actual de les TIC i com es poden dissenyar els materials perquè siguin compatibles amb els hàbits de connexió i estils d'aprenentatge dels estudiants.

Amb els objectius que es pretenen assolir s'ha cregut convenient utilitzar l'enquesta i, més concretament, una enquesta creada amb *Google Forms*³⁷ perquè ofereix una sèrie d'avantatges com ara:

---

³⁵ El marc legal actual el conformen la Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, el decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana. (DOCV 2007/9717) i la resolució de 14 de juliol de 2014 de les direccions generals de Centres i Personal Docent, i d'Innovació, Ordenació i Política Lingüística, per la qual es dicten instruccions en matèria d'ordenació acadèmica i d'organització de l'activitat docent en els centres que impartisquen Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat durant el curs 2014-2015. (DOCV 2014/6922).

³⁶ És a dir, constitueix un instrument que proporciona, segons Gil Pascual (2011, p. 153), "dades quantitatives sobre una gran quantitat de característiques objectives i subjectives" de la població objectiu.

- És una eina fàcil de configurar.
- Proporciona respostes estandarditzades en un termini de temps curt.
- Es pot distribuir fàcilment a través de la plataforma virtual o a través dels correus personals.
- Els alumnes tenen llibertat per a contestar des de qualsevol dispositiu amb accés a internet.
- Es preserva la confidencialitat i per això poden expressar més lliurement la seua opinió.
- Permet la fàcil recuperació de les respostes i dades recollides i l'anàlisi estadística.

Com a alternativa a l'enquesta a través d'un formulari, s'haguera pogut realitzar una entrevista als alumnes. Emperò aquesta opció requeriria de més temps i seria imparcial perquè només recolliria l'opinió d'una mostra de la població objectiu.

En definitiva, l'enquesta proporciona una visió més clara del públic a qui va dirigit la unitat didàctica (habilitats, experiència, motivació i preferència) i permet detectar amb antelació els possibles problemes.

Entrevistes als docents

Altre instrument d'anàlisi emprat és l'entrevista³⁸ directa amb els professors implicats directa o indirectament en la matèria. En concret, és interessant entrevistar el director pedagògic, el cap de departament i el coordinador de TIC del centre pels següents motius:

- El director tècnic de la ESO (José Luis Gutiérrez), que a la vegada és el professor de Geografia de 3r, pot proporcionar informació directa sobre la metodologia actual emprada, la naturalesa dels alumnes, els interessos d'aquests des de la perspectiva del docent, els programes educatius que s'estan implementant, etc.
- El cap de departament (Leticia Rodrigo) pot donar més informació sobre l'ús de les TIC en aquesta àrea, així com els objectius fonamentals del departament i la relació establerta entre temaris de diversos cursos, entre altres coses.
- Per la seua banda, el coordinador TIC (Enrique Ferrero) és la persona que té un coneixement més ampli sobre els recursos actuals TIC dels que disposa el centre. Pot proporcionar una perspectiva dels usos de la tecnologia al centre actualment i dels avanços realitzats en aquest sentit i els que es pretenen dur a terme. A més, pot facilitar informació sobre la plataforma Sallenet i els seus potencials usos, tant actuals com futurs.

Es considera que l'entrevista és la manera més eficaç per recaptar informació i aclarir dubtes que puguem sorgir de l'anàlisi documental. Així mateix, pot evidenciar alguns aspectes que no s'havien considerat inicialment perquè els entrevistats poden aportar informació addicional i són els que més coneixen les àrees implicades directament en el projecte.

Observació

L'observació d'una classe habitual de Geografia permet valorar la metodologia emprada habitualment i la naturalesa de les activitats que es duen a terme a l'aula. L'observació és igualment important per veure la distribució espacial de la classe i la dotació tecnològica que disposa l'aula en particular.

---

³⁷ Al següent enllaç es pot consultar el formulari: <http://goo.gl/forms/dNLxtKbLdx>

³⁸ Gil Pascual defineix entrevista com "una conversació verbal entre dues o més persones amb una finalitat", en aquest cas es tracta d'una entrevista d'investigació, conformada per una sèrie de preguntes que es plantegen a l'entrevistat pensant en un objectiu concret (Gil Pascual, J. A., 2011).

En tot cas, es tracta d'una observació no sistematitzada, ocasional o no controlada en la qual el marc conceptual està poc definit per ser el primer pas en la recerca de les necessitats (Gil Pascual, J. A., 2011). El resultat d'aquesta anàlisi es plasmarà en un informe escrit sobre allò observat.

Anàlisi DAFO

Amb totes les dades recollides es podrà dur a terme una anàlisi DAFO, un instrument que permet analitzar tant les variables internes (debilitats i fortaleces) com aquelles externes (oportunitats i amenaces).

Aquesta anàlisi es justifica perquè permet visualitzar a través d'una matriu els punts forts i febles del projecte i, conseqüentment, s'obté una visió més clara del propi projecte, però també de com es poden minimitzar els aspectes desfavorables i aprofitar o reforçar els aspectes positius (Morante, 2009).

Annex 3. Recollida de dades

Documents

Projecte educatiu del centre

Entre tots els documents consultats, cal destacar el del “Caràcter propi dels centres de la Salle”³⁹. En aquest document s’estableixen les línies mestres que han de vertebrar totes les accions educatives que es duguen a terme a les obres educatives de la Salle, entre les quals es troba el col·legi la Salle d’Alcoi.

El document està dividit en cinc apartats:

1. Origen de l’escola lasal·liana
2. La nostra identitat i missió
3. Estil educatiu
4. La Comunitat Educativa
5. Participació en la gestió

D’entre tots aquests apartats, el que més interessa per a l’anàlisi és el referent a l’estil educatiu, ja que és on es concreten quins són els objectius de l’educació oferta al centre i tot allò referent a la pedagogia. Aquest apartat es subdivideix en tres apartats (proposta d’educació en valors, procés d’educació en la fe i estil pedagògic). En general, podem resumir la proposta i l’estil educatiu del centre en els següents punts:

- L’alumne ha de ser el centre de tota l’acció formativa.
- La innovació metodològica i la formació del professorat per millorar l’educació oferta.
- Fomentar una educació basada en competències.
- L’aposta pel treball cooperatiu.
- La inclusió de les TIC des d’una perspectiva metodològica i no només tecnològica.
- Avaluació continuada de la docència.
- Educar en la consciència crítica.
- Suscitar els valors propis del centre, entre els quals destaca la responsabilitat, la creativitat, la convivència, la justícia i el cultiu de la interioritat.
- El foment dels valors cristians, especialment la fraternitat.

Com es pot comprovar, d’aquest document es desprén la intenció de proveir una educació basada en valors, en què el centre de tot el procés ha de ser l’alumne i en què la millora metodològica ha de ser constant. També convé destacar en relació a les TIC que s’aposta per la seua utilització però sempre d’una manera justificada i sempre que supose una millora pedagògica, amb un plantejament semblant al proposat per Cobo i Moravec (2011).

Web del centre

S’han analitzat els següents apartats per obtenir informació relativa a l’enfocament pedagògic concret del centre:

- Qui som?
- Organització del centre

---

³⁹ Podeu consultar el document al següent enllaç: <http://alcoi.lasalle.es/wp-content/uploads/2014/10/Cara%CC%81cter-Propio-La-Salle-2015.pdf>

- Oferta educativa
- Programes

En la web del centre es concreta l'enfocament pedagògic descrit en el document "Caràcter propi dels centres de la Salle" a través d'una sèrie de propostes educatives. Particularment, podem citar els següents extractes que reflexen l'estil i projecte educatiu.

Quant al projecte educatiu general:

"La relación cercana y familiar, la confianza, la formación humana, la formación académica, los idiomas, la atención individualizada y la innovación educativa y tecnológica son los pilares de nuestro modelo educativo."

En referència als valors:

"En La Salle pensamos que, desde la escuela, tenemos que dar respuestas al momento que vivimos y a las situaciones futuras." [...] "Así, pretendemos realizar esta labor integrando las diferentes sesiones de interioridad en lo que hacemos habitualmente, en todas las materias y a todos los niveles."

En relació amb l'aprenentatge cooperatiu:

"Els alumnes han d'assumir responsabilitats en el seu propi procés d'aprenentatge. Aquesta metodologia concedeix un paper molt rellevant a l'alumne en la construcció del coneixement a partir de pautes, activitats o escenaris dissenyats pel professor i planteja una doble meta:

- *Aprender els objectius comuns previstos en la tasca assignada i assegurar-se que tots els membres del grup ho fan.*
- *L'èxit personal s'aconsegueix sempre a través de l'èxit de tot el grup".*

L'aprenentatge cooperatiu no és només un mètode o un recurs especialment útil per a aprendre millor els continguts escolars, sinó que és, en si mateix, un contingut curricular més, que els alumnes han d'aprendre i que, per tant, se'ls ha d'ensenyar.

La nostra escola no pretén solament conceptes, sinó també volem afavorir l'anomenada "transferència de l'aprenentatge", és a dir, que els coneixements adquirits en la institució educativa pugui ser útil en altres situacions de la vida. Reconeixem així, el protagonisme de l'alumne/a en la seua pròpia educació i el paper mediador de l'educador/a en aquest procés.

Des del punt de vista de la pràctica docent, com a professors, els objectius que ens proposem i que estem aconseguint, són:

- *major motivació cap a l'aprenentatge i major participació en aquest procés.*
- *treball en habilitats i destreses socials com la resolució de conflictes i la cerca de consensos.*
- *desenvolupament de la creativitat i el sentit crític, així com l'expressió verbal en haver d'expressar oralment les seues idees i opinions, etc."*

Després de la recopilació d'aquestes dades podem dir que aquestes actuacions concretes són les que es contempen de manera general al document "Caràcter propi dels centres de la Salle", en

el sentit que es fomenta l'educació centrada en l'alumne a través de projectes cooperatius i basada en valors.

Unitats didàctiques

S'han analitzat dues unitats didàctiques, corresponents als temes de globalització i població. Ambdós estan dividides en diversos apartats: *Tema i títol, Activitats d'avaluació, Criteris d'avaluació de la llei relacionats, Trets treballats, Metodologia i recursos, Criteris d'avaluació de la unitat didàctica*. La unitat didàctica es complementa amb annexos que especifiquen les sessions i les activitats que es duran a terme en cada una.

La principal informació que ha permès obtenir és aquella relativa a la dinàmica prevista per a les classes, la metodologia i el tipus d'activitats. També s'ha obtingut informació sobre els continguts, competències i objectius previstos.

Metodologia i recursos:

- Explicacions del professor
- Activitats individuals:
  - Definició conceptes
  - Activitats de classe
  - Mapa conceptual globalització
  - Definició conceptes
  - Activitats de classe
- Activitats cooperatives:
  - Lectura comprensiva
  - Quadre comparatiu països desenvolupats i subdesenvolupats
  - Elaboració del quadern de treball
- Llibre de text editorial SM

Instruments de l'avaluació:

- 1 EXAMEN (5 punts de l'avaluació)
  - Unitats 11, 12 i 13. Constarà de conceptes, qüestions concretes i de desenvolupar
- 2 CONTROLETS (2 punt de l'avaluació)
  - Mapa polític Asia i Oceania (1 punt)
  - Taxes i problemes de població (1 punt)
- TREBALLS EN GRUP BASE (1 punt de l'avaluació)
  - Lectura comprensiva de la globalització (0,5)
  - Quadre comparatiu països desenv/subdes (0,5)
  - Es valorarà tant la qualitat del treball com l'aprofitament del temps
  - Cada alumne valorarà l'esforç dels seus companys
  - Si tots els membres del grup s'impliquen com cal, i el professor ho considera oportú, podrà gratificar als components amb un màxim de 0,25 punts extra.
- TREBALL INDIVIDUAL (1 punt de l'avaluació)
  - Mapa conceptual Globalització
- ACTITUT (1 punt de l'avaluació)

- 0,5 punts faran referència al QUADERN INDIVIDUAL: organització, neteja, al dia, ... (anirà revisant-se al llarg de l'avaluació)
- 0,5 punts faran referència al respecte, puntualitat, participació, interès, normes de convivència, ...

Criteris d'avaluació:

Unitat 9, globalització

- a) Diferenciar les fases històriques per les quals ha travessat el procés de globalització i identificar els components que assenyalen la globalització creixent del món.
- b) Enumerar els fluxos de mercaderies, persones i informació que es produeixen en el món actual i els factors que impulsen la globalització econòmica.
- c) Conèixer els elements que potencien la globalització de les empreses multinacionals, i classificar les estratègies que segueixen les multinacionals per a la seua expansió a tot el món.
- d) Explicar les innovacions que s'estan produint en els transports a escala mundial i que estan determinant una nova distribució dels fluxos de persones i mercaderies, així com els avanços de les telecomunicacions que dominen el món.
- e) Utilitzar correctament el vocabulari específic d'aquesta unitat.

Unitat 10, població

- a) Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- b) Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- c) Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- d) Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- e) Identificar els principals problemes que presenten les grans urbs del planeta.
- f) Identificar els principals moviments migratoris de la història i assenyalar-ne les conseqüències. Explicar els principals fluxos migratoris actuals i les seues repercussions, tant en la zona de recepció com d'emissió.
- g) Explicar les diferents fases per les quals ha anat evolucionant la població des del segle XIX fins ara, segons les taxes de natalitat, nupcialitat, fecunditat i mortalitat.
- h) Enumerar les causes que determinen el repartiment desigual del poblament del nostre país i delimitar les diferents zones resultants.
- i) Establir les principals formes de poblament que es donen al nostre país, com també les causes del desigual repartiment de la població i de l'estructura de la població espanyola actual.
- j) Descriure les causes i els fluxos dels moviments migratoris, tant exteriors com interiors, que s'han produït al llarg de la història d'Espanya, igual que els dels immigrants que hui acollim entre nosaltres.
- k) Explicar les transformacions recents de la ciutat relacionant-les amb les causes que les produeixen. Descriure i analitzar els problemes de les grans ciutats espanyoles.

Programació

L'anàlisi de la programació ha permès veure el marc metodològic i legal de l'assignatura, així com la manera en què s'encabeixen elements transversals que deriven dels plantejaments pedagògics i en valors del centre.

La programació evidencia la inclusió dels valors propis de les obres educatives de La Salle. Els valors s'inspiren en el tarannà cristià de tota l'acció educativa emperò no només es dirigeix als cristians o als creients, sinó que s'adreça a tots els agents involucrats en l'educació. Els valors es resumeixen en: *“suscitar la responsabilitat, desenvolupar la creativitat, promoure la justícia, estimular la convivència, cultivar la interioritat i obrir la transcendència.”* També es vol ensenyar a *“a valorar las diferències entre les cultures i entre les religions com una riquesa.”* I *“participar en alguna dinàmica comunitària i compartir la seua espiritualitat.”*

Així mateix, cal destacar l'aposta per l'aprenentatge cooperatiu, que al igual que altres elements transversals, entre ells les TIC, apareixen definits en cada unitat didàctica.

Entrevistes

Entrevista amb el coordinador TIC, Enrique Ferrero Mollà

L'entrevista es va dur a terme a través d'un qüestionari per impossibilitat de realitzar-la presencialment. Aquest qüestionari fou enviat per correu electrònic i contestat el dia 16 de març de 2016.

1. La plataforma *Sallenet* és una plataforma basada en *Moodle*? Té les mateixes funcionalitats?

Sallenet és una plataforma basada en Moodle (sistema Lliurex) que La Salle a nivell d'Espanya. Mitjançant un equip tècnic que té la seu a Madrid ha creat una sèrie de Blocs que s'inclouen a nucli de Moodle.

Aquests blocs tenen com a finalitat facilitar la comunicació i el flux de informació a les famílies, als alumnes, als professors, a l'equip directiu...

Per altra banda, els cursos Moodle, tenen la mateixa funcionalitat: Fem activitats (qüestionaris, fòrums, wikis, tasques, enquestes...), enllacem webs externes, enllacem recursos...

2. Podries explicar breument el funcionament de la plataforma i alguns avantatges i inconvenients que s'hagen derivat de la utilització d'aquesta?

Els avantatges que podem tindre és que econòmicament és prou assequible, ja que està basada en un sistema lliure. Qualsevol persona que haja treballat en Moodle (Molts Cefires han fet formació en Moodle) pot tindre facilitat per a utilitzar-la. Les activitats que presenta, són fàcilment avaluable i fàcilment dissenyables....

Els inconvenients que puc donar-te són clars. Des del punt de vista de l'administrador, suposa una càrrega de feina molt important la gestió de la plataforma al centre (sobretot a l'inici i final del curs). Altre inconvenient és que Moodle és una eina, al meu parèixer, molt rígida, no et permet combinar-la amb la gran quantitat d'aplicacions, webs, paquets de recursos que hui es poden trobar a la xarxa. Al ser una plataforma de creació i gestió externa al centre, no tenim capacitat de decisió sobre l'aplicació de novetats, actualitzacions... podria dir-te'n moltíssimes més, però acabaré cabrejant-me.

3. En general, creus que al col·legi es dóna prou suport a l'impuls per implementar les TIC a l'aula? En eixe sentit, es disposen de prou recursos materials, humans i econòmics per emprendre projectes educatius que utilitzen en algun grau les TIC?

Al col·legi tenim un enorme suport per part de la direcció general a tot el que suposen les TIC, tenim completa llibertat de moviment basat en la confiança. L'equip TIC rendim comptes amb la direcció perquè és la nostra forma de treballar, no perquè la direcció ens ho exigisca. Respecte als recursos materials, humans i econòmics, mai tenim prou, però estem molt per damunt dels centres La Salle del País Valencià i molt per damunt d'altres centres públics.

4. Hem pots fer un llistat/resum de la infraestructura i característiques de l'equipament TIC del centre (nombre d'aules d'informàtica amb una breu descripció de les característiques dels equips i suports, i en particular la de l'aula de 3r A i B de Geografia que és en la que s'enfoca el projecte).

A veure:

- Totes les aules docents (des d'infantil fins a segon de bat), disposen d'un ordinador, amb connexió a internet, amb pissarra digital (alguns són un equip amb sistema operatiu Windows, i alguns macs mini, les de tercer, per exemple).

- Disposem de 3 aules de informàtica; dos que solen ser utilitzades a secundària i batxiller amb 45 i 28 equips respectivament i altra per a primària amb 32 equips.

- A més, a cada departament didàctic hi ha un equip de sobretaula (Lingüístic, Científic, Humanístic, Tecnològic, Pastoral, Idiomes i Orientació)

- El centre disposa de 10 portàtils per a repartir a aquells alumnes que tenen necessitats educatives especials (concretament a tercer hi ha 5 alumnes amb aquestes característiques).

- Disposem d'un carret on hi ha 28 tauletes amb sistema operatiu Android a disposició dels professors que necessiten fer activitats on-line amb els alumnes.

- Disposem de 4 iPads Air 16 GB a les aules de cinqué i sisé de primària (aquests alumnes van amb iPad i no tenen llibres de text en paper).

- Tot el centre disposa de punts de connexió WiFi i una xarxa per a professors, una xarxa oberta per a alumnes i altra oculta on connectem els iPads.

- La sala de professors disposa de tres PC's i d'un mac mini.

5. Quines dificultats puc trobar a l'hora d'implementar una proposta formativa basada en eines i recursos virtuals mitjançant la plataforma? (problemes de connexió, compatibilitat, nombre de dispositius d'accés...)

El principal problema que pots trobar-te es la connexió a la xarxa, actualment tenim dos tipus de punts WiFi, un que sols permet una connexió d'uns 15-20 equips i altre que té capacitat per a 100. Aquests últims estan muntats a les aules de primària on van els iPads i poc a poc anirem instal·lant a la resta. De tota manera, si és molt important la connexió, podem programar-ho per a algun dia on puga desconnectar un punt de les aules de

primària o bé permetem als alumnes que utilitzen el seu telèfon mòbil amb connexió de dades i no sol haver cap problema.

Entrevista amb el director tècnic de la ESO i docent de Geografia de 3r, José Luis Gutiérrez Valenciano

L'entrevista tingué lloc al col·legi La Salle d'Alcoi el dia 23 de març de 2016.

1. Quins són els materials didàctics utilitzats actualment a l'aula?

En el curs actual estem utilitzant el llibre de SM i alguns recursos addicionals. Els recursos addicionals consisteixen bàsicament en enllaços web que es penjen a la plataforma virtual.

L'any que ve vull canviar el llibre per recursos de creació pròpia allotjats en la plataforma, com els que ja hi ha a altres cursos on done classe com en segon de Batxillerat.

2. Actualment l'editorial ha posat a disposició materials didàctics TIC? Hi ha alguna intenció per part d'esta d'incorporar-les?

Al llibre de text de l'editorial SM hi ha una sèrie de recursos que enllacen amb la plataforma pròpia de l'editorial. Els alumnes, a través d'un codi imprès al llibre, poden accedir a aquesta plataforma on hi ha una sèrie d'activitats en línia. El professor també pot accedir per assignar aquestes activitats.

3. Al document "Caràcter propi dels col·legis de la Salle", entre altres coses s'incideix en la idea de la importància de la introducció de les TIC. Això s'ha traduït en les programacions o algun document on s'especifique un pla d'integració de les TIC en l'àrea d'humanitats i, més concretament en l'assignatura de Geografia?

No hi ha un document com a tal en què s'especifique la integració de les TIC però si que és un element que ha d'aparèixer reflectit en totes les programacions, ja que hi ha un departament de TIC que vetla perquè s'incorporen eficaçment les TIC. Es tracta d'un departament transversal que revisa les programacions i l'ús de les TIC a l'aula.

4. Quines avantatges o beneficis poden sorgir si s'orienta la tasca docent cap a un procés d'ensenyament i aprenentatge recolzat amb la plataforma virtual i altres eines 2.0?

Respecte als alumnes, les TIC poden fomentar la motivació i estan més a prop de la realitat diària dels nostres alumnes, que es troben en l'etapa adolescent. A més, també possibilita l'accés a major nombre i tipologia de recursos.

Com a docents ens permet transmetre més i millor la informació a través de diversos canals i de forma més amena. Altra cosa que fomenta és el seguiment més constant del treball individual i grupal.

5. Hem pots fer un llistat/resum de la infraestructura i característiques de l'equipament TIC amb el que podríem comptar per al projecte (equipament de les aules de 3r i disponibilitat d'alguna aula d'informàtica...)?

Totes les aules estan dotades d'ordinador, projector, connexió WiFi i un carret amb 28 tauletes que podem utilitzar si és necessari, encara que enguany no l'he utilitzat.

Normalment tots els alumnes disposen de dispositius mòbils. Quan hem de realitzar una tasca de recerca o que requereix internet els avisem amb antelació perquè duguen les seues tauletes i ordinadors i la duem a terme.

6. Qui s'encarrega de configurar materials i continguts a la plataforma en l'assignatura?

És cada professor qui s'encarrega de pujar els continguts a la plataforma. Cada docent pot visualitzar les seues assignatures i aquells departaments que són transversals com Pastoral.

Les assignatures apareixen com un Moodle normal, els professors afegim recursos (PDF, enllaços, imatges, etc.).

7. Respecte a la interrelació amb altres assignatures, hi ha algun pla d'interdisciplinarietat? Està previst incidir en projectes interdisciplinaris?

No, tot i que és un projecte de futur que estem molt interessats en dur a terme. Però la rutina del dia a dia ens lleva temps i no trobem mai el moment per dur a terme un projecte que requereix de temps i planificació.

8. Totes les hores de l'assignatura es donen en valencià o hi ha alguna hora dedicada a donar la matèria en anglés o altra llengua?

Sí, totes les hores de l'assignatura es donen en valencià. Les ciències socials, des de primer d'ESO fins quart es donen totes en valencià.

9. Creus que seria possible introduir alguna activitat en anglés?

Sí, ja que la majoria d'alumnes tenen un bon nivell d'anglés.

10. Normalment quantes sessions es dediquen a donar cada tema?

Depén de cada tema, això queda reflectit en la unitat didàctica i en els annexos on s'explica a què es dedica cada sessió.

11. Diria que la metodologia actual es basa principalment en l'exposició magistral, mentre que els alumnes tenen un rol passiu?

Realment no, evidentment les classes magistrals tenen el seu protagonisme però també hi ha moltes classes en què els alumnes intervenen sent ells els qui lligen, expliquen el tema...

12. L'estructura que segueix l'explicació docent és la mateixa de la del llibre?

Seguim el que proposa el llibre però no donem, ni molt menys, tots els continguts d'aquest. De fet, les unitats didàctiques les configure jo i no segueixen l'ordre del llibre.

13. Quan els alumnes fan alguna activitat que involucra les TIC normalment és alguna presentació per a altres companys, concurs...?

Sí, tenim activitats de diversos tipus. Normalment són presentacions i concursos. Per a fer els concursos els alumnes utilitzen aplicacions com *Testeando* i *Kahoot*. També s'utilitza el *Cmap Tool* per fer mapes conceptuals.

14. Els alumnes normalment treballen en grup?

Sí, els alumnes duen a terme treballs en grup i, de fet, estan assegurats en grups de quatre. Cada alumne té un quadern individual però també hi ha un quadern de grup on es recullen totes les activitats fetes en grup.

15. Es tracta d'un quadern físic?

Sí

16. Al quadern també es reflexa allò que aprenen?

Si et refereixes a si té com un diari, no. De moment només és un recull de les activitats grupals però la intenció és convertir-lo en un diari. Es tracta d'un procés gradual, vam introduir primer els quaderns i ara el pròxim és introduir les reflexions dels estudiants.

17. Normalment l'avaluació la fa majoritàriament el professor? Quin paper tenen els alumnes en l'avaluació?

Hi ha una part en què els alumnes s'autoavaluen. Aquesta nota forma part de la nota de grup.

La nota s'obté a partir del treball individual i de grup. Cada alumne té una nota composta per:

- Autoavaluació (33% de la nota)
- Avaluació del professor (33% de la nota)
- Nota del treball grupal (33% de la nota)

Els dos primers apartats són diferents per a cada alumne, mentre que la nota del treball és la mateixa per a tots els membres de l'equip.

18. Quin tipus d'avaluació es dona normalment: sumativa o formativa?

Normalment és sumativa. A banda dels treballs hi ha exàmens i el que coneixem com "controlets", una sèrie de proves de situar ciutats en el mapa, realitzar climogrames...

19. Quan hi ha coavaluació (professor/alumnes) quin instrument d'avaluació s'utilitza (rúbrica, llista d'observació...)?

Per a les exposicions orals sí que hi ha una rúbrica, però per a les altres activitats només hi ha una sèrie de criteris, però no una rúbrica com a tal.

20. Els alumnes disposen des del principi dels objectius, competències i criteris d'avaluació de cada tema?

Sí, des del principi de curs disposen de tota eixa informació i a l'inici de cada trimestre se'ls facilita un document amb els continguts i els criteris d'avaluació dels temes que van a estudiar.

Entrevista amb la cap del Departament d'Humanitats, Leticia Rodrigo

L'entrevista es va dur a terme a través d'un qüestionari per impossibilitat de realitzar-la presencialment. Aquest qüestionari fou enviat per correu electrònic i contestat el dia 2 d'abril de 2016.

- 1. Creus que al col·legi, i al departament d'humanitats en concret, es dona prou suport a la implementació d'activitats basades en TIC a les aules? Hi ha prou recursos materials, humans i econòmics per dur a terme activitats d'aquest tipus?**

Personalment crec que si tinguérem més temps, podríem fer un ús més acurat, cal molt de temps de preparació per tal de crear nous materials amb format digital. Per tant, la principal mancança són els recursos humans. Després, és cert que tenim un armari amb tauletes que comença a ser la joia preada del departament però també ens cal pràctica, tenir-les sempre enllestides i formació per al professorat.

- 2. Creus que un projecte basat en les TIC pot ajudar en el procés d'introducció de les noves tecnologies en les assignatures de ciències socials en línia amb el que s'expressa al projecte educatiu lasal·lià?**

Sí, però en cap cas faria dependre una assignatura sols amb l'ús de les TIC. Després tenim problemes de connexió, indisponibilitat d'aules d'informàtica... i és on es magnifiquen els problemes. Opte per considerar les TIC com una metodologia més, ni més bona ni menys dolenta que d'altres. No podem forçar tots els professors a treballar sols i des de les TIC.

- 3. Amb quins recursos TIC compta actualment el departament? A banda del material pròpiament tecnològic, el departament compta amb materials pedagògics TIC (activitats, lliçons...)?**

Les assignatures amb llibres de text disposen del material propi de les editorials, però la majoria de les nostres assignatures han començat aquest any amb material propi, no tot eixe material implica un ús real de les TIC, que els apunts estiguen a Sallenet no implica que siguin interactius en la majoria dels casos. Estem encetant un nou camí.

- 4. En termes generals, quins usos creus que se'n fa de les TIC a l'aula en les assignatures del departament? (Per recolzar l'explicació del professor, per cercar informació, perquè els alumnes treballen cooperativament...)**

En assignatures com CCSS serveix per a treballar en grup i com a reforç del treball del professor. En assignatures com Religió són el fil conductor per tal d'avançar amb el contingut i treballar cooperativament. A la resta d'assignatures (EC, Ètica, Filo, Hist) cobreixen tot tipus de necessitats, des de recolzament, fins a recerca d'informació i resolució d'exercicis des de Sallenet.

- 5. Hi ha algunes activitats que es duguen a terme de manera interdepartamental? En cas afirmatiu, l'organització d'aquestes suposa molts problemes organitzatius?**

No.

- 6. Com es valoraria des del departament la inclusió d'un projecte interdisciplinari? Seria possible dur a terme una prova pilot o suposaria molts problemes?**

Personalment considere que és el camí a encetar, això és cooperatiu en la pràctica, i no sols a nivell teòric. Amb les proves diagnòstiques ho estem intentant, però sempre acaba sent tema per a la pròxima reunió per qüestió de temps i de saturació de treball.

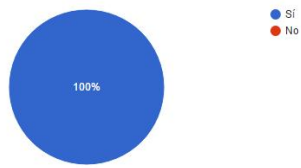
7. Quins són els principals problemes que hem puc trobar a l'hora d'implementar un projecte basat en les TIC?

La tradicionalitat tant de pares com d'alumnes, és a dir, sempre es necessitaran apunts tangibles, exercicis corregits pel professor i que servisquen d'exemple fiable... Després està el problema tècnic de la connexió a internet, va a fallar, no vas a tindre els programes instal·lats necessaris per a una activitat X...

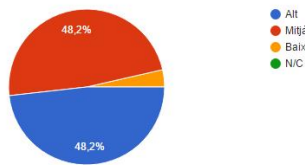
Resultats de l'enquesta als alumnes

Coneixement de l'entorn tecnològic

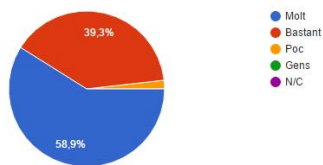
Coneixes les aplicacions de Google Gmail i Google Drive? (56 respostes)

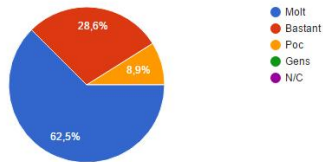
En cas que utilitzes Google Drive tens un coneixement de les seues funcions: (56 respostes)

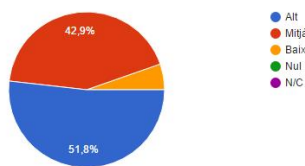
Saps crear i compartir documents amb altres companys? (56 respostes)

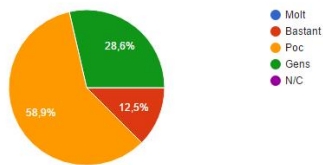
Saps treballar col·laborativament en línia amb altres companys? (56 respostes)

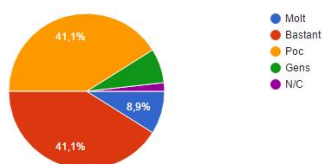
El teu coneixement sobre la plataforma Sallenet és: (56 respostes)

Creus que és necessari algun tipus de formació per poder-la utilitzar? (56 respostes)

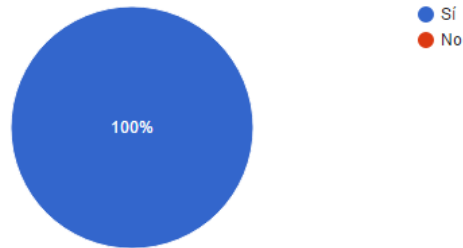
Coneixes eines TIC per representar informació (mapes mentals, pòsters virtuals...)? (56 respostes)

Accés a internet

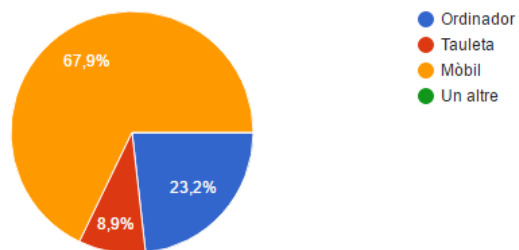
Tens accés a internet a casa (56 respostes)

Accedeixes diàriament a internet? (56 respostes)

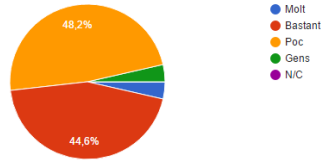
Normalment et connectes per mitjà de: (56 respostes)

En relació a l'assignatura Geografia

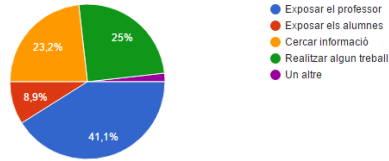
Amb quina freqüència s'utilitzen actualment recursos i eines virtuals en l'assignatura?

(56 respostes)

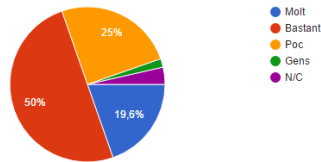
Quan s'utilitzen recursos TIC en Geografia és per a:

(56 respostes)

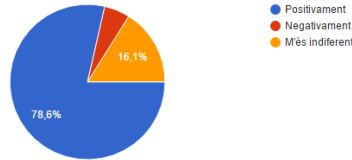
Creus que les eines i recursos virtuals t'ajudarien a millorar la comprensió de la matèria?

(56 respostes)

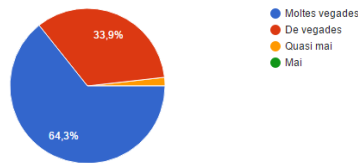
Com valoraries la possibilitat de treballar virtualment i cooperativament amb altres companys?

(56 respostes)

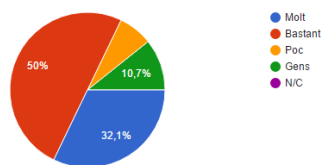
Habitualment treballes en grup?

(56 respostes)

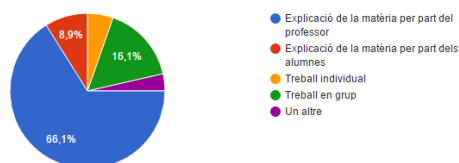
T'agrada treballar en grup?

(56 respostes)

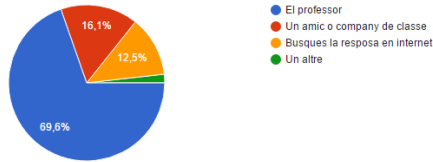

Normalment la majoria del temps de classe es dedica a:

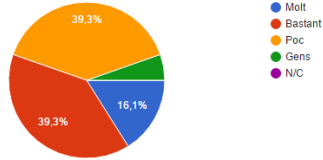
(56 respostes)

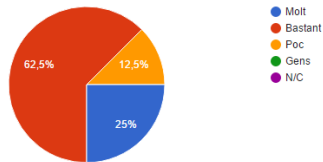
Quan tens un dubte sobre l'assignatura prefereixes aclarir-lo amb: (56 respostes)

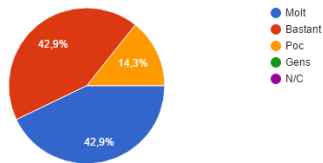
Utilitzes habitualment internet per aclarir dubtes o buscar informació per ampliar el teu coneixement sobre el que s'ha treballat a l'aula? (56 respostes)

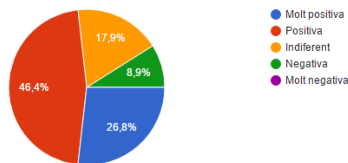
Creus que és important disposar de la informació relativa als objectius, competències, avaluació, etc. de cada unitat abans de començar? (56 respostes)

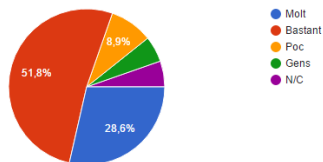
Creus convenient que s'implante un sistema d'avaluació perquè l'alumne pugui valorar l'activitat en general, la metodologia i el paper del professor al llarg del procés de la realització de les activitats plantejades? (56 respostes)

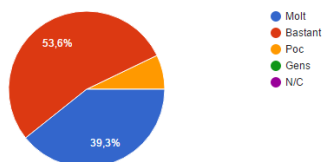
Com valoraries la possibilitat de dedicar més temps de classe a fer treballs? (56 respostes)

Consideres que aprens més quan realitzes treballs d'investigació? (56 respostes)

A pesar de ser una assignatura obligatòria, et sembla que Geografia t'ajuda a comprendre el món actual? (56 respostes)

Observació⁴⁰

A les classes, conforme es va informar per part del centre des del primer moment, els alumnes estan distribuïts en grups de quatre, formant equips que es canvien cada trimestre.

La dinàmica habitual de les sessions és corregir els deures, repassar el que s'havia vist anteriorment i explicar el tema que toque en la sessió. Concretament, en les sessions que es van presenciar el tema era el de les telecomunicacions en el món global i per això el professor va posar en pràctica una dinàmica de *jigsaw* en la qual feia quatre preguntes i cada membre de l'equip n'havia de respondre una. Després els "experts" de tots els equips que havien contestat la mateixa pregunta posaven en comú les seues respostes i després tornaven al seu grup original per posar en comú el que havien acordat. Posteriorment, el professor relacionava el tema de les preguntes amb el tema més teòric que apareixia al llibre i establia la relació entre allò que els alumnes ja saben i el que es recull als materials didàctics.

L'observació de la classe ha permès constatar que normalment es treballa en una dinàmica grupal i que moltes activitats de la classe involucren activament els estudiants i no necessàriament impliquen l'exposició del docent.

---

⁴⁰ L'observació de les classes es va dur a terme als dos grups en dos dies diferents, el 6 i 7 d'abril de 2016.

Annex 3. Procediments i criteris avaluatius per a cada activitat

Activitats unitat: globalització

Activitat 1: *Què hi veus?*

Tipus: Introducció

Procediment:

Fase 1

Cada grup rep una sèrie d'afirmacions i una imatge i contesta a qüestions sobre les fotos. Una vegada ho han fet tots els grups, posterior posada en comú en la classe.

Fase 2

Cada estudiant busca una notícia que creu que està relacionada amb el tema de la globalització i justifica la seua resposta. La notícia la comparteixen al fòrum. Cada alumne opina sobre la notícia d'un company d'altre grup.

Fase 3

Posada en comú de les definicions de globalització i comentari de les notícies seleccionades.

Criteris d'avaluació:

- Diferenciar les fases històriques per les quals ha travessat el procés de globalització i identificar els components que assenyalen la globalització creixent del món.
- Utilitzar correctament el vocabulari específic.

Activitat 2: *Els factors de la globalització*

Tipus: Comprensió lectora

Procediment:

Fase 1

Tots lligen una sèrie de textos extrets de diverses fonts (periòdics, organismes internacionals...) i es pregunta sobre els possibles factors de la globalització.

Fase 2

Posada en comú en la classe i el professor explica aquests factors a través dels exemples vistos.

Criteris d'avaluació:

- Enumerar els fluxos de mercaderies, persones i informació que es produeixen en el món actual i els factors que impulsen la globalització econòmica.

- Conèixer els elements que potencien la globalització de les empreses multinacionals, i classificar les estratègies que segueixen les multinacionals per a la seua expansió a tot el món.
- Explicar les innovacions que s'estan produint en els transports a escala mundial i que estan determinant una nova distribució dels fluxos de persones i mercaderies, així com els avanços de les telecomunicacions que dominen el món.
- Utilitzar correctament el vocabulari específic d'aquesta unitat.

Activitat 3: Webquest

Tipus: Investigació

Procediment:

Fase 1

Presentació en classe d'un problema a través d'una webquest: una empresa de grans magatzems disposa d'una marca pròpia de diversos sectors (tecnològic, alimentari i tèxtil). Un dels directius de l'empresa ha vist un documental i s'ha adonat que les condicions de treball i les conseqüències de la producció d'alguns d'aquests productes són realment molt pitjor del que es pensava. S'explicarà als estudiants que han d'adquirir el rol de consultors per investigar les actuals condicions de producció, com es poden millorar i com això pot beneficiar tant els productors com la pròpia empresa. Els resultats els resumiran en un informe i una presentació en format *Pecha Kucha*.

Fase 2

A continuació, es proveeix els estudiants amb els objectius i es realitza una pluja d'idees sobre els elements que es poden tenir en compte per avaluar la presentació i l'informe. Amb les idees dels estudiants es configura una rúbrica que s'utilitzarà tant per a l'avaluació final com per a l'avaluació formativa.

Fase 3

Cada grup investiga els elements assignats per l'empresa i elaboració un informe escrit contestant unes preguntes.

Fase 4

Realització de la presentació en format *Pecha Kucha* per explicar l'informe. Una vegada feta es compartirà l'enllaç al fòrum perquè els altres grups puguin i coavaluació formativa (cada grup avalua i és avaluat per altres dos). Amb els resultats de la coavaluació es millora la presentació final.

Fase 5

Presentació del *Pecha Kucha* a classe.

Criteris d'avaluació:

- Enumerar els fluxos de mercaderies, persones i informació que es produeixen en el món actual i els factors que impulsen la globalització econòmica.

- Conèixer els elements que potencien la globalització de les empreses multinacionals, i classificar les estratègies que segueixen les multinacionals per a la seua expansió a tot el món.
- Explicar les innovacions que s'estan produint en els transports a escala mundial i que estan determinant una nova distribució dels fluxos de persones i mercaderies, així com els avanços de les telecomunicacions que dominen el món.
- Utilitzar correctament el vocabulari específic d'aquesta unitat.

Criteris específics:

- Qualitat de les reflexions.
- Adequació de la informació inclosa.
- Profunditat i extensió de cada apartat.
- Presentació dins del termini establert.
- Presentació del treball seguint les indicacions del professor sobre l'estructura formal (haurà de presentar títol i portada, índex, bibliografia, etc.).
- Citació de les fonts d'informació utilitzades.
- Faltes d'ortografia i expressió.

Activitat 4: *Què en penses?*

Tipus: Debat

Procediment:

Fase 1

Lectura i visualització de diversos materials sobre els avantatges i inconvenients de la globalització i elaboració d'un guió per realitzar el debat.

Fase 2

Debat sobre els avantatges i inconvenients partint del que han visualitzat a casa.

Fase 3

Elaboració d'una opinió personal fonamentada sobre el tema tractat, com els afecta a ells i com ells afecten els altres.

Criteris d'avaluació:

- Diferenciar les fases històriques per les quals ha travessat el procés de globalització i identificar els components que assenyalen la globalització creixent del món.
- Enumerar els fluxos de mercaderies, persones i informació que es produeixen en el món actual i els factors que impulsen la globalització econòmica.
- Conèixer els elements que potencien la globalització de les empreses multinacionals, i classificar les estratègies que segueixen les multinacionals per a la seua expansió a tot el món.

- Explicar les innovacions que s'estan produint en els transports a escala mundial i que estan determinant una nova distribució dels fluxos de persones i mercaderies, així com els avanços de les telecomunicacions que dominen el món.
- Utilitzar correctament el vocabulari específic d'aquesta unitat.

Criteris específics:

- Qualitat de les reflexions.
- Adequació de la informació inclosa.
- Presentació dins del termini establert.
- Faltes d'ortografia i expressió.

Activitats unitat: població

Activitat 1: *Tots connectats?*

Tipus: Introducció

Procediment:

Fase 1

Presentació d'un mapa amb la gent connectada a internet i intenten respondre a la pregunta *qui no està connectat? Per què?*

Fase 2

A partir de les respostes dels alumnes a les preguntes anteriors s'hi introdueix el tema de la població i la seua distribució amb el mapa de creixement de la població.

Fase 3

Intercanvi d'opinions sobre les causes que poden explicar la desigual distribució i aclariment per part del docent.

Criteris d'avaluació:

- Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.

Activitat 2: *Juguem?*

Tipus: Revisió i presentació de vocabulari a través d'un joc

Procediment:

Fase 1

Cada grup rep uns termes que ha de completar per elaborar un glossari sobre població (taxa natalitat, mortalitat...) i cada alumne planteja dos preguntes per al joc sobre conceptes treballats per altres grups.

Fase 2

Juguem al *Kahoot!* amb el vocabulari de la unitat

Criteris d'avaluació:

- Aspectes que cobreix la informació presentada.
- Expressió escrita.
- Interés de les preguntes plantejades.

Activitat 3: *Un món demogràficament dividit*

Tipus: Anàlisi i tractament de la informació

Procediment:

Fase 1

Cada grup rep sis targetes amb dades relatives als continents (taxa fertilitat, esperança de vida...) i especula sobre quin continent pot representar cada un. Els estudiants justifiquen com han arribat a eixes conclusions en el quadern grupal.

Fase 2

Posada en comú amb la resta de la classe i comparació.

Criteris d'avaluació:

- Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.

Activitat 4: *Població, present, passat, futur*

Tipus: Investigació, anàlisi i tractament de la informació

Procediment:

Fase 1

Cada grup investiga sobre un continent l'evolució de la taxa de fertilitat i l'esperança de vida entre 1950 i l'actualitat i les diferències internes entre els països del seu continent. També s'analitzen de les projeccions per al futur.

Fase 2

Exposició de la investigació a la resta de la classe.

Fase 3

Discussió en grup dels possibles factors que influeixen perquè es produïsquen els canvis i posada en comú amb la resta de la classe.

Criteris d'avaluació:

- Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- Identificar els principals problemes que presenten les grans urbs del planeta.
- Explicar les diferents fases per les quals ha anat evolucionant la població des del segle XIX fins ara, segons les taxes de natalitat, nupcialitat, fecunditat i mortalitat.

Activitat 5: *Comparant països*

Tipus: Investigació, anàlisi i tractament de la informació

Procediment:

Fase 1

Cada estudiant tria un país del seu continent i estudia la seua població i les causes que expliquen la seua estructura. Després comparteix els resultats al fòrum i revisa el treball d'altre company per determinar les similituds i diferències entre ells.

Fase 2

Elaboració d'un informe establint les similituds i diferències i explicant les causes.

Criteris d'avaluació:

- Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- Identificar els principals problemes que presenten les grans urbs del planeta.
- Explicar les diferents fases per les quals ha anat evolucionant la població des del segle XIX fins ara, segons les taxes de natalitat, nupcialitat, fecunditat i mortalitat.

Criteris específics:

- Qualitat de les reflexions.

- Adequació de la informació inclosa.
- Profunditat i extensió de cada apartat.
- Presentació dins del termini establert.
- Presentació del treball seguint les indicacions del professor sobre l'estructura formal (haurà de presentar títol i portada, índex, bibliografia, etc.).
- Citació de les fonts d'informació utilitzades.
- Faltes d'ortografia i expressió.

Activitat 6: *Les piràmides no només són d'Egipte*

Tipus: Investigació, anàlisi i tractament de la informació

Procediment:

Fase 1

El professor explica les piràmides de població i cada membre del grup n'elabora una sobre un país o lloc diferent.

Fase 2

Comparació de les formes de les piràmides entre els membres del grup, establiment de les diferències i posada en comú de les conclusions de la comparació entre tota la classe. Finalment el professor explica a què es deuen les diferències.

Criteris d'avaluació:

- Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- Explicar les diferents fases per les quals ha anat evolucionant la població des del segle XIX fins ara, segons les taxes de natalitat, nupcialitat, fecunditat i mortalitat.
- Establir les principals formes de poblament que es donen al nostre país, com també les causes del desigual repartiment de la població i de l'estructura de la població espanyola actual.
- Explicar les transformacions recents de la ciutat relacionant-les amb les causes que les produeixen. Descriure i analitzar els problemes de les grans ciutats espanyoles.

Activitat 7: *El viatge de la seua vida*

Tipus: Investigació, anàlisi i tractament de la informació, reflexió i creació

Procediment:

Fase 1

Explicació del projecte d'aplicació i investigació. Els alumnes rebran l'encomanament per part d'una ONG de dissenyar una campanya publicitària per conscienciar els estudiants sobre el tema de la immigració. Hauran d'investigar els orígens, les conseqüències, el paper de la societat, les possibles solucions... Com a resultat final hauran de triar entre presentar:

- Un spot publicitari en vídeo.
- Un spot publicitari en àudio.
- Un pòster o infografia.

Fase 2

Cada grup estudia una ruta migratòria i la situa en el mapa.

Fase 3

Els grups investiguen les causes de per què decideixen fugir a certs països i posada en comú dels factors que expliquen per què els immigrants marxen de les seues zones d'origen.

Fase 4

Els estudiants debaten com els països receptors es beneficien dels immigrants.

Fase 5

Disseny i elaboració del producte final de la campanya publicitària.

Fase 6

Presentació de la campanya dissenyada a la resta de la classe i coavaluació formativa: cada grup n'avalua altres dos a través d'una rúbrica.

Fase 7

Presentació final de la campanya a tota la classe.

Criteris d'avaluació:

- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- Identificar els principals problemes que presenten les grans urbs del planeta.
- Identificar els principals moviments migratoris de la història i assenyalar-ne les conseqüències. Explicar els principals fluxos migratoris actuals i les seues repercussions, tant en la zona de recepció com d'emissió.
- Descriure les causes i els fluxos dels moviments migratoris, tant exteriors com interiors, que s'han produït al llarg de la història d'Espanya, igual que els dels immigrants que hui acollim entre nosaltres.
- Explicar les transformacions recents de la ciutat relacionant-les amb les causes que les produeixen. Descriure i analitzar els problemes de les grans ciutats espanyoles.

Activitat 8: *Un immigrant...*

Tipus: Anàlisi i tractament de la informació, reflexió i argumentació

Procediment:

Fase 1

A través de diverses notícies escrites i en vídeo els estudiants determinen quina és la imatge que es dona de la immigració i dels immigrants als mitjans de la comunicació.

Fase 2

Debat sobre el que s'ha analitzat.

Criteris d'avaluació:

- Identificar els principals moviments migratoris de la història i assenyalar-ne les conseqüències. Explicar els principals fluxos migratoris actuals i les seues repercussions, tant en la zona de recepció com d'emissió.
- Descriure les causes i els fluxos dels moviments migratoris, tant exteriors com interiors, que s'han produït al llarg de la història d'Espanya, igual que els dels immigrants que hui acollim entre nosaltres.
- Explicar les transformacions recents de la ciutat relacionant-les amb les causes que les produeixen. Descriure i analitzar els problemes de les grans ciutats espanyoles.

Activitat 9: *Concloem*

Tipus: Anàlisi i tractament de la informació, reflexió i argumentació

Procediment:

Elaboració d'un mapa conceptual amb tots els elements que s'han vist sobre la població.

Criteris d'avaluació:

- Descriure els diferents tipus de creixement associant-los al grau de desenvolupament de cada zona.
- Diferenciar les diferents àrees del món segons la densitat de població.
- Explicar les causes de les desigualtats en l'estructura demogràfica mundial.
- Analitzar com s'ha produït el creixement de la població urbana mundial als últims dos segles, i la seua desigual evolució segons del grau de desenvolupament.
- Identificar els principals problemes que presenten les grans urbs del planeta.
- Identificar els principals moviments migratoris de la història i assenyalar-ne les conseqüències. Explicar els principals fluxos migratoris actuals i les seues repercussions, tant en la zona de recepció com d'emissió.
- Explicar les diferents fases per les quals ha anat evolucionant la població des del segle XIX fins ara, segons les taxes de natalitat, nupcialitat, fecunditat i mortalitat.

- Enumerar les causes que determinen el repartiment desigual del poblament del nostre país i delimitar les diferents zones resultants.
- Establir les principals formes de poblament que es donen al nostre país, com també les causes del desigual repartiment de la població i de l'estructura de la població espanyola actual.
- Descriure les causes i els fluxos dels moviments migratoris, tant exteriors com interiors, que s'han produït al llarg de la història d'Espanya, igual que els dels immigrants que hui acollim entre nosaltres.
- Explicar les transformacions recents de la ciutat relacionant-les amb les causes que les produeixen. Descriure i analitzar els problemes de les grans ciutats espanyoles.

 criteris específics:

- Qualitat de la informació inclosa.
- Correcta identificació dels diversos aspectes de la població.
- Correcta interrelació i connexió entre termes.

Annex 4. Criteris per al disseny

A l'hora de dissenyar els materials és necessari considerar dos vessants, per un costat tots aquells aspectes tecnològics i, per l'altre, tot allò relacionat amb els aspectes pedagògics:⁴¹

ASPECTES PEDAGÒGICS	
CRITERI GENERAL	PARÀMETRES
Objectius i coherència didàctica	<ul style="list-style-type: none"> • Especificar els objectius, els destinataris, la seqüència didàctica, la forma d'avaluació, etc. • Coherència entre els objectius, destreses i forma d'avaluació. • Coherència entre els continguts, els objectius, destinataris, competències i avaluació.
Qualitat dels continguts	<ul style="list-style-type: none"> • Presentar el contingut de forma clara. • Incloure instruccions per als alumnes. • El contingut ha de correspondre al nivell dels estudiants. • El contingut ha de ser coherent amb els objectius.
Capacitat de generar reflexió, crítica i innovació.	<ul style="list-style-type: none"> • Fomentar la reflexió sobre els continguts presentats. • Fomentar la reflexió crítica de l'alumne. • Fomentar l'aprenentatge autònom i la relació amb termes ja apresos o estudiats.
Interactivitat i adaptabilitat	<ul style="list-style-type: none"> • Permetre que l'alumne es moga entre les diverses seccions lliurement perquè pugui controlar el seu aprenentatge. • Presentar activitats per a treballar diverses competències.
Motivació	<ul style="list-style-type: none"> • Fer referència a problemes del món real que afecten els alumnes.

ASPECTES TÈCNICS	
CRITERI GENERAL	PARÀMETRES
Format i disseny	<ul style="list-style-type: none"> • El disseny s'ha de presentar de forma organitzada i clara. • Utilitzar formats multimodals: àudio, text

⁴¹ Diversos autors i institucions han intentat establir unes pautes d'anàlisi per als recursos i activitats, com ara el MIT. Tanmateix, no hi ha una única pauta acceptada per tot el món i cada institució o cada autor emfasitza un aspecte o altre de l'anàlisi. Emperò, la majoria de pautes d'anàlisi comparteixen uns trets comuns, en especial l'anàlisi dividit en dos aspectes essencials: l'anàlisi pedagògica i la tècnica. El *checklist* que ací presentem és un compendi extret dels diversos autors, però en especial del [COdA](#). A partir de les pautes d'anàlisi es poden dissenyar materials que tinguin en compte aquests factors.

	<p>i vídeos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els textos i imatges s'han de visualitzar correctament.
Usabilitat	<ul style="list-style-type: none"> • La navegació ha de ser fàcil i els continguts s'han de trobar ràpidament. • La interfície ha de ser intuïtiva i organitzada de manera seqüencial. • Els enllaços han d'estar actualitzats.
Accessibilitat	<ul style="list-style-type: none"> • Els textos han de ser fàcilment llegibles, ampliables a través del navegador i els enllaços que hi apareixen estar identificats clarament. • Les imatges i vídeos s'han de visualitzar clarament. • La navegació entre les diferents seccions ha de ser fluïda.
Interoperabilitat	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitzar formats estàndard: html, PDF... • Intentar que es pugui accedir des de qualsevol sistema operatiu.

Annex 5. Observació implementació

17 de maig

Seguint amb la planificació, la implementació es va començar el dia 17 de maig en el grup B.

En primer lloc s'ha presentat el projecte als estudiants, explicant tots els materials i els apartats de la web. També s'ha explicat el procés previst i la metodologia de treball. Aquesta explicació ha sigut realitzada entre el professor de Geografia i l'estudiant del màster.

Després, utilitzant la pissarra digital, s'ha visualitzat el vídeo que es troba a la pàgina "inici" per introduir la temàtica del projecte que els estudiants van a realitzar i s'ha explicat quina és la finalitat de la seua investigació, així com les activitats que el conformen. També s'han presentat els espais que s'utilitzaran per a dur a terme les activitats, tant la web com els propis apartats del Sallenet.

A continuació s'ha procedit a realitzar els exercicis de l'activitat 1. Primerament s'han repartit els diversos termes a definir entre els grups i després s'ha donat temps perquè cada grup cercara el significat dels termes amb els dispositius mòbils. Posteriorment

s'ha realitzat una posada en comú i s'han aclarit conceptes a través de les preguntes del docent als membres dels equips. L'estudiant del màster també ha col·laborat en aquesta activitat recolzant el docent.

Després d'aquest exercici s'ha recordat que els estudiants havien d'incloure el que havien après al diari personal d'aprenentatge. Això ha causat nombrosos dubtes perquè és la primera vegada que utilitzen un quadern individual en l'assignatura i no saben molt bé el procés, de manera que s'ha explicat que el que havien de fer era un reflexió del que aprenien i no només copiar el que deien els altres grups. A més, s'ha remarcat que aquesta reflexió s'havia de realitzar al final de la classe per poder incorporar tot el que havien après al llarg de la sessió.

En acabar aquesta explicació els alumnes han analitzat el mapa de l'activitat 3, accedint a la pàgina web del projecte, i han compartit la informació analitzada entre els membres de l'equip.

Incidències i solucions adoptades

Com a incidència més important, cal destacar que la sessió s'ha dut a terme a primera hora de la vesprada i això, junt amb els factors climatològics i que ens trobem acabant el curs, ha propiciat que a l'inici de la classe i durant aquesta el docent haja hagut d'intervindre per mantindre l'ordre. Si a d'això li sumem que s'havia de presentar el projecte i realitzar dues activitats, el resultat és que l'exercici 3 de l'activitat 1 (fonamental per al repartiment de temes per equips i de les tasques dins de cada un) no s'ha pogut realitzar en la sessió. S'ha acordat que la pròxima sessió s'iniciï amb aquest exercici.

A nivell tècnic, tots els materials han funcionat correctament, tant la pàgina com la xarxa WiFi. Els alumnes han pogut accedir tant a Sallenet com a la resta dels materials allotjats a la web del projecte. Endemés, cal destacar que la tecnologia responsiva de la pàgina ha estat molt útil perquè la majoria d'estudiants han accedit a la web a través de telèfons mòbils. Com a única incidència destacable a nivell tecnològic es pot mencionar que el navegador de l'ordinador de l'aula en compte d'obrir pestanyes noves quan es clicava en l'enllaç, com ocorre en els altres dispositius, obria la pàgina en la mateixa pestanya, pel que cada vegada que s'intentava obrir un enllaç després s'havia de tornar a accedir a la pàgina del projecte.

Per altra banda, una alumna va intentar editar el document que serveix de plantilla. A partir de l'avís del Google Docs l'estudiant ha escrit a aquesta alumna per explicar-li com realitzar la còpia i edició del document.

18 de maig

El 18 de maig, abans de començar la classe es va mantindre un xicotet intercanvi d'impressions entre el docent i l'estudiant del màster per a valorar el que s'havia fet el dia anterior. En eixe sentit, el docent ha apuntat que només una alumna de la classe de 3r B havia compartit el document amb ell, pel que la resta, o bé no l'han fet o encara no l'han compartit. Val a dir que aquesta alumna és la mateixa a la que se li va resoldre el dubte.

El professor ha remarcat que és probable que no ho hagen realitzat perquè no han volgut, no per desconeixement. Però per evitar l'excusa de no fer-ho per desconeixement, s'ha decidit que en l'explicació del projecte al grup A, que anava a desenvolupar-se el mateix dia, es dedicaria més temps per explicar què cal fer en el quadern individual i com l'han de copiar i compartir amb el docent.

El procés seguit per explicar el projecte, a banda del que s'ha comentat, ha sigut el mateix que en l'altre grup. Emperò, a diferència de l'altre, sí que s'han pogut realitzar totes les activitats,

incloent-hi el repartiment de tasques entre els membres de l'equip. S'ha recordat que aquest exercici que s'han repartit és fonamental que el realitzen per a la pròxima sessió, ja que aquesta depèn de la informació que hagen inclòs. També s'ha explicat com han d'editar la pàgina del wiki i s'ha recordat que els passos es troben igualment explicats en un [document](#) a la plataforma que poden consultar el qualsevol moment i que poden plantejar els dubtes que els sorgisquen fora del centre en l'espai de "Dubtes" de Sallenet.

Incidències i solucions adoptades

Com a incidències tecnològiques més destacables podem dir que la pissarra digital de la classe no funcionava i per això s'ha hagut de buscar una aula buida i realitzar el trasllat dels estudiants fins aquesta. A pesar d'això, i a diferència de l'altre grup, els exercicis s'han pogut realitzar conforme estaven previstos a la planificació.

Altra incidència destacable ha sigut els problemes d'accés a la xarxa WiFi per part d'alguns estudiants, de manera que només uns quants han pogut accedir als materials previstos per a les activitats. No obstant, com que les activitats eren grupals i es tractava de la primera sessió dedicada també a l'explicació del projecte, els alumnes han pogut compartir els dispositius mòbils i no ha suposat un problema major.

Al finalitzar la sessió el docent i l'estudiant de màster han acordat que en aquest grup s'intentarà mantindre la planificació prevista inicialment, mentre que a l'altre grup la pròxima sessió es dedicarà a la distribució de tasques entre els membres, la cerca d'informació i l'explicació de com s'ha de compartir el diari personal. Així mateix, també s'ha vist la necessitat de crear una pàgina wiki més per al grup A perquè hi ha set equips, mentre que només hi ha sis pàgines a la wiki. Per al grup B també cal crear dues pàgines wiki perquè hi ha huit equips.

L'estudiant de màster ha creat aquestes pàgines, identificant les noves pàgines que versen sobre els mateixos tems amb un dos en números romans entre parèntesi per diferenciar-les de les de l'altre equip.

Veient els dubtes que han sorgit s'ha desenvolupat és un document explicatiu de [com copiar i compartir un document](#) amb el Google Docs perquè puguin fer el seu quadern individual sense problemes.

19 de maig

Al grup B, s'ha iniciat la classe explicant com cal copiar la plantilla per realitzar el quadern individual i com compartir aquest document amb el docent. També s'ha recordat que a Sallenet hi ha un document explicatiu perquè puguin consultar-lo en qualsevol moment.

Després s'ha procedit a explicar l'activitat 2, així com el funcionament del wiki. Els grups han començat a cercar informació amb els seus dispositius mòbils a classe i s'han resolt els dubtes sorgits entorn el funcionament de les plantilles individuals i de repartiment de tasques grupals, així com sobre el funcionament de la wiki.

Mentre que els estudiants treballaven s'ha pogut mantindre un intercanvi d'impressions sobre el desenvolupament del projecte amb el docent. Aquest ha explicat que perquè el projecte funcionara sense problemes es requereix més temps d'implementació i, tal vegada, dirigir més les activitats de recerca proporcionant uns pocs enllaços on trobar informació o creant vídeos que expliquen les preguntes que han de contestar. Tanmateix, el professor es mostra positiu envers el projecte i entén que el temps que hi ha per a la implementació és curt i que es tracta

d'una prova pilot que precisament pot evidenciar allò que cal modificar o tindre en compte per a futures revisions.

Altre aspecte que s'ha comentat és que el projecte, com que no estava previst des de l'inici de curs, no està contemplat en l'avaluació de l'assignatura, el que fa que molts alumnes es prenguen les activitats amb més calma que quan aquestes estan clarament identificades en el pes de l'avaluació. A més, és una època d'exàmens i els estudiants estan més centrats en les assignatures en què tenen les proves.

En acabar la classe s'ha recordat que per al pròxim dia havien d'haver fer i compartir el quadern individual i contestar les preguntes de l'Activitat 2 a la pàgina del seu grup en el wiki.

Incidències i solucions adoptades

La major incidència, a banda del retard temporal que s'arrossega del primer dia, ha sigut que l'accés a la xarxa. Al igual que el dia anterior, en alguns moments tots els membres de l'equip no podien accedir. Però finalment sí que han pogut cercar informació i tots els grups han pogut accedir a la xarxa. Com a solució s'ha proposat que evitaren accedir als recursos en format vídeo perquè requereixen més connexió.

20 de maig

Al grup A s'ha pogut comprovar que pocs grups havien editat correctament el wiki, pel que s'ha procedit a explicar de nou el que calia fer i s'ha recordat que disposaven de l'explicació en imatges i escrita a la plataforma.

El docent també ha ressaltat la necessitat de que cada grup compartira el repartiment de tasques i rols i cada estudiant el seu quadern personal.

Tot i aquest contratemps, la sessió s'ha desenvolupat amb normalitat, procedint primer a la recerca i inclusió de la informació a les wikis grupals i la posterior gravació del vídeo. Alguns grups, com que sí que havien treballat la informació, han començat a gravar el vídeo.

Incidències i solucions adoptades

Amb la revisió del wiki s'havia comprovat que pocs havien inclòs la informació necessària, de manera que s'ha optat per dedicar la primera part de la classe a cercar més informació i editar el wiki, mentre que els alumnes que havien acabat han disposat de tems per pensar com fer el vídeo i començar a realitzar-lo.

El docent, veient la manca de temps, ha esmentat la possibilitat de que els alumnes reprenguen el projecte en les pròximes sessions posteriors a la implementació després de l'examen que tenen previst perquè així puguin finalitzar el vídeo. Així, s'ha decidit prioritzar la recerca i elaboració d'informació per a la wiki i l'elaboració i compartició del quadern individual i deixar el vídeo per a més avant.

Altra incidència que cal remarcar és que la classe de l'A continuava sense disposar de projector perquè s'havia trencat, pel que s'ha procedit al trasllat de la sessió a altra aula. Com que es necessitava editar el wiki i es disposava de l'aula d'informàtica menuda tota la classe s'ha traslladat i cada grup ha pogut disposar d'uns quants ordinadors des dels quals realitzar les diverses tasques de l'activitat 2.

23 de maig

Aquest dia s'ha desenvolupat l'última sessió, tant al grup A com al B. La classe s'ha dut a terme a l'aula d'informàtica perquè ja estava previst que es duria a terme l'avaluació, tant del projecte com de l'aprenentatge.

El procediment seguit en ambdós grups ha sigut realitzar primer l'avaluació del projecte per a després realitzar l'activitat 4 del mateix. S'ha decidit realitzar l'activitat 4 a l'aula d'informàtica perquè es disposava d'ordinadors per a tots els alumnes i perquè és una activitat més interactiva que pot resultar més fàcil amb un ordinador.⁴² En acabar la simulació els alumnes han anotat les seues reflexions personals als quaderns individuals d'aprenentatge.

Per últim, s'ha dedicat la part final de la classe a l'avaluació de l'aprenentatge per part dels propis alumnes, a través de les rúbriques d'autoavaluació i coavaluació.

Incidències i solucions adoptades

La disponibilitat de l'aula d'informàtica ha fet que no hi hagueren problemes de connectivitat i els únics imprevistos destacables han sigut que alguns ordinadors no funcionaven i que la rúbrica de coavaluació tenia com a obligatòries les preguntes per a tots els membres de l'equip, però hi havia equips amb menys membres.

La solució al primer problema ha sigut passar l'alumne a altre ordinador que sí que funcionava perquè hi havia més ordinadors que alumnes. El segon imprevist s'ha solucionat al grup B (el primer amb el qual es tenia classe) amb l'emplenament de totes les respostes però per omplir la valoració sobre el company que no existia al grup han posat en el nom del company "ningú", de manera que el docent sap que no ha de considerar aquesta nota en l'avaluació. Per al grup A ha donat temps a canviar la rúbrica i ja no s'ha produït aquest problema.

---

⁴² L'activitat 4 consistia en experimentar amb un simulador virtual les diverses rutes que segueixen els refugiats sirians i realitzar una reflexió personal sobre les diferències observades entre les rutes i les decisions preses en cada moment.

Annex 6. Evidències implementació

The screenshot displays the Moodle LMS interface for the course "Ciencias sociales 3ESO" at La Salle Alca. The page is structured as follows:

- Navigation Menu (Left):** Lists 11 units: UNIDAD 1: EL MEDI FÍSIC DE LA TERRA, MEDI NATURAL; UNIDAD 2: ORGANIZACIÓN POLÍTICA DE LES SOCIETATS; UNIDAD 3: ORGANIZACIÓN TERRITORIAL D'ESPANYA I LA...; UNIDAD 4: GEOGRAFIA EUROPEA I UNIÓN EUROPEA; UNIDAD 5: ACTIVITAT ECONÒMICA DE LA SOCIETAT; UNIDAD 6: ACTIVITATS AGRÀRIES I MON RURL; UNIDAD 7: ACTIVITATS I ESPAIS INDUSTRIALS; UNIDAD 8: GEOGRAFIA DELS SERVEIS; UNIDAD 9: EL PROCÉS DE GLOBALITZACIÓ; UNIDAD 10: LA POBLACIÓ; UNIDAD 11: EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE.
- Main Content Area:** Lists the units from 1 to 11. Unit 4, "GEOGRAFIA EUROPEA I UNIÓN EUROPEA", is highlighted with a blue border. Below it, a "Projecte població" section is visible, followed by "Tema 12", "Tema 13", and "Tema 14".
- Right Sidebar:** Contains search options for "aulaPlaneta", "CERCA ALS FÒRUMS", "ÚLTIMES NOTÍCIES", "ESDEVENIMENTS PROPERS", and "ACTIVITAT RECENT".
- Footer:** Copyright © La Salle Alca. The theme is developed, enhanced and maintained by Carlos J. Barredo.

Pàgina principal de Geografia de 3r a Sallenet.

Estudiants cercant informació en grups per a l'activitat 2

Introducció al projecte amb el vídeo "El viaje de su vida"

Sallenet Català (ca) My courses Web Correo This course ÁLEX

Projecte població

Document explicatiu afegit

- Pàgina del projecte
- Com copiar un document el Google docs i compartir-lo
- Com editar el wiki
- Espai de dubtes
- El viatge de la seua vida
- Fòrum activitats
- Guia didàctica del projecte

Tema 12

Detall del bloc dedicat al projecte dins de Sallenet.

El viatge de la seua vida

Espai per als wikis grupals

Mostra **Edita** Comentaris Historial Mapa Fitxers Administració

Grups separats
3ESOA - A [Versió fàcilment imprimible](#)

Un afganés a Turquia

- He anat caminant per molts camins pero no estic ara en el lloc aon vullc estar. Vuic arribar a Turquia .
- Hem pasaste pero Irán per anar des de Afganistán cap a Turquia
- La distància que hem recorregut per arribar a Turquia la meua familia i jo es de 3,567 km
- El mitjà de transport que hem utilitzat ha sigut el camió on anavem amb 24 persones mes i en alguns trams caminant
- Bombardejos a causa de la guerra , fam i miseria
- Una ruta alternativa seria anar per Turkmenistan, Kazajistan,Russia, Georgia i per fi arribem a Turquia.

- Amb falta d'aliments per al tots i escassetat de medicina.

Pàgina wiki Sallenet “Un afganés a Turquia” (3r A)

- Pàgines del lloc
- El meu perfil
- Curs actual
- CGS_4
  - Participants
  - Insignies
  - General
  - UNITAT 1: EL MEDI FÍSIC DE LA TERRA. MEDI NATURAL ...
  - UNITAT 2: ORGANITZACIÓ POLÍTICA DE LES SOCIETATS
  - UNITAT 3: ORGANITZACIÓ TERRITORIAL D'ESPANYA I LA ...
  - UNITAT 4: GEOGRAFIA EUROPEA I UNIÓ EUROPEA
  - UNITAT 5: ACTIVITAT ECONÒMICA DE LA SOCIETAT
  - UNITAT 6: ACTIVITATS AGRÀRIES I MON RURL
  - UNITAT 7: ACTIVITATS I ESPAIS INDUSTRIALS
  - UNITAT 8: GEOGRAFIA DELS SERVEIS
  - UNITAT 9: EL PROCÉS DE GLOBALITZACIÓ
  - UNITAT 10: LA POBLACIÓ
  - UNITAT 11: EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE
- Projecte població
  - Pàgina del projecte
  - Com copiar un document el Google docs i compartir-lo
  - Com editar el wiki
  - Espai de dubtes
  - El viatge de la seua vida
  - Nova
  - Mostra
  - Edita
  - Comentaris

El viatge de la seua vida

Espai per als wikis grupals

Mostra **Edita** Comentaris Historial Mapa Fitxers Administració

Grups separats

3ESOA - A

Versió fàcilment imprimible

Un siria a Idomeni

Com has arribat on estàs ara? On vols arribat?

Degut a les guerres de Síria, al maltrat, a la crisi econòmica i política... Hem tingut que fugir, per a millorar nostra vida. Hem arribat fins al refugi, caminant i trans corts en tren.

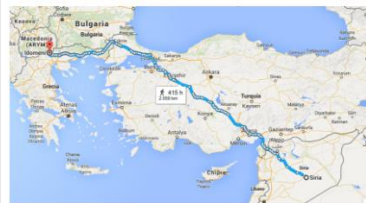
Per quins països has passat o vas a passar?

Per Síria, Turquia i Grècia.

Distància que has recorregut

Per anar fins a Idomeni hi ténsgue recórrer 2.059km.

t'aquesta manera voliem aplegar fin Alemanya perquè hi encontrarem treball per al pare. Per anar fins allí hi ha que recórrer 3.487km.

Mitjans de transport utilitzats

Hi han parts majoritariament que ténsgue fer caminant, en les que tens que pasar per les fronteres. Però hi han unes altres que hi pots anar en ferri o en tren, en el que hi pots anar apretat i per hi entrar tens que clavar-te per la finestra.

Dificultats que t'has enconrat en el trajecte

Des de el principi del trajecte s'han enconrat amb les diverses dificultats de no tindre aigua potable, serveis de salut, protecció i l'educacio. A mes la falta de menjar, un llogar aon viure i fins y tot les dificultats que atravesen fins arribar al lloc de destinacio.

Posibles rutes alternatives que agüeren pogut seguir

Un altra ruta que podien haver seguit es en una patera a través del mar, que es un trajecte mes curt pero mes perillós

Etiquetes:

Pàgina wiki Sallenet "Un siria a Idomeni" (3r A)

Avis del Google Docs de que una alumna vol editar

Missatge explicatiu per part de l'estudiant del màster

Resposta de l'alumna

Resolució dels dubtes a una alumna.

2 | 1 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18

Activitat :	Nom de l'alumne: Marina
Què he fet hui?	
Dia 1- Hui he buscat unes definicions i he <u>analitzat</u> un mapa.	
Dia 2- Hui he fet un treball grupal on havíem de trobar informació sobre un immigrant.	
Dia 3-Hui he fet una simulació on havia de <u>triar</u> entre diferents opcions	
Què he après?	
Dia 1- He après que els immigrants són persones que van a altres països diferents del natal. Que els <u>asilats</u> són els que tenen asil polític. Que els refugiats són persones fora del seu país i no poden trobar. I que els desplaçats són els obligats a deixar el seu país. També he après que els immigrants van als països més desenvolupats com els Estats Units o Rússia per tenir una millor qualitat de vida.	
Dia 2- He après que hi ha diversos passos per anar d'un país a un altre i diverses causes. Per exemple, el nostre refugiat era un afganès que anava Calais per temes polítics del seu país. Ell va fugir en un camió recorrent llargues distàncies, passant per països en guerres i va tenir problemes per passar la frontera.	
Dia 3- He après que els refugiats han de tomar moltes decisions per arribar a un bon lloc per viure, però moltes vegades aquestes decisions <u>poden</u> ser <u>perjudicials</u> . Per exemple si <u>confies</u> en un traficant donant-li més diners o no li <u>dones</u> res, pots acabar abandonat en el desert sense res o mort a l'aigua. També si tries anar en vaixell, pot ser que els guardacostes et tornen a un camp de refugiats. En conclusió, encara que molts aconsegueixen arribar on volen, totes les formes d'anar, tots els camins a triar, són <u>perillosos</u> .	
Què és el que més m'ha agradat?	
Dia 1- Aprendre noves paraules.	
Dia 2- Aprendre les causes i les situacions del viatge que fan els refugiats.	
Dia 3- Aprendre les condicions del viatge que prenen els refugiats.	
Què és el que més m'ha costat d'aprendre?	
Dia 1- El significat de <u>asilat</u> , perquè mai l'havia sentit.	
Dia 2- Com fer una ruta a Google Maps.	
Dia 3- Res.	

Quadern individual d'una alumna.

Annex 7. Resultats enquestes valoració

Valoració de l'assoliment d'objectius (docent)

Fer un major ús de les actuals infraestructures TIC de les que disposa el centre

(1 resposta)

Molt bé; hem gastat PDI, xarxa wifi, aula informàtica, dispositius mòbils, ...

Proporcionar estratègies per a la inclusió de les TIC (1 resposta)

El disseny del projecte ha suposat una major inclusió de les TIC, i ha motivat als alumnes i docent a continuar eixa línia

Propiciar un canvi metodològic en què l'alumne esdevinga el centre de la formació

(1 resposta)

Aconseguit, ja que tot depenia de la participació i implicació dels alumnes

Crear una comunitat d'aprenentatge on tots els alumnes puguem exposar i resoldre els seus dubtes respecte el tema estudiat

(1 resposta)

La wiki no ha funcionat com esperavem per falta de temps, però ho reprendrem ara. Per la resta, molt bé

Generar dinàmiques d'aprenentatge que afavoreixen l'aprenentatge significatiu

(1 resposta)

Sí, ja que la metodologia feia que s'hagueren d'assolir el continguts per seguir endavant

Implementar una avaluació basada en criteris derivats de les competències que han de demostrar

(1 resposta)

Sí que s'ha fet, mitjançant les activitats d'avaluació

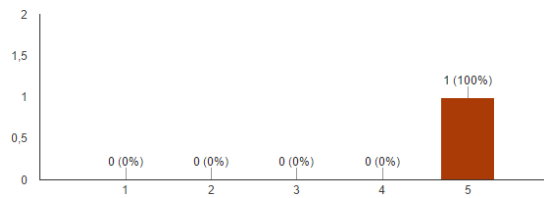
Promoure el treball cooperatiu (1 resposta)

Era imprescindible per poder fer les tasques

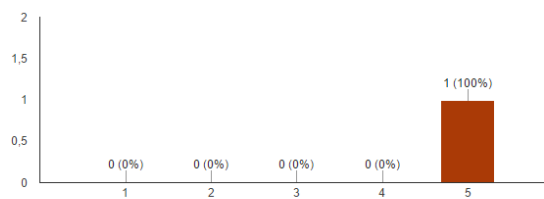
Valoració aspectes tècnics (docent)

Avaluació d'aspectes tècnics

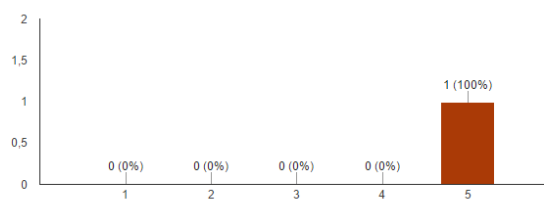
El disseny és clar i organitzat. (1 resposta)

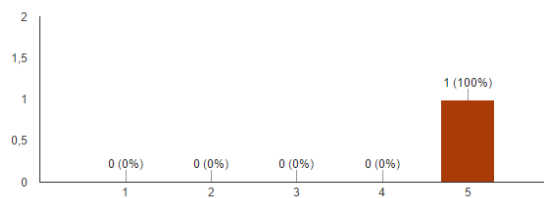
La navegació és fàcil i els continguts es troben ràpidament. (1 resposta)

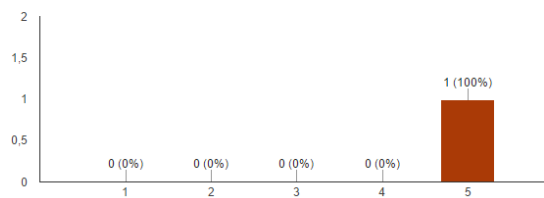
Els enllaços estan actualitzats i funcionen. (1 resposta)

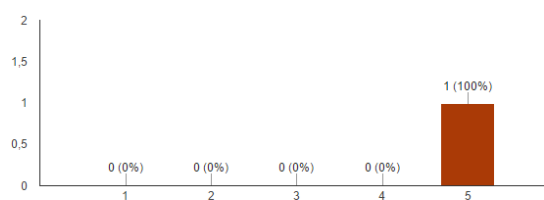
Els textos es lligen bé i les imatges es visualitzen correctament. (1 resposta)

Es pot accedir des de qualsevol sistema operatiu. (1 resposta)

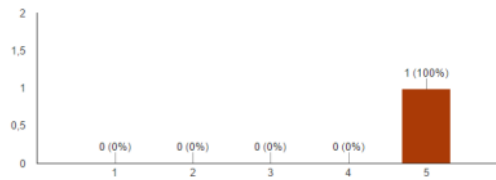
Es pot accedir des de qualsevol dispositiu. (1 resposta)

Valoració dels materials i recursos (docent)

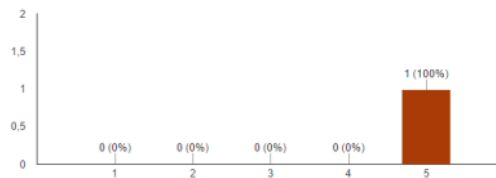
Avaluació dels materials i recursos

El material és coherent amb els objectius. (1 resposta)

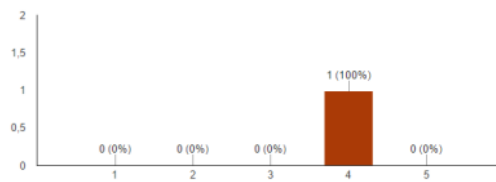
S'han especificat de manera clara els objectius, la forma i criteris d'avaluació. (1 resposta)

(1 resposta)

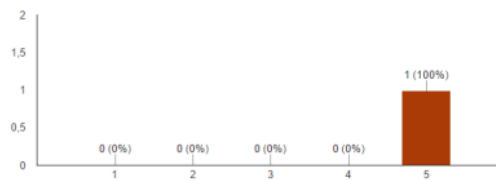
S'han assolit els objectius previstos. (1 resposta)

(1 resposta)

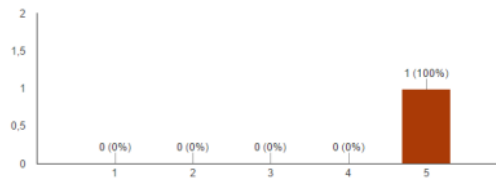
Els objectius, destreses, continguts i forma d'avaluació són coherents. (1 resposta)

(1 resposta)

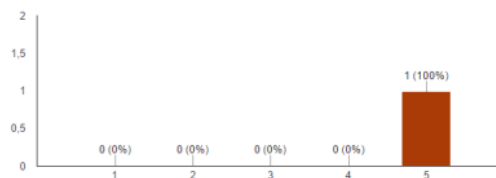
Els recursos i activitats són apropiats per a l'aprenentatge. (1 resposta)

(1 resposta)

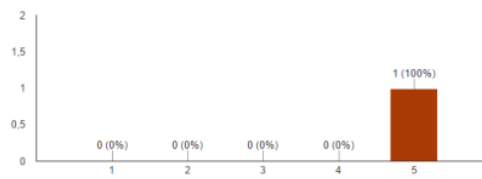

S'han adquirit les competències previstes. (1 resposta)

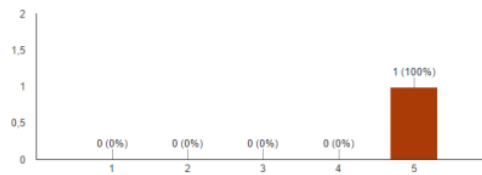
(1 resposta)

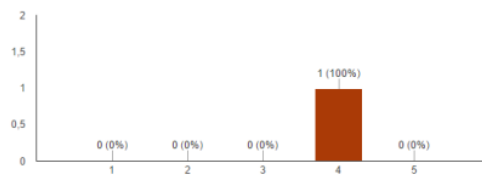
Els materials presentats han sigut útils per aprendre. (1 resposta)

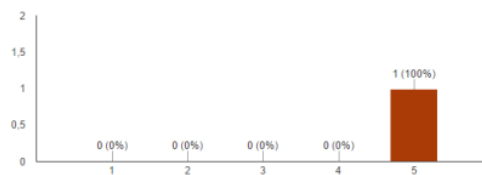
S'han inclòs suficients explicacions i indicacions. (1 resposta)

Els materials i activitats són adequats al nivell de 3r d'ESO. (1 resposta)

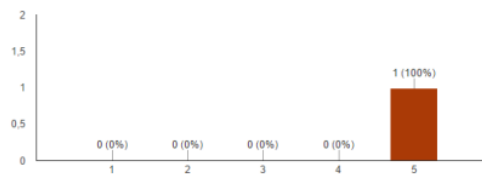

S'ha fomentat la reflexió crítica. (1 resposta)

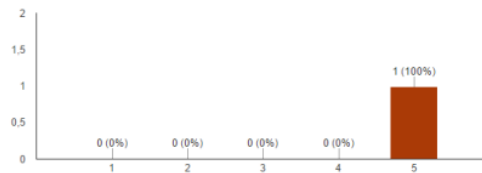
Ajuda als alumnes a entendre o té relació amb termes i temes ja apresos o estudiats.

(1 resposta)

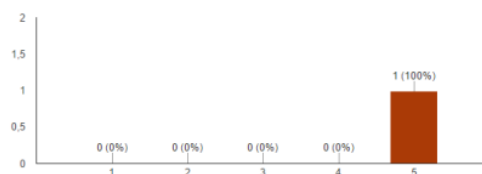

L'estructuració didàctica, materials i plantejament fomenten la motivació.

(1 resposta)

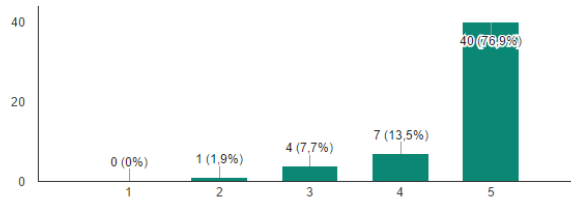
Ajuda els estudiants a comprendre problemes del món real. (1 resposta)

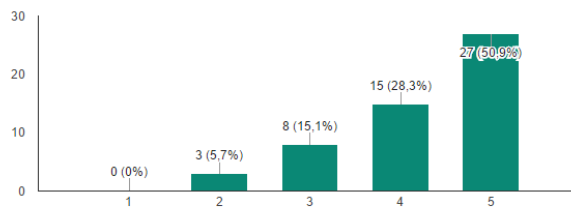
Valoració aspectes tècnics (alumnes)

Avaluació d'aspectes tècnics

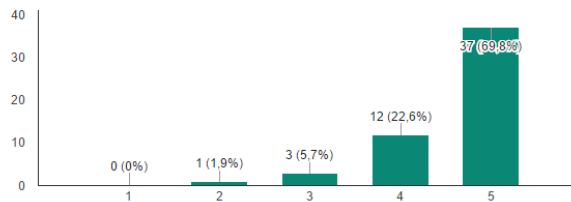
El disseny és clar i organitzat. (52 respostes)

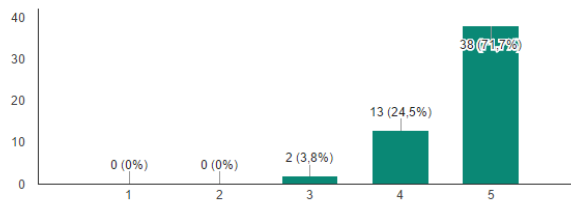
La navegació és fàcil i els continguts es troben ràpidament. (53 respostes)

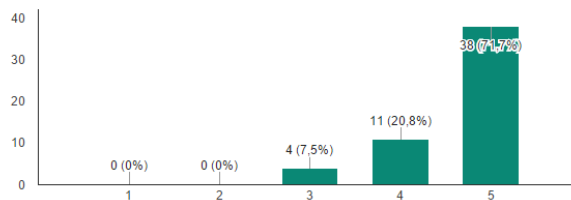
Els enllaços estan actualitzats i funcionen. (53 respostes)

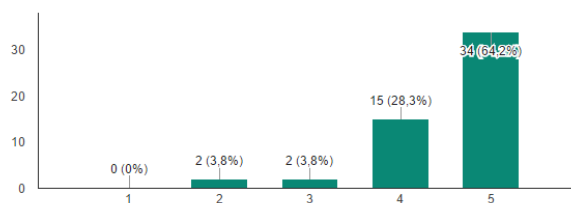
Els textos es lligen bé i les imatges es visualitzen correctament. (53 respostes)

Es pot accedir des de qualsevol sistema operatiu. (53 respostes)

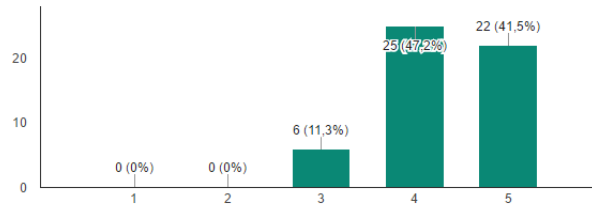
Es pot accedir des de qualsevol dispositiu. (53 respostes)

Valoració dels materials i recursos (alumnes)

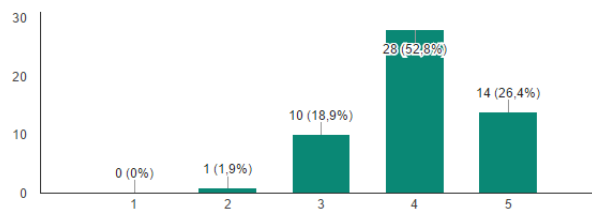
Avaluació dels materials i recursos

El material és coherent amb els objectius. (53 respostes)

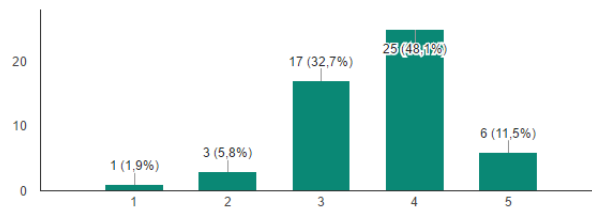

S'han especificat de manera clara els objectius, la forma i criteris d'avaluació. (53 respostes)

(53 respostes)

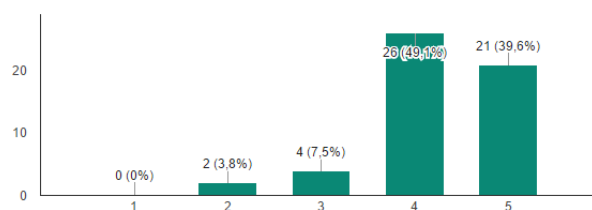

S'han assolit els objectius previstos. (52 respostes)

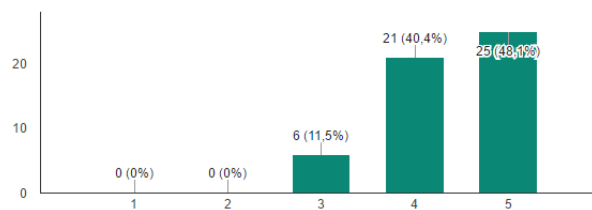

Els objectius, destreses, continguts i forma d'avaluació són coherents. (53 respostes)

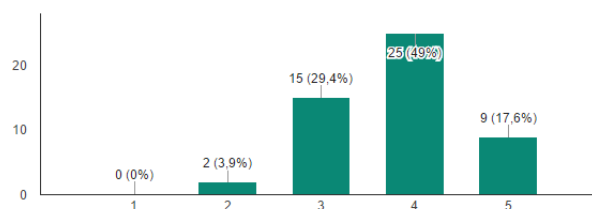
(53 respostes)

Els recursos i activitats són apropiats per a l'aprenentatge. (52 respostes)

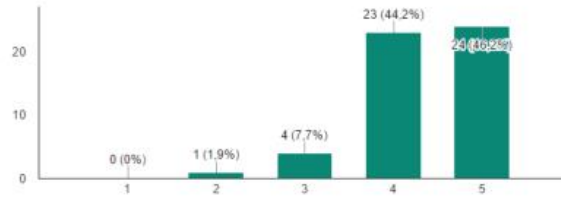

S'han adquirit les competències previstes. (51 respostes)

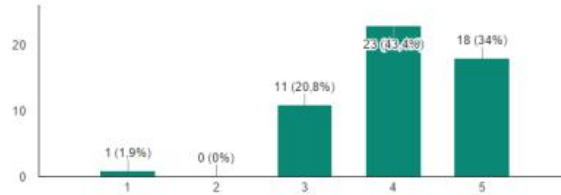

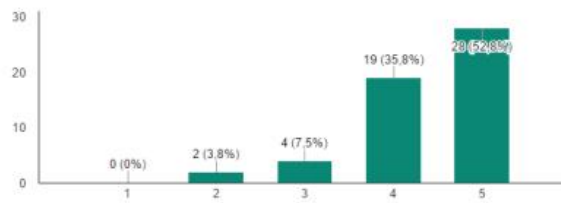
Els materials presentats han sigut útils per aprendre. (52 respostes)

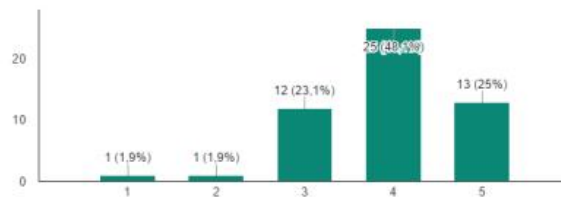
S'han inclòs suficients explicacions i indicacions. (53 respostes)

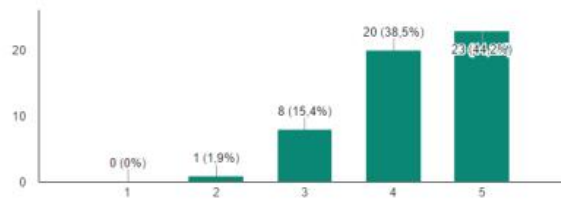
Els materials i activitats són adequats al nivell de 3r d'ESO. (53 respostes)

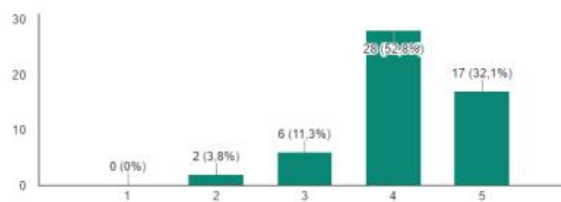
S'ha fomentat la reflexió crítica. (52 respostes)

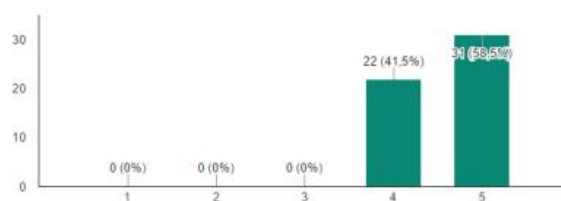
T'ha ajudat a entendre o té relació amb termes i temes ja apresos o estudiats. (52 respostes)

L'estructuració didàctica, materials i plantejament fomenten la motivació. (53 respostes)

Ajuda a comprendre problemes del món real. (53 respostes)

Opinions escrites dels alumnes

M'agradat molt.
ha sido un proyecto bastante entretenido y que nos ha servido para aprender cosas nuevas de otra gente del mundo que esta en peores condiciones que nosotros. En resumen que ha estado perfecto
Molt bonico un projecte de 10
No
Ha estat molt bé, però ha faltat temps per fer els treballs amb més tranquil·litat.
ha sido un proyecto magnifico, el diseño del proyecto ha sido espectacular y lo más importante ha sido entretenido.
una experiència nova molt interessant
Tot esta bé esta perfecte
Muy bien hecha la pagina del proyecto
No
Una expèriencia molt xula
A SIDO UNA EXPERIENCIA MUY INTERESANTE QUE NOS HA AYUDADO A CONOCER LAS REALIDADES DE NUESTRO MUNDO. HA SIDO UN BUEN PROYECTO EN TEMA DE CONTENIDOS Y DE DISEÑO . ME GUSTARÍA QUE DURARA MAS. EN RESUMEN ME HA ENCANTADO, YO POR MI LE DARÍA UN 100 DE NOTA.
tot bó que ché
Ha sigut molt productiu, he après molt gràcies a aquest projecte. Esta molt bé organitzada la pàgina i ens permet aclarir-nos sense dificultats
el projecte ha estat molt interesant
Ha fet un projecte molt bo, ja que permeteix conèixer noves coses sense dificultat
m'ha encantat aqueta activitat ja que he après molta cosa. Alex ho ha fet molt be estaria be que estiguera en el col·legi
M'agradat molt aquesta activitat :D
M'ha agradat la forma de aprenentatge, es molt divertit y entretingut
les activitats les fa tan rapid que no el doma temps de saber el que hi ha que fer i dur per al proper dia i aleshores no el queda tot molt clar .El que podria fer es domar les activitats un poquet mes espai i explicarles amb mes calma
M'ha agradat aquest projecte ! A estat molt bé plantejat y el blog es molt clar :)

Annex 8. Certificat de pràctiques

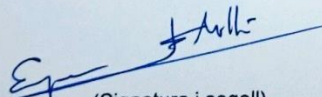
Certificat de desenvolupament de pràctiques curriculars al Màster en Educació i TIC (e-learning)

En/Na ENRIQUE FERRERO MOLLÀ, amb
DNI 492115684 i càrrec COORDINADOR TIC I PROFESSOR al
centre/empresa/institució COL·LEGI LASALLE ALCOI
amb domicili a C. BARRANC DEL CINT, nº 1, ALCOI (ALACANT) i
CIF R0300266D, havent desenvolupat la funció de tutor/a de pràctiques
al mencionat centre.

CERTIFICA

Que en/na ÀLEX RUANO FERRER, amb
DNI 21682767D ha desenvolupat l'assignatura de *Pràctiques externes* del
Màster en Educació i TIC de la Universitat Oberta de Catalunya, en el marc del
centre citat anteriorment i durant el període de
febrer a juny

I per a que així consti als efectes oportuns, signo a Alcoi, el
24 de maig de 2016.

(Signatura i segell)

